

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET FOLYÓIRATA

CXLV. évfolyam • 2010. július-augusztus

ALAPÍTVÁ

1862-BEN

Tanévzáró Sopronban

Az ünnepség része volt a különböző címek és kitüntetések adományozása is. Ennek sorában Pro Silvicultura Natura et Venatoria Kari Dísztört vehetett át *Kiss László* erdőmérnök, az Ipoly Erdő Zrt. vezérigazgatója, az OEE alelnöke, a karral való kiváló együttműködésért, a hallgatók tanulmányútjainak szervezéséért és a kar 200 éves múltja ünnepségeinek Selmecebányán, az OEE

140. Vándorgyűlésén való emlékezetes programért.

Doktori (phd.) oklevelet vett át *dr. Szép Tibor* erdőmérnök, a Szombathelyi Erdészeti Zrt. fahasználati és kereskedelmi igazgatója, aki felelősségteljes munkaköre mellett tartotta fontosnak tudományos fokozat megszerzését. Doktori oklevelet kapott *dr. Varga Tamás* erdőmérnök, az Erdészeti Múzeum igazgatója. A

Balról: Duska József, Führer Ernő és Kiss László

tudományos fokozat megszerzése lehetővé teszi, hogy az ősszel a karon induló felsőfokú erdőpedagógiai képzésbe mint oktató bekapcsolódhasson.

Habilitációs oklevelet vehetett át *dr. habil. Führer Ernő* erdőmérnök, az ERTI volt főigazgatója, kutatója.

Címzetes egyetemi tanári címet kapott *dr. Rédei Károly* erdőmérnök, a ERTI tudományos tanácsadója. Címzetes egyetemi docens címet vehetett át *Duska József* erdőmérnök, a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság igazgatója, az OEE egykori alelnöke (2002-2006).

Professzor emeritus címet kapott *dr. Kosztka Miklós* egyetemi tanár, az OEE Erdőfeltárási Szakosztály elnöke.

Egyetemi főtanácsosi címet kapott *dr. Kucsara Mibály* erdőmérnök, az OEE Vízgazdálkodási Szakosztály elnöke.

Kép és szöveg: **Ormos Balázs**

Centenárium Gemencen

Ünnepségsorozatral emlékezett meg a Gemenci Erdő- és Vadgazdaság Zrt. arról, hogy Habsburg Frigyes főherceg meghívására 1910 szeptemberében a karapancsai kastélyban megszálló II. Vilmos német császár részére több napos vadászatot rendeztek. A mai napon a „KARAPANCSAI VADÁSZKASTÉLY CENTENÁRIUM – MÚLT ÉS JÖVŐ TALÁLKOZÁSA” című egész éves rendezvénysorozat nyitányként emléktábla avatással egybekötött kétnapos történeti konferencia kezdődött. A neves professzorok előadásai a századfordulót, Karapancsa és Magyarország történetének fontos részleteit mutatták be. Az emlékünnepe fővédnöke Habsburg-Lotharingiai Sarolta, Habsburg Frigyes főherceg unokája volt. Az erdőgazdaság a konferenciát a Habsburg Történeti Intézet szakmai támogatásával szervezte.

Ünnepségsorozatral emlékezett meg a Gemenci Erdő- és Vadgazdaság Zrt. arról, hogy Habsburg Frigyes főherceg meghívására 1910 szeptemberében a karapancsai kas-

Nusika Balaton-díjat kapott

Dr. Tarján Lászlóné erdőmérnök, a Balatoni Szövetség területi szaktanácsadója, a Magyarországi Zöld Kereszt Egyesület elnöke, több könyv könyv szerzője, társszerzője Balaton-díjat kapott.

A harmadik oldal

Miközben folyik az ádáz vita a meteorológusok, ökológusok, klímakutatók között, hogy milyen ok és okozati összefüggés van a bolygónkon az utóbbi idők meglehetősen szélsőséges időjárási jelenségei között, a Természet mintha egyértelművé tette volna, hogy ebben a vitában maga akar igazságot szolgáltatni. Ide s tova több éve halljuk az egyes földrészekről érkezett híreket a szokatlanul szélsőséges áradásokról vagy szárazságról, melyeket a tudomány a maga módszereivel próbál igazolni. Miközben semmi más nem történt, mint hogy a Természet reagált az ember által kiváltott folyamatokra.

A hazai erdőgazdálkodókat ezek a szertelen időjárás-jelenségek különböző mértékben érintették. A károkról részletes beszámolókat, valamint történelmi táblatokból származó adatokat, tanulságos információkat olvashatunk a lap tematikus oldalain.

Egyes térségekben a néhány nap alatt lebullott több hónapos csapadékmennyiséggel orkánszerű szél párosult. A csemetekertekben, az apróvadnevelőkben az előntés, az erózió, az utakban, hidakban a vízmosás okozta károk, míg a Bakonyban az éves fakitermelést megközelítő (java részben bükkösöket érintő) szélöntés nem mindennapos feladat elé állítja az itt dolgozó szakembereket. De nem volt sokkal jobb a helyzet az északi térségekben sem.

A károk felmérése megtörtént. Kérdés azonban, hogy központi forrásból – figyelembe véve az ország finansziális helyzetét – érkezik-e segítség. De addig is szállítani kell. Az utakat, kisvasutakat, hidakat, átereszeket rendbe kell hozni. A bükkösöket ért szélöntéseket is mielőbb fel kell számolni, mert a fülledés sem fog várni ebben a szokatlan bőségben.

Az erdőket ért károk lélektani hatását tompítják, relativizálják az egyes térségekből származó hírek a földönfutóvá lett családokról, lepusztított falvakról, kilátástalanságba sodort helyzetekről.

Az OEE azonnal felajánlott ötvenezer forintot a központi segélyalapba, majd külön felbívást tett közzé az Erdészcsillag alapítványon keresztül a kárt szenvedett erdészek megsegítésére.

És így van ez rendjén, hisz mint tudjuk, „bajban ismerjük az ember”. A baj meg összefogás nélkül csak szaporodik, feloldása nehezedik, mint ahogy szakmatörténetünkben is nem egy helyzetben volt már rá példa.

Pápai Gábor

Tartalom

<i>Hirka Anikó, Csóka György:</i> Abiotikus erdőkárok Magyarországon (1961–2009).....	246
<i>Nagy László:</i> Történelmi abiotikus erdőkárok a Kárpát-medencében	249
Változások az államigazgatásban	250
<i>Horváth Ákos, Zsikla Ágota, Hadvári Marianna (Tóth Tamás):</i> A „Zsófia” ciklon meteorológiai leírása.....	251
<i>Hajdú Ferenc:</i> A májusi szélöntések hatása a fapiacra.....	253
	
Károk a részvénytársaságoknál	255–268
200 millió a Kisvasútra	262
Szakma Kiváló Tanulója Verseny	265
Kinevezések–felmentések	267
	
<i>Nagy László:</i> Az akác fajok megjelenésének és térhódításának történelmi háttere a Cserhát erdészeti tájon	269
<i>Horváth Iván:</i> Szenzációs kétnapos	272
<i>Koloszár József:</i> Őshonosság, természetesség – ellentmondásokkal?!	274
<i>Mizik András:</i> Bővülés várható a piacon	276
<i>Szabó Ilona:</i> Az ezüst hárs kórokozói	277
<i>Andrés Pál:</i> 2010 – a fecskék védelmének éve.....	278
Magánerdőben	279
<i>Szabó Lajos:</i> Erdészeti Erdei Iskolák minősítése	280
<i>Czerny Károly:</i> Trianon és a kisantant végnapjai.....	281
Családi nap a Stihl-nél	282
<i>Baráth László:</i> Emlékezés id. André Béla erdőmérnökre	284
<i>Wágner Tibor:</i> Erdészek a Rákosi időkben	285
<i>Rakonczay Zoltán:</i> Két történelmietlen fotó 1955-ből	288
Egyesületi hírek	290
Madárdalért csendült a dal a Naszályon	7-8/B3

ERDÉSZETI LAPOK • Az Országos Erdészeti Egyesület folyóirata CXLV. évfolyam 7-8. szám (július-augusztuss)

FŐSZERKESZTŐ: **PÁPAI GÁBOR** • A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG ELNÖKE: **HARASZTI GYULA**

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG: Bartha Dénes, Detrich Miklós, Lengyel László, Puskás Lajos, Sárvári János.

SZERKESZTŐSÉG: 1027 Budapest, Fő u. 68. Telefon: 201 62 93, fax: 201 77 37 • Mobil: 06 30 97 15 255 • e-mail: erdlap@ertes.hu • www.erdeszetilapok.hu

KIADÓ: Országos Erdészeti Egyesület, 1027 Budapest, Fő u. 68. • FELELŐS KIADÓ: **ZAMBÓ PÉTER elnök**

Nyomdai munkák: INNOVA-PRINT, Budapest • Felelős vezető: ifj. Komornik Ferenc

A kézirat lezárva: 2010. július 12.

ISSN 1215-0398

Terjeszti az Országos Erdészeti Egyesület. Felvilágosítást a lappal kapcsolatban az Egyesület ad. Megjelenik havonta.

A beküldött kéziratokat, fényképeket nyilvántartásba vesszük. A cikkek, írások nem feltétlenül azonosok a szerkesztő véleményével, azok tartalmáért mindenkor a szerző felel. Honoráriumot megegyezéssel csak felkért írásokért, illetve grafikai munkákért fizetünk.

A címlapon: Viharkár a HM VERGA ZRT.-nél. Fotó: Pápai Gábor

Abiotikus erdőkárok Magyarországon (1961–2009)

Bevezetés

Az Erdészeti Lapok CXLIII. évfolyamának 1. számában a 2007-es évet az abiotikus erdőkárok évének kiáltottuk ki. A kiemelkedően magas területet érintő tavaszi fagykár, illetve a súlyos nyári aszályok feltétlenül indokolták is ezt a „megtisztelő címet”. Habár még csak a 2010-es év felénél tartunk, így az ideiglenes éves káradatok még nem is állhatnak rendelkezésre, nem kockáztatunk sokat, ha azt mondjuk, hogy a 2010-es év felveszi a versenyt 2007-tel, sőt nem zárható ki, hogy meg is fogja előzni azt. A jelentős abiotikus erdőkárok aktualitása, a velük kapcsolatban megnövekedett figyelem miatt célszerűnek és hasznosnak tartjuk közel fél évszázad káradatait összefoglalni és értékelni.

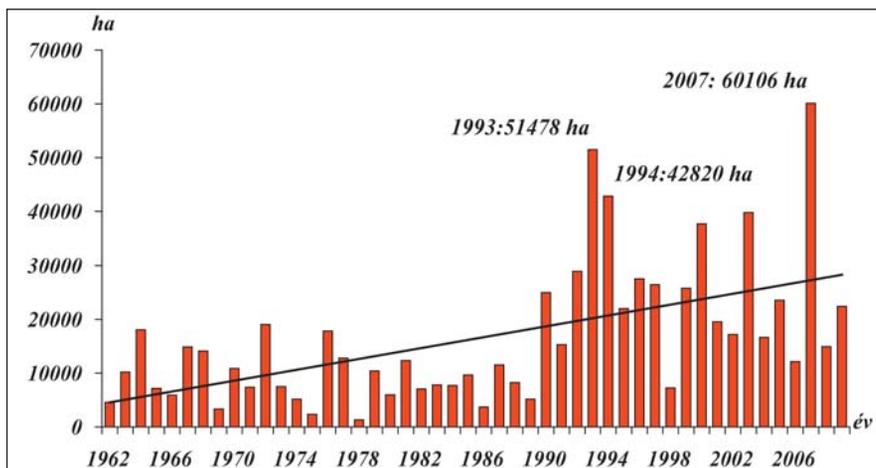
Az adatok forrása

Ismert, hogy az erdőgazdálkodók (a jelenleg érvényes jogszabály szerint a 200 ha-nál nagyobb erdőterülettel rendelkezők) kötelesek évente 4 alkalommal az Erdővédelmi Jelzőlapok kitöltésével adatokat szolgáltatni az erdeikben előforduló károkról. Az ERTI Erdővédelmi Osztálya az 1960-as évek eleje óta gyűjti és dolgozza fel ezeket a jelentéseket, illetve értékeli a belőlük származó adatokat. Jelen tanulmányban a fontosabb abiotikus kárformákra vonatkozó adatokat összegezzük és elemezzük.

Bejelentett abiotikus erdőkárok 1961 és 2009 között

A magyarországi erdőkben az összesített erdőkárok, ezen belül mind a biotikus, mind az abiotikus erdőkárok növekvő tendenciát mutatnak az elmúlt közel fél évszázadban. Az abiotikus erdőkárok éves értékeit és trendjét az 1. ábrán mutatjuk be.

Az 1962–2009. közötti időszakban az átlagos összesített erdőkár évente 102 748 ha, ennek átlagosan 84%-a biotikus, 16%-a abiotikus eredetű. Az abiotikus károk részesedése az összes kárterülethez képest évenként változó, a legkisebb arány (2%) 1978-ban volt, a legna-

1. ábra: Abiotikus erdőkárok Magyarországon 1962 és 2009 között.

gyobb (43%) pedig 2007-ben, amikor is több mint 60 ezer ha-on jelentkezett abiotikus kár Magyarországon erdeiben. Abiotikus károk vonatkozásban kiemelkedő volt még 1993 (51 ezer ha) és 1994 (43 ezer ha) is.

Ezekben a kiemelkedő években az összes abiotikus kár több mint 95%-át 5 kárforma adta (aszálykár, fagykár, hótörés, széltörés-széldöntés, ill. nyári jégkár). Az 1993-as év jellemzője, hogy a károk túlnyomó része aszálykár volt, 1994-ben pedig az aszálykárok mellett jelentős hótörések is jelentkeztek. 2007-ben a jelentős aszálykárok és széltörés-széldöntések mellett az addig észlelt legnagyobb tavaszi fagykár alakult ki.

Az Erdővédelmi Jelzőlapokon 11féle abiotikus erdőkár jelenthető. Ezeket időszaki átlagokkal, illetve éves maximum értékével és évével együtt az 1. táblázatban soroljuk fel.

Az egyes kárformák jelentősége eltérő, legnagyobb területet (átlagosan 6400 ha/év) az aszálykár érint. Kései

fagykár fiatalosban, évente átlagosan több mint 3600 ha-on jelentkeznek. Hótöréseket 2800 ha-on, míg széltöréseket-széldöntéseket több mint 1500 ha-on regisztrálnak. Az már most biztonsággal kijelenthető, hogy széltörések-széldöntések vonatkozásában az ideiglenes messze átlagon felüli.

A többi abiotikus kárforma átlagos éves kárterülete nem éri el az 1000 ha-t, de egyes években az egyébként általában kisebb jelentőségű kárformák is kiemelkedő szerephez juthatnak.

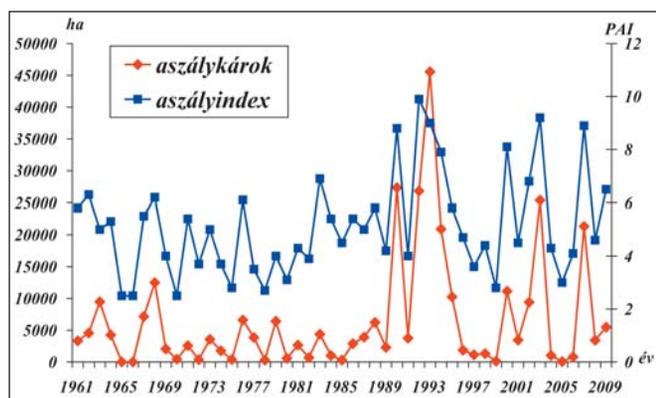
Aszálykár, erdei tűzkárok

Az elmúlt 49 évben az aszálykárok évente eltérő mértékben sújtották a magyar erdőket. Egyes években nincs, vagy alig érzékelhető a kár, míg más években több 10 ezer ha-on is regisztrálják. Ez az abiotikus kárforma jelentkezett eddig legnagyobb területen erdeinkben, 1993-ban, több mint 45 ezer ha-on (2. ábra). Az utóbbi 20 évben jól látszik az emelkedő tendencia. Ha az

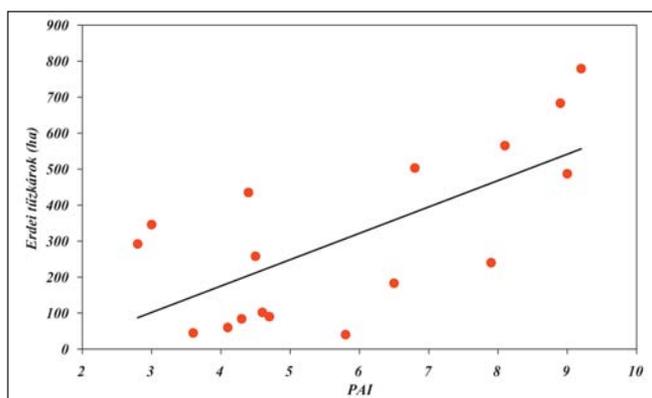
1. táblázat: Abiotikus erdőkár adatok

Kárforma	Időszak	Átlagos kárterület (ha)	Maximum kárterület (ha)
Aszálykár	1961-2009	6423	45552 (1993)
Kései fagy fiatalosban	1961-2009	3632	31159 (2007)
Hótörések	1963-2009	2801	19984 (2000)
Széldöntés, széltörés	1963-2009	1540	9144 (1999)
Nyári jégkár	1991-2009	958	4197 (2005)
Nyári vízkár	1995-2009	761	2292 (2006)
Téli jégkár	1965-2009	711	7545 (1996)
Erdei tűzkárok	1993-2009	305	779 (2003)
Zúzmarakár	1965-2009	239	2498 (1996)
Homokverés	1962-2009	78	599 (1972)
Kései fagy csemetekertben	1990-2009	60	259 (2005)

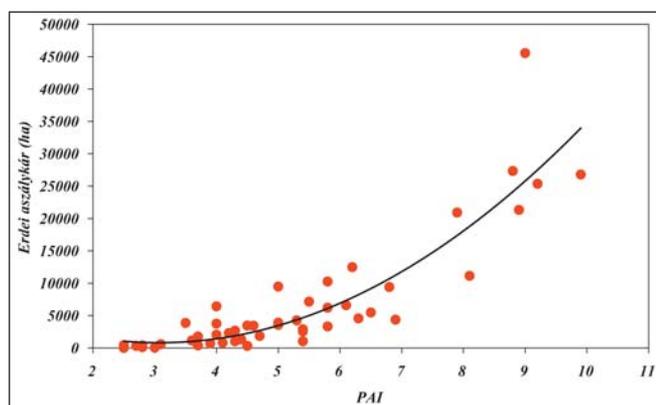
* Erdészeti Tudományos Intézet
Erdővédelmi Osztály
3232 Mátrafüred, Hegyalja u. 18.
e-mail: hirkaa@erti.hu, csokagy@erti.hu
www.erti.hu

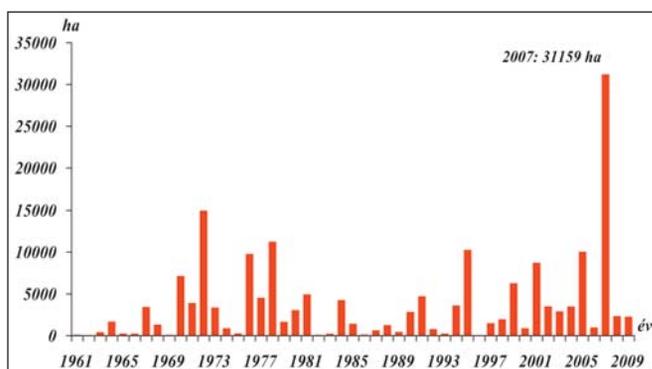
2. ábra: Az erdei aszálykárok és a Pálfi-féle aszályindexek értékei 1961 és 2009 között Magyarországon

5. ábra: A PAI és az erdei tűzkárok összefüggése

3. ábra: A PAI és az erdei aszálykárok összefüggése

6. ábra: Kései fagyok fiatalosokban Magyarországon 1961 és 2009 között

éves káradatokat összevetjük aszályossági mutatókkal, pl. a Pálfi-féle aszályindexszel, látható a szoros összefüggés: aszályos években természetesen az aszálykárok is magasak (3. ábra). Az is jól látható, hogy ha egymást követik az aszályos évek (pl. 1992-1993-ban), akkor kiugróan magas aszálykárok alakulhatnak ki (2. ábra).

Az utóbbi 20 év aszálykárainak területi megoszlása változatos képet mutat (4. ábra). A legnagyobb arányok az Egri, valamint a Debreceni erdőfelügyelőségek területére jellemzőek. Ezek a felügyelőségek viszonylag nagy erdőterületet felügyelnek.

Az aszályossággal természetesen összefüggnek a tűzkárok is (5. ábra). A legnagyobb tűzkár 2003-ban és 2007-ben pusztította erdeinket, melyek közismerten erősen aszályos évek voltak.

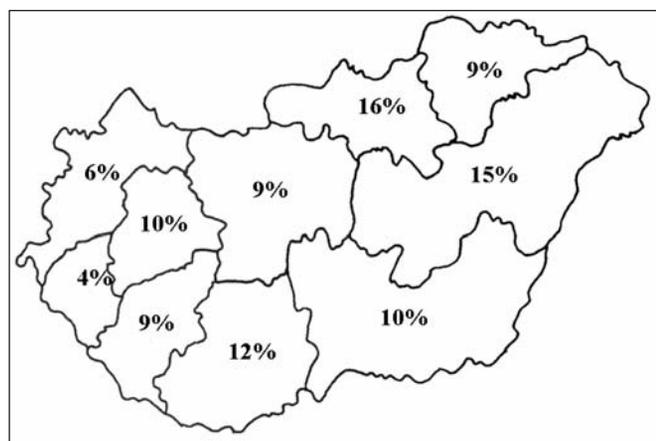
Fagykárok

A fagykárok kialakulására periodicitás, vagy emelkedő tendencia egyelőre nem jellemző (6. ábra). A legkiemelkedőbb év a 2007-es volt, akkor több mint 31 ezer ha-on regisztrálták a károkat. Ráadásul jelentős része (63%-a) erős kártétel volt. A második legmagasabb érték 1972-ben adódott. A 2007-es kiugró év azt mutatja, hogy ennek a kárfor-

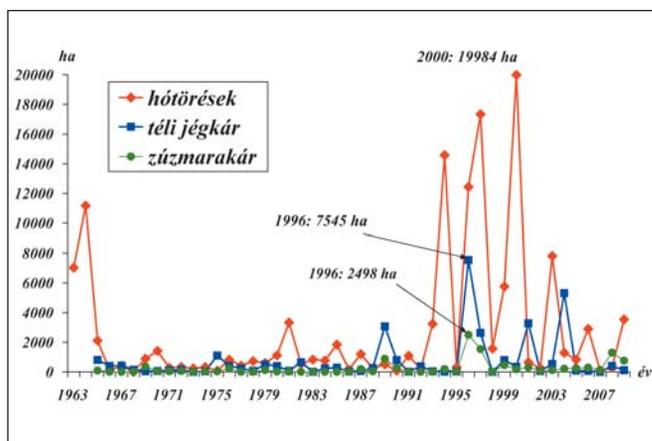
mának is nagy lehet a jelentősége egyes években.

Hótörések, téli jégkár, zúzmarakár

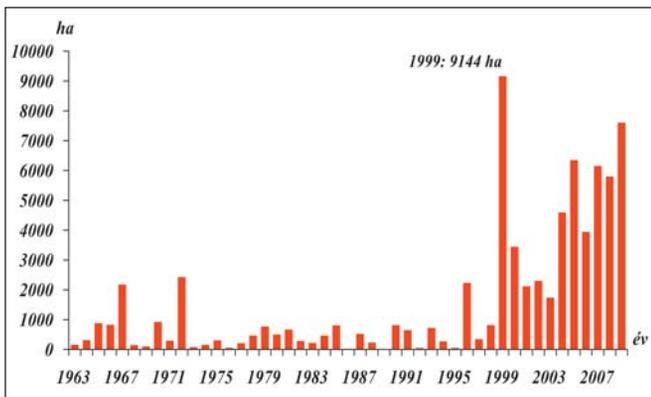
A télen kialakuló abiotikus kárformák jelentősége változó (7. ábra), a hótörések okozzák a legtöbb gondot. 2000-ben csaknem 20 ezer ha-on okoztak károkat, de más években is kialakultak károk több mint 10 ezer ha-on. A legnagyobb téli jégkárt 1996-ban regisztrálták, 7545 ha-on. Ugyanabban az évben volt a legnagyobb zúzmarakár is, közel 2500 ha-on észlelték.

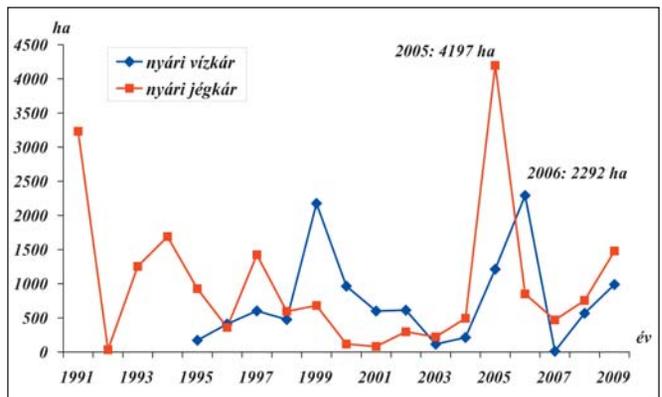
4. ábra: Az 1990-2009-es időszak aszálykárainak területi eloszlása %-ban, MgSzH Erdészeti Igazgatóságoként

7. ábra: Hótörések, téli jégkár, zúzmarakár Magyarországon 1963 és 2009 között

8. ábra: Széldöntések, széltörések Magyarországon 1963 és 2009 között

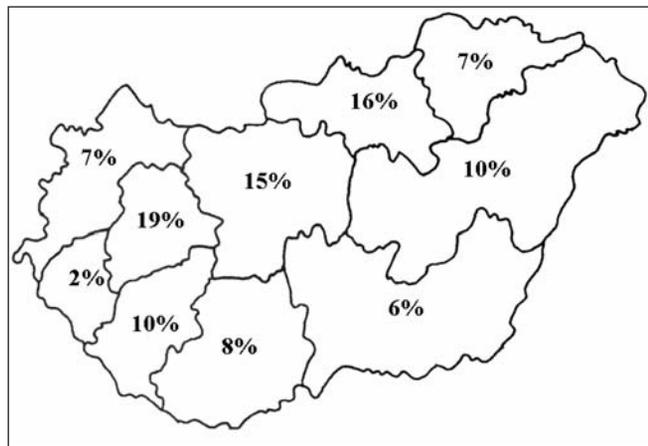
10. ábra: Nyári jég- és vízkárok Magyarországon 1991 és 2009 között

Széldöntések, széltörések

A 2010-es tavaszi időjárás következtében hazánk erdeiben már a tavasz folyamán jelentős széldöntések, széltörések alakultak ki. Az éves adatok még változnak, hiszen csak az esztendő közepén járunk, de az biztos, hogy 2010-ben az abiotikus károk közül a szélkárok jelentősége kiemelkedően nagy lesz. Az elmúlt közel 50 évben a legkiemelkedőbb év ebből a szempontból az 1999-es év volt, amikor több mint 9 ezer ha-on észleltek széltöréseket-széldöntéseket.

A 8. ábrán jól látható, hogy az utóbbi 10-11 évben láthatóan megnövekedett ennek a kártípusnak a jelentősége.

Az utóbbi 20 év szélkárainak területi megoszlása nagy változatosságot mutat (9. ábra). Leginkább érintettek a Veszprémi, Egri és Budapesti Igazgatóságok. Az Egri Igazgatóság viszonylag nagy erdőterületet felügyel, azonban a Veszprémi és Budapesti Igazgatóság a kisebb erdőterületek közé tartozik, így az erdőterülethez viszonyítva még jelentősebbnek mondható ezeken a területeken a kár.

9. ábra: Az 1990-2009-es időszak széltöréseinek és széldöntéseinek területi eloszlása %-ban, MgSzH Erdészeti Igazgatóságoként

károokra általában közvetlenül, direkt módon hat.

Az elmúlt közel fél évszázad során a biotikus eredetű erdőkárokhoz hasonlóan az abiotikus károk is növekvő

trendet mutatnak. A kiemelkedő éves kárterületek különösen az utóbbi 20 évre jellemzőek.

A klímaváltozás tényének megerősítése vagy cáfolata nyilván nem elsősorban erdővédelmmel foglalkozó szakemberek feladata. Az elmúlt fél évszázad adataira alapozva azt viszont nagy biztonsággal kijelenthetjük, hogy a hazánk területére előre jelzett trendek (gyakoribb és súlyosabb aszályok, gyakoribb extrém időjárási helyzetek) realizálódása esetén

gyakoribb és súlyosabb károokra kell számítanunk a magyar erdőkben. Ezeknek megelőzésére, hatásuk csökkentésére, a károk kezelésére pedig már most jelentős lépéseket kell tennünk.

Az erdőgazdaságok az MFB-hez tartoznak

Nyári jégkár, nyári vízkár

A nyári víz- és jégkár átlagos évi értékei nem érik el az 1000 ha-t, de egyes években nagyobb jelentőségük is lehet. Pl. 2005-ben a nyári jégkár több mint 4000 ha-on okozott károkat, 2006-ban pedig a vízkár értéke több mint 2000 ha volt (10. ábra). A 2010-es tavaszi időjárás miatt a vízkár jelentősége is minden bizonnyal nagy lesz.

Összefoglalás

A hazánk erdeiben kialakuló károokra alapvető hatással van az időjárás, illetve annak szélsőségei. Amíg azonban a biotikus károkat közvetetten, gyakran bonyolult hatásrendszereken keresztül befolyásolja az időjárás, az abiotikus

Az Országgyűlés június 8-án elfogadta az állami vagyonnal való felelős gazdálkodás érdekében szükséges törvények módosításáról szóló törvényjavaslatot.

A június 17-én hatályba lépett 2010. évi LII. törvény szerint, a Nemzeti Vagyongazdálkodási Tanács megszűnik, az állami vagyon felett a tulajdonosi jogokat a vagyon felügyeletéért felelős miniszter – jelenleg a nemzeti fejlesztési miniszter – gyakorolja. A miniszter e feladatát tulajdonosi joggyakorló szervezetek útján látja el.

A jogszabállyal módosított 2001. évi XX. törvény 1. számú melléklete szerint – egyebek között – az állami erdészeti társaságok felett a Magyar Állam nevében a tulajdonosi jogok gyakorlója a Magyar Fejlesztési Bank Zrt.

Így a korábban az MNV Zrt.-hez, illetve a HM-hez tartozó erdőgazdaságok is (22 társaság) június 17-től, egységesen a módosított feladatkörű MFB Zrt. szervezetéhez tartoznak.

Fellegi Tamás nemzeti fejlesztési miniszter az MFB Zrt. vezető testületét megújította, elnök-vezérigazgatójává *Baranyay Lászlót* nevezte ki.

Az állami erdővagyonat is magába foglaló Nemzeti Földalap egyelőre az Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.-nél maradt, várhatóan később, ismét önálló szervezetként a Vidékfejlesztési Minisztériumhoz fog kerülni.

Az MNV Zrt. új vezérigazgatója *Horváth Gergely*.

(Forrás: MTI)

Történeti abiotikus erdőkárok a Kárpát-medencében

Abiotikus erdőkárok hazai adatbázisa

A magyarországi erdőket érintő, zömében meteorológiai okokra visszavezethető XX. századi abiotikus eredetű erdőkárok – pl. fagykár, széldöntés, hótörés stb. - az 1960-as évek eleje óta működő és az ERTI irányításával koordinált, az erdőgazdaságok, erdőgazdálkodók által leadott Erdővédelmi Jelzőlapok alapján felálló adatbázisrendszer segítségével elemezhető. A klimatikus értelemben a közelmúlt vizsgálatára alkalmas részletes adatok – ahogy ezt *dr. Csóka Gy.* és *dr. Hírka A.* e lapszámban megjelent elemző cikke is tanúsítja – a korunkban jelentkező abiotikus eredetű erdőkárok, természetes ingadozások melletti, effektív számosságának és területi kiterjedésének növekedő üteméről számol be. A rendelkezésre álló adatbázis félévszázados időtávban ad lehetőséget összehasonlító elemzésekre, tendenciák felállítására.

Az 1990-es évektől fokozódó erősségű erdőkárok és hatásaik nyomán, különösen a 2010-es évben eddig lezajlott szélsőséges időjárási események mentén, felmerül az az igény, hogy nagyobb időtávlatokba is visszatekintsünk a hazai és a kárpát-medencei erdőket ért természeti károk történetébe. Korunk változatos elemi csapásai és azok sűrűsége nagy valószínűséggel csak látványosan, e viszonylag szűkebb időkeresztmetszetben jelent felfutó tendenciát, a fellelhető történeti források tükrében.

Természeti csapások történeti forrásai

A több évszázados múltba visszanyúlva a szélsőséges időjárási jelenségekről – a régi üzemtervek, havi jelentések, felülvizsgálati jegyzőkönyvek „ad hoc” jellegű erdészeti meteorológiai feljegyzésein kívül – kevés egzakt forrás áll rendelkezésre. Minél inkább vissza kívánunk nyúlni a múltba, annál inkább ritkulnak a felhasználható adatok, a kiértékelhető feljegyzések.

A kutatásoknak, elemzésnek adatokat szolgáltató hazai műszeres meteorológiai mérések alig 200-230 éve kez-

Fotó: HM VERGA ZRt.

dődtek el. A leghosszabb mérési adattal 1780-tól, Budáról rendelkezünk. Ennek ellenére az adott korszak emberre mindig igyekezett megőrizni – ha szubjektíven is – a különböző elemi csapásokat és a hozzájuk kapcsolódó ritka természeti jelenségeket, melyek közül számos a hazai erdőkre is jelentős hatással volt. Az évgyűrűelemzés vizsgálatok korábbi és jelenlegi eredményei jól korrelálnak a történeti források ide vonatkozó adataival.

A XIX. században már megjelentek azok a szorgalmas és fáradhatatlan kutatók, akik a korábbi krónikák, diáriumok, levelezések, levéltári iratok, oklevelek időjárási és természeti károkat tartalmazó adatait, utalásait igyekeztek összegyűjteni, időrendbe vagy valamilyen rendező elv mentén közzétenni. Az első ilyen hazai rendszerezők a XIX. század második felében tűnnek fel, párhuzamosan a meteorológiai mérések műszeres fejlődésének ütemével. Közülük is az első úttörő e témában *Debretzeni Pap István* református lelkész volt. Őt *Bielz Albert* ezirányú gyűjtő munkássága követte, aki erdélyi történeti forrásokat vizsgált - 1340 és 1843 közötti időszakot tekintve át - az elemi csapások emlékeit kutatva. *Hamusz István*, *Mielboffer Sándor*, *Ruisz Gyula* szintén méltó követői voltak elődeiknek.

Mindmáig a legteljesebb összefoglaló művet *dr. Réthly Antal* geográfus professzor „*Időjárási események és elemi csapások Magyarországon*” című több kötetes monográfiája jelenti. A könyv tárgymutatóját tanulmányozva gazdag tárházát találjuk a Kárpát-medence szerte

évszázadok alatt tapasztalt és feljegyzett szélsőséges időjárási eseményeknek, a lúdtójás vagy emberfej nagyságú jégverésektől, a tavaszi aszályos forróságokon át, a forgószélként pusztító tornádóig.

Természetesen a forrásokat író krónikások, pl. a XV. században, nem erdészeti szakemberek voltak, így az erdőkárokra vonatkozó adatok kutatása meglehetősen idő- és energiaigényes gyűjtőmunka. Általában mozaikosan, valamilyen más jellegű szövegbe - pl. hadi beszámolóba, csataleírásba, úti beszámolóba stb. - ágyazottan és a fennmaradásuk jellegéből fakadóan, véletlenszerűen állnak rendelkezésünkre. Ezek többsége áttételesen vonatkoztatható az erdőket ért történeti abiotikus terhelések felmérésére. Ennek ellenére jól értékelhető háttérinformációt nyújthatnak a klímakutatóknak, az éghajlatváltozás erdeinkre gyakorolt hatásait elemző vagy akár előrejelezni kívánó szakembereknek.

Történeti erdőkárok

A felhasználható forrásokat író krónikások leírásai elsősorban nem az erdőket ért hatások megjelenítésére fókuszálnak az adott korszakokban. Az erdők fontossága csak a XVIII. század végétől, a XIX. század elejétől válik kiemeltebben kezelté. Sokkal inkább a mezőgazdasági kultúrákat – szántók, szőlők, gyümölcsösök stb. – és a településeket ért elemi csapások, néha egészen pontos részleteit feltáró bemutatásai köszönnek vissza a kordokumentumokból. Így ezekből az írásos emlékekből tudunk adatokat vonatkoztatni adott térségek erdeit ért abiotikus terhelések nagyságára, sűrűségére, jellegére.

A fellelhető források, vagy a már korábban összegyűjtött adatok között számos beszűrt, rövid megjegyzés szerepel az erdei fákra, az erdőkre utalva. A kényszerű területi korlátok miatt itt csak ízelítőt lehet nyújtani a történeti erdőkárok korabeli változatosságáról, melyek azonban jól jelzik, hogy a ma tapasztalható szélsőséges időjárási események és hatásaik egyáltalán nem jelentenek ismeretlen új tényezőket a hazai erdők történetében.

A legelső értékelhető források közül egy 1225. december 6-án készült oklevel feljegyzés megemlíti, hogy Erdélyben a hirtelen betört szokatlan meleg miatt vi-

* Okl. humánökológus, Ipoly Erdő Zrt. tudományos főmunkatárs

rágba borultak a fák az erdőn és az erdei tisztások tele voltak mezei virágokkal. Ugyanakkor egy szűkszavú krónikás, alig két évtizeddel azelőtt 1202/03 teléről írja le, hogy a fák az erdőkön sok helyen a nagy hideg miatt nagy robajjal hasadtak ketté. Hogy ez mennyire nem csak egyedi szélsőséges ingadozásnak tekinthető, azt a későbbi korok krónikásai igazolják. *Bruckner* soproni diáriuma 1494 januárjában a tartós meleg miatt virágzó vad-cseresznyefáról, zöldbe borult erdőkről ad hírt, melyet március hónapban aztán nagy hideg, erős fagyok, havazás követett. Ennek következtében az erdő fáit mind elfagytak, lombozatuk lehullott és a nyár folyamán sem tudtak igazán regenerálódni. Sopront és környékét meglehetősen sokszor érték természeti károk, melyek nem kímélték a hegyeket borító erdőket sem. Gyakran olvashatunk hirtelen jött nagy mennyiségű csapadékot produkáló esőzések nyomán a patakok lezúduló árvizeiről (ma: *torrens áradás, flash-flood*), északi, északnyugati szélviharok okozta jelentős fadőlésekről (ma: *széldöntések*), vagy éppen az erdőket, a termést tönkrevető jégzivatarokról (ma: *vibarkár, gallytörések*).

A csapadékmennyiség időbeli eloszlása (pl. a havi csapadékmérlegek) sok esetben, ugyancsak a jelenlegi tendenciákhoz hasonlóan, szélsőségesen ingadozott. 1666-ban például a hadi feljegyzések Kárpát-medence szerte száraz, rendkívül aszályos nyárról tudósítanak. Június, július, augusztus hónapokban egyáltalán nem esett semmi eső hazánk teljes területén, majd utána a források szerint több, mint hat hétig hullott a csapadék szinte egyfolytában, ami amellet, hogy kirohasztott mindent, jelentős árvizekkel és egyéb elemi csapásokkal járt együtt. Elgondolkodtató, hogy egy ilyen negyedéves aszályos, alacsony páratartalmú, száraz időszak milyen hatással lehetett akkori erdeinkre, ha pl. 2007 júliusának kritikus 40 C fokos hőmérsékletei és csapadékhánya, a kora nyarat is ide számítva, nyár végére több helyen fellépő teljes lombvesztéshez, alföldi erdőtüzekhez és augusztus végére hegyvidéki bükköseinkbe szinte őszi színekben pompázó, talajfelszínre lehullott összefüggő száraz levél-, és avartakaróhoz vezetett.

A nagy források, meleg telek, majd a hirtelen hidegbetörések, hónapokig tartó esőzések és hosszan tartó aszályok mellett, nem voltak ismeretlenek a korábbi korok emberei előtt sem, a nagy energiájú, pusztító erejű viharok. 1621 júliusa például még a krónikásoknak is

feltűnően gazdag volt heves zivatarokban, melyek lokálisan hatalmas mennyiségű esőt okoztak, így több helyen heves és gyorsan jelentkező patakáradásokról adnak hírt. 1643-ban is nagy erejű, ma szupercelláknak nevezett, forgó felhőalappal rendelkező viharcellák dúlhattak országszerte. A jelentkező torrens áradások mellett, a viharok kifutó szeleit „erdődöntőgető nagy szélviharokként” írják le a feljegyzések.

A szélviharok a kor embereinek és természetesen az erdők életének szerves részét képezték. 1622. október 10-én éjjel Eperjes térségében rettenetes szélvihar kerekedett, mely egész éjjel tartott. A településeket ért károk mellett, a krónikás megemlékezik, hogy a nagy kiterjedésű egykori mühlenbachi erdőben minden magasabb és korosabb fát, fafajra való tekintet nélkül, gyökerestül forgatott ki. Minden bizonnyal erős ciklontevékenységre köthető ún. „lejtővihar” szerepel a leírásokban. Korábbra datálható források a tizenöt éves háború eseményei mellett sem felejtették el feljegyezni, hogy 1595 szeptemberében hatalmas szélvész pusztított Vác térségében, mely minden fát ki döntött, kiforgatott, ahogy romokban álltak a települések is. És, hogy a XIX. században sem vált eseménytelenebbé az időjárás, arról az 1896. novemberi újsá-

gok tudósítanak. Több napos orkánerejű szélről szólnak a beszámoló cikkanyagok, mely a dél-dunántúli erdőkben okozott hatalmas széldöntéseket. Valószínűleg egy a mostani májusi mediterrán ciklonhoz hasonló légköri képződmény fejtette ki hatását hazánk területén. Erre az archív mérési adatokra épülő nyomásmező analízis térképek elemzése adhat konkrét választ a kutatóknak.

A fenti leírtak is érzékeltetik, hogy az éghajlatváltozás, a klímakutatás és a hazai erdők közötti összefüggések feltárása sem nélkülözheti a vonatkozó történelmi források ismeretét és e szűrőn keresztül történő egzakt elemzését. Fontos és megkerülhetetlen kiegészítő háttéradatokat szolgáltatnak, lehetőséget teremtenek a jelenlegi tendenciák helyes értelmezése és a mában zajló szélsőséges időjárási események megfelelő fajsúlyozása terén. A jelenleg zajló folyamatok minden szempontból komolyan veendő, de mindezek a történelmi információk – az abiotikus, biotikus erdőkárok, illetve a kapcsolódó gyakorlati erdészeti feladatok terén – nem elhanyagolható tényezők.

Változások az államigazgatásban

Vidékfejlesztési Minisztérium néven egyesült a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium és a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium. A természeti erőforrásokat felügyelő csúcsmisztérium vezetésével *Fazekas Sándort* bízta meg a miniszterelnök.

A minisztériumban a köztársasági elnök *Ángyán Józsefet* parlamenti államtitkárrá, *Farkas Imrét* a közigazgatásért, *Czerván Györgyöt* az agrárgazdaságért, *V. Németh Zsoltot* a vidékfejlesztésért, *Kardeván Endrét* az élelmiszerlánc-felügyeletért és az agrárigazgatásért és *Illés Zoltánt* a környezetügyért felelős államtitkárrá nevezte ki.

Az agrárigazgatás vezetője *Kardeván Endre* államtitkár szervezetében *Bognár Lajos* helyettes államtitkár, aki egyben a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal (MGSZH) új elnöke is.

A környezet- és természetvédelmi igazgatás vezetője *Illés Zoltán* államtit-

kár felügyelete alatt *Rácz András* helyettes államtitkár.

Fazekas Sándor vidékfejlesztési miniszter a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH) új elnökének *Palkovics Pétert* nevezte ki.

A Parlament Mezőgazdasági Bizottsága megválasztotta albizottságai (köztük az erdészeti, illetve a megújuló energia albizottságok) elnökeit és tagjait. Az Erdészeti Albizottságba a Fenntartható Fejlesztés Bizottsága is választott tagokat.

Az így megalakult közös Erdészeti Albizottság tagjai:

Jakab István (Fidesz), *Balogh József* (Fidesz), *Obreczán Ferenc* (Fidesz), *Pócs János* (Fidesz), *Göögös Zoltán* (MSZP), *Szabó Rebeka* (LMP), *Schmidt Csaba* (Fidesz), *Bartos Mónika* (Fidesz), *Koncz Ferenc* (Fidesz), *Sebestyén László* (Fidesz) és *Bödecs Barna* (Jobbik).

(Forrás: MTI, ForestPress, FATÁJ, Agroinform)

A „Zsófia” ciklon meteorológiai leírása

2010. május 15–18.

Erős vihar pusztított Magyarországon

2010. május 15. és 18. között rendkívül erős és hosszantartó vihar pusztított Magyarországon illetve a Kárpát-medencében. A legerősebb szellőkések több helyen is meghaladták a 120 km/ó sebességet, de voltak olyan mérési pontok, ahol 130 km/ó feletti szellőkéseket is mértek. A Dunántúl középső részén, főként a Balaton vidékén sokfelé 24 órán keresztül minden órában volt 80 km/ó feletti szellőkés. A vihar hatalmas mennyiségű csapadékhullással is járt, így a Bakonyban és a Mecsek környékén a 72 óra alatt lehullott csapadék mennyisége több helyen meghaladta a 150 mm-t, illetve a Bakonyban 250 mm fölötti értéket is mértek, de a Bodrog és Hernád vízgyűjtőjében ugyancsak helyenként 100 mm-t is meghaladta a lehullott csapadék mennyisége. A vihar igen jelentős anyagi károkkal járt, részben a szél okozta fakidőlésekkel és épületkárokkal, részben pedig, a hirtelen kialakuló árvizekkel. A májusi vihar alapvetően szinoptikus skálájú folyamatok, konkrétan a mediterrán térségben lezajlott ciklogenezis váltotta ki.

A vihar kialakulásának körülményei

A vihar rendkívül gyorsan, kb. 12 óra alatt jött létre egy markáns struktúrával rendelkező alacsonynyomású képződményként, amelynek középpontja Itália déli része felett helyezkedett el május 15-én 00 UTC-kor. A gyorsan mélyülő ciklon centruma 12 órával később már az Adriai-tenger partjai fölé került. A rendszer északi oldalán a hosszan elhúzódó nagy nyomási gradiens miatt Magyarország felett már 15-én délutántól többfelé megerősödött a keleti, északkeleti szél, majd a centrum közeledtével megindult a csapadékhullás alapvetően réteges felhőzetből. Csak az ország délkeleti határaihoz közel alakult ki néhány zivatar. Május 15-ről 16-ra a ciklon centruma Magyarország fölé helyeződött át, tovább mélyült, azonban az áthelyeződés lelassult. Május 16-án a hajnali órákban jól megfigyelhető a hazánk fölött örvénylő és alig mozduló ciklon a Duna-Tisza közén elhelyezke-

1. ábra. Az OMSZ Kab-hegyen lévő automata szélmérőjének maximális szellőkés grafikonja 2010. május 16-án.

dő centrumával, illetve a ciklont körülvéző jellegzetes csapadékrendszerrel

A vihar lezajlása

A ciklon pusztító hatásának legfőbb oka az volt, hogy hosszú ideig tartózkodott a térségünk fölött. A térségünkben leggyakoribb nyugati alapáramlással átvonuló rendszerek csapadéka nagyobb

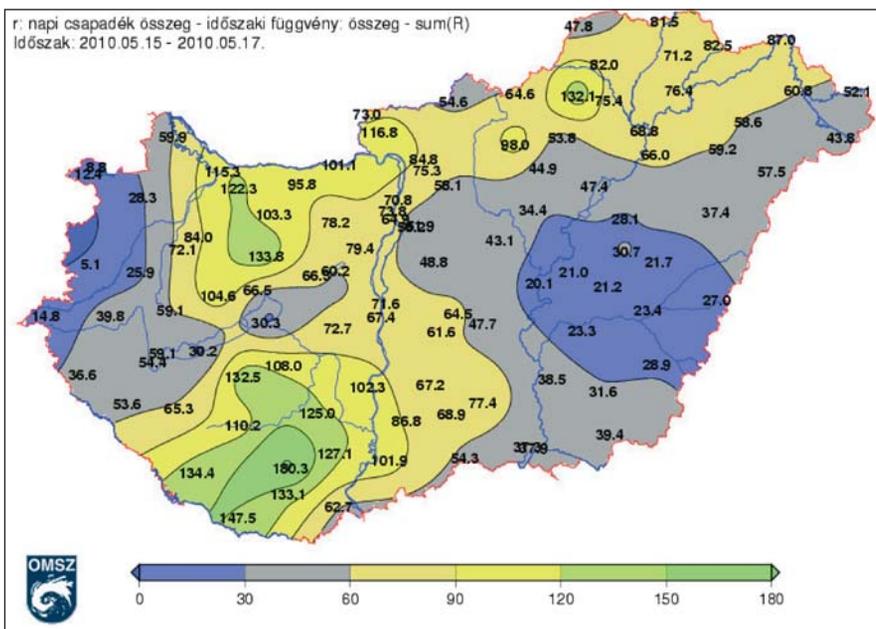
területeken oszlik el, a hosszú ideig tartó viharos szelet kiváltó zárt, ciklosztrófikus áramlási rendszer olyankor kevésbé tud kialakulni, illetve nem lesz olyan hosszú életű. Ez a mediterránból felhúzó ciklon nem ilyen jellegű volt.

A bemutatott csapadék és áramlási kép gyakorlatilag 72 órán keresztül fenállt. Az Alföld fölött elhelyezkedő cik-

A Zsófia-ciklon érkezését az időjárási modellek már jó előre meglehetősen nagy pontossággal jelezték. Már a május 10-i prognózisban szerepelt az országos átlagban nagy mennyiségű csapadék, egy nappal később pedig, a 100 km/h-t meghaladó szellőkések lehetősége az országban. Ez a kimélyült mediterrán ciklon – nem cáfolva rá a matematikai számításokra – legnagyobb erejével csapott le az ország területére. Közel 3 napon keresztül középpontjával Magyarország közelében tartózkodott, nedves levegője itt kavargott a Kárpát-medence körül. Zsófia megszületéséért egyértelműen egy északnyugat felől érkező hidegfront és az Alpok, megerősödéséért pedig, egyéb makroszinoptikus tényezők tehetőek felelőssé. Létrejöttét a meteorológiai szaknyelv ún. B-típusú, lee oldali ciklogenezisnek nevezi, ami azt jelenti, hogy az Alpok hegyláncaival szinte párhuzamosan húzódnó hidegfrontok mozgását a hegylánc jelentősen befolyásolja. A közeledő hidegfront az Alpokat elérve természetes akadályba ütközik, a szél nem tud átfújni magán a hegyláncon, hanem meg kell kerülnie azt. Az északnyugati szél a magasban tehát jobbra térül ki, ciklonális perdületet szerezve jut át az Alpok déli oldalára, egyenesen a Genovai-öböl felett elhelyezkedő meleg, nedves légtömegek fölé. Miközben az eredeti hidegfront északabbi részei tovább mozognak kelet felé, a front déli szakasza lelassul, előbb ciklonális hullám, majd a légköri instabilitás miatt (amit a meleg és a hideg levegő kontrasztja csak tovább fokoz) önálló, zárt izobárral rendelkező mediterrán ciklon születik. A megszülető mediterrán ciklonok rendszerint kelet, északkelet felé tovább mozognak, azonban május közepén egy olyan nagytérségi nyomási elrendeződés alakult ki, ami miatt a ciklon Közép-Európában ragadt. Ez a masszív földközi-tengeri eredetű légkör képződmény a Vb-ciklonpálya mentén (Magyarországon keresztül északkelet felé történő elmozdulást jelenti; van Bebber 1886 nyomán) haladt volna tovább, azonban egy blokkoló, a Kelet-Európai-síkság felett elhelyezkedő anticiklon szinte „megállította”.

(Készítette: Tóth Tamás veszélyelőrejelző okleveles meteorológus, OMSZ)

* Okl. meteorológus, Országos Meteorológiai Szolgálat Időjárás-Előrejelző Osztály

2. ábra. Az automata csapadékmérő hálózat mérései alapján 2010. május 15. 06:00 UTC és május 18. 06:00 UTC között lehullott csapadék összege.

loncentrumban nem fúj erős szél, tőle 100 km-re nyugatra viszont már orkán erejű volt a vihar.

A legerősebb szellőkéseket a Bakonyban található Kab-hegyen lévő szélműszer mérte, ahol a legerősebb szellőkések 16-án megközelítették, 17-én pedig elérték a 45 m/s (150 km/ó) sebességet (1. ábra). Az alacsonyabb szinteken a Balatonnál volt a legerősebb a szél, 16-án a hajnali órákban többfelé elérte a 120 km/ó sebességet, a balatonfüredi szélműszer 133 km/ó sebességet regisztrált. Május 17-én ugyancsak a hajnali órákban 110, illetve 120 km/ó sebességű szellőkések voltak a Balatonnál.

A Balaton környéki különösen erős szellőkés magyarázatát az OMSZ-nál alkalmazott WRF modell segítségével adhatjuk meg. A nagy térbeli felbontást adó számítások azt mutatták, hogy a Bakony hatásának következtében a hegyvonulat déli oldalán egy nagyon erős leáramlás indult meg, amely jelenség a kicsinyített mása lehet a 2004 novemberében a Tátra déli lejtőin kialakult, ún. lejtőviharnak. A légnyomási mezőben jelentkező alacsony nyomási mező, amely a Balaton fölött jött létre, valamint a szélerősödés a fenti jelenségre utalnak Hasonló konfigurációt találtunk a tengerszintű légnyomási mezőben a Mecsek déli oldalán.

A csapadékmező tekintetében, a ciklon középpontját stabil felhősáv vette körül, amelyben a sávcsapadék-rendszerek gyakorlatilag alig változtatták helyüket. Az OMSZ automata csapadékmérő hálózatának mérései

alapján a május 15 és 17 közötti időszakban lehullott csapadék jól visszatükrözi az országot körbeölelő csapadék-rendszert (2. ábra).

A WRF modell meglehetősen pontosan jelezte előre a lehullott csapadékot, így a csapadékösszeg mező elemzéséből látható, hogy mindkét csapadékos

napon az orográfia erősen hatott a csapadékmezőre. Az Északi Középhegység, a Dunántúli-középhegység és a Mecsek egyaránt kifejtette hatását május 16 és május 17-én

A Kis-Kárpátok, a Bakony és a Mecsek szélalatti oldalán egy-egy negatív csapadékanomália is létrejött. Ez a jelenség a hegyek szélalatti oldalán kialakuló és a fentiekben már leírt lejtővihar jelenséghez köthető, ahol a leáramlás gyengítette a csapadékot. A modellszámítások és a megfigyelések egyaránt kiemelték azokat a területeket, ahol az árvizek kialakultak. Az északkeleti országrészben a Hernád és Sajó vidékén a ciklon megelőző napokban is voltak heves zivatarok okozta esőzések, és a ciklonból még lehullott 100 mm-t meghaladó csapadék végzetes következményekkel járt. A Dunántúl déli részén ugyancsak 100 mm fölötti csapadék hullott a Kapos és a Koppány patak vízgyűjtőjében, katasztrófa helyzetet okozva. A Magas-Bakony vidékén a számítások szerint ugyancsak kritikus mennyiségű csapadék hullott, amelyet a társadalmi méroállomásokról beérkezett adatok megerősítettek: Bakonybél környékéről 260 mm-t meghaladó csapadékról érkezett jelentés.

Csökcent a külföldi vadászok száma Erdélyben

Csökcent a külföldi vadászok száma Erdélyben a nemzetközi gazdasági válság miatt, a szakemberek szerint azonban a vadászturizmus az idegenforgalom fellendítésének fontos tényezőjévé válhat a régióban – írja a Krónika című kolozsvári napilap.

Az erdélyi vadászturizmusról készített összeállításában a lap megszólaltatta Gheorghe Ghirant, a Szatmár megyei vadászok és sporthorgászok egyesületének vezetőjét, aki szerint egyre kevesebb nyugat-európai vadász érkezik a megyébe. Ennek egyik oka az, hogy Romániában két héttel lerövidült az olasz és spanyol vadászok körében népszerű erdei szalonka vadászdénye.

Kovácsna megyében kevésbé érződik a nemzetközi gazdasági válság miatti visszaesés a vadászatban. A megyében az ideai vadászdényre húsz medve kilövésére adtak engedélyt, s 19-et már elejtettek a vadászok. László Béla, a megyei halász-vadász egyesület elnöke a lapnak elmondta, hogy egy külföldi vadász 5-7 ezer

eurót fizet egy szép medvetróféáért. Többségük már érkezéskor elmondja, mennyi pénzt szán a vadászatra, nehogy a hajtók olyan vadat tereljenek elé, amelynek elejtése túl sok pénzbe kerül. Bihar megyében a május 15-én kezdődő új idényre már elkezdtek felmérni az állatállományt, a kimutatás három hét múlva készül el. A megye egyik legnépszerűbb állata a vadászok számára a vadlisztnó.

Székelyföldön egységes stratégiát kívánnak kidolgozni a térség vadgazdálkodási értékeinek kiaknázására. Ennek érdekében együttműködik a jövőben Kovászna, Maros és Hargita megye. Az idei év fontos eseménye lesz a székelyföldi vadásznánp, amelyet a Hargita megyei Kászonalitzben (Plaiesii de Jos) augusztus 20-a és 22-e között tartanak meg.

A vadgazdálkodásban jártas szakemberek konferenciáján kívül tróféakiállítás, ökömenikus istentisztelettel, vadászkutya-bemutatókkal, vadászfelszerelések vásárával várják az érdeklődőket.

(Erdély.ma)

A májusi széldöntések hatása a fapiacra

Természeti károk a fahasználati értékesítés szemszögéből

A rendkívüli csapadékot követő májusi viharok széldöntései nyomán mintegy félmillió köbméter faanyag jelenhet meg az egyébként is nyomott fapiacra, szezonon kívüli, fülledésnek kitett időszakban.

A széldöntés piacra gyakorolt hatása a bükk fűrész-, és lemezrönk árakat tartósan és jelentősen, a papírfá, rostfa, tűzifa árakat időszakosan le fogja törni, a fizetési határidőket tovább fogja lazítani.

Normalizált szállítások bükk iparifa választékokból újra csak 2011. januártól várhatók.

2010. május végén – többnapos, évtizedek óta nem tapasztalt, intenzív esőzés után – dél-nyugati irányból rendkívüli szélvihar csapott le az ország egyes részeire és a történelmi Felvidék középső részére. A nagy erejű szél a legnagyobb károkat a HM VERGA Zrt., a Nyírerdő Zrt., és a Bakonyerdő Zrt. erdeiben okozta. Az ország érintett erdőgazdálkodói területén a széldöntés következtében kidőlt (becsült)

bruttó fatömeg meghaladja a félmillió köbmétert.

Legerősebben Veszprém és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye erdőállományai sérültek.

Szlovákiában a legnagyobb szélkárrok a Kis-Kárpátok térségben keletkeztek, mintegy 300 ezer köbméter nagyságrendben.

Egy természeti katasztrófa sohasem jön jókor. Valamennyi jelentősebb gazdálkodó 2009. év végén, 2010. év első negyedévében elkészítette az éves termelési érték- és költség-számításait vevők, fafaj és választékok szerint. A 2010. év végre újra egy kiszámítható, pozitív piaci várakozásokat tartalmazó évnek indult.

A megelőző évekről, rövid visszatekintés után a következő mondható el: 2007 második félévében megtört, 2008. évben pedig – talán a tölgy rönk kivételével – valamennyi termék esetében megállt, sőt megfordult a trend, keresleti piacokból kínálati piacok lettek. Az árak erős csökkenése, vagy – jó esetben – stagnálása mellett, jelentősen romlottak a fizetési viszonyok (fizetési hajlan-

dóság, fizetési határidők). A rendelések erősen visszaestek, a szállítási lehetőségek bizonytalansága egész éven át tartott. 2009. évben ez a negatív piaci környezet stabilizálódni kezdett, a korábban jelentős mennyiséget felvevő farostlap gyárak át nem vett mennyiségét megvették az erőművek. A magas gázárak, a hosszabb ideig tartó telek következtében a lakossági tűzifavásárlás is megerősödött. A keresletcsökkenés megállt, a kereslet egy alacsonyabb szinten stabilizálódott.

2010. év elején az egyes választék-csoportokat elemezve, a fahasználati termékek piacát a következő trendek jellemezték:

Rönkök vonatkozásában továbbra nagy kereslete volt a jó minőségű tölgy és akác rönknek, újra élénkebb igény mutatkozott a kőris-, fekete dió, nemes nyár és fenyő rönkökre, stagnált a bükk rönk. Az árak jellemzően sem felfelé, sem lefelé nem változtak jelentősen ebben a minőségi csoportban.

A gyengébb minőségű ún. hazai rönkök iránti érdeklődés nőtt. Ezen termé-

Erdőgazdaságok	bruttó kidőlt famennyiség m ³	% fafajmegoszlás	% használati mód	
			véghaszn. %	nevelővágás %
Bakonyerdő Zrt.	60000	75% B, 15% CS/T, 10% EKL	80	20
DALERD Zrt.	500	60% HNY, 30% NNY, 10% EKL	50	50
Egererdő Zrt.	2000	80% B, 20% CS/T	50	50
Északerdő Zrt.	1000	80% B, 20% T	100	0
Gemenc Zrt.	1900	80% NNY, 20% SZNY	40	60
Gyulaj Zrt.	170	100% CS	100	0
Ipoly Erdő Zrt.	13300	80% B, Fe 15%, EKL 5%	60	40
KAEG Zrt.	5000	10% KL, 80% NNY, 10% HNY	70	30
KEFAG Zrt.	0		0	0
Mecseki Erd. Zrt.	9000	80% B, 15% EKL, 5% LL	90	10
NEFAG Zrt.	0		0	0
Nyírerdő Zrt.	120000	32% A, 24% Fe, 21% Tö, 18% LL, 5% EKL	85	15
Pilis Parkerdő Zrt.	13000	90% B, 10% ELL	60	40
SEFAG Zrt.	10000	45% T, 50% EKL, 5% Fe	75	25
Szombathelyi Erd. Zrt.	5400	50% B, 30% KL, 20% Fe	70	30
TAEG Zrt.	3000	30% B, 35% Fe, 35% EKL	45	55
Vadex Mezőföldi Zrt.	8000	70% B, 25% EKL, 5% Fe	50	50
Vértesi Erdő Zrt.	15800	55% B, 40% EKL, 5% NNY	85	15
Zalaerdő Zrt.	0		0	0
HM Budapesti Erd. Zrt.	1600	50% CS, 40% B, 10% EKL	90	10
HM Kaszó Erd. Zrt.	4000	30% T, 30% A, 25% Fe, 55% EKL	50	50
HM Verga Zrt.	200000	80% B, 20% EKL	80	20
Erőgazdaságok összesen:	473670		79	21
Magánerdők összesen*	100000			
Mindösszesen:	573670			

*Előzetes, nagyságrendi adat

kek ára az elmúlt években jelentősen csökkent (akár 20-25%-kal is). Az árszint 2010 első félévében nem változott, sőt, bizonyos esetekben és értelemben kismértékben csökkent is, de a megélénkülő kereslet hatására nagyobb mennyiségű terméket lehetett újra rönkként, illetve fagyártmányfaként (pl. tölgy, bükk, cser, kőris) értékesíteni. Ezt a növekvő kereskedelmet elsősorban a kis- és középvállalkozások indukálták, mert a fríz, fedőréteg utáni ipari igény újra megjelent a piacokon.

További stabilitást hozott a választékcsoport és a **fagyártmányfák** piacába 2010-ben a fokozódó raklapgyártás is. Ezek a termelők elsősorban a fenyő-, és lágylombos fajokból készült választékok értékesítését segítik. Utóbbi termékek vonatkozásában már kisebb áremelkedés is elkezdődött a II. negyedévtől.

2010 évben egyértelmű mennyiségi keresletnövekedés jellemzi a **papírfá** (bükk, EF/FF, LF), és erős élénkülés a **rostfa** (különösen a lágylomb, fenyő) termékcsoportot. A bükk-, gyertyán papírfák esetében változatlan vagy kisebb értékű, a fenyő papírfáknál mintegy 10-15 %-os, a lágy- és fenyő rostfák tekintetében 4-8%-os, a keménylomb rostfákat (cser, tölgy) illetően 10-30%-os áremelkedés (előbbi ausztriai, az utóbbi érték az olaszországi export vonatkozásában) realizálódott a januárban induló új szállításokkal.

Az országban termelődő vastag **tűzifa** közel 2/3-a hazai és külföldi erőművekben értékesül.

Ez a termék (annak nagy mennyisége) stabilizálta, és határozta meg a gazdasági válság elmúlt éveiben a rövid (sarangolt), és hosszú ipari papírfá, rostfa, egyéb iparifá (rúdfa) és raklap alapanyag minimál árait. Idén még minden beszállító – a hosszú távú erőműves szerződéseknél köszönhetően – stabil, 2-4%-os árnövekedéssel számolhatott.

A fennmaradó tűzifahányad 80-85 %-a hazai lakossági, illetve 15-20%-a külföldi lakossági igényeket (dorongos, hasított tűzifa, fűrészelt ömlesztett, kalodába rakott konyhafa) elégíti ki.

Az elsődleges fatermékek piaca tehát 2010 elején egy tervezhető, kereslet-kínálati oldalakról elfogadhatóan stabilizálódott, enyhén pozitív irányba mozduló gazdasági környezet volt.

Az értékesítési tevékenységek legnagyobb kockázata a bekövetkezett széldöntésig nem a vevők bizonytalan rendelési és szállítási feltételei, hanem az egész évben fennálló deviza- (HUF/EURO árfolyam ala-

kulása), és a kis-, és középvállalkozások (nem biztonságos forgó-, illetve saját tőke szintjéből fakadó) fizetési kockázat volt.

A 2010. május végén bekövetkezett széldöntés ezeket a piaci viszonyokat bizonyos fajok és választék tekintetében nem, vagy alig, más fajok és választék esetében jelentősen megváltoztatta.

Bár mennyiségi vonatkozásban igen jelentős a Nyírerdő Zrt.-nél tölgy, akác és fenyő fajokban bekövetkezett széldöntés, a legnagyobb kár a bükkállományokat érte, mind Magyarországon (erdőgazdaságok, magán-, és közbirtokossági erdők), mind a térségben (Kárpát-medence, Szlovákia). A legtöbb, és legdöntőbb piaci változások a bükkválasztékokkal kapcsolatban történtek.

Más fajok vonatkozásában a természeti kár és az értékesítési veszteség súlya, a vágáscserék, megtakarítások, és a ténylegesen kidőlt famennyiség figyelembevételére alapján – a Nyírerdő Zrt. kivételével – nem meghatározó.

A bükkválasztékok oldaláról nézve azonban nehéz kérdések sorakoznak...

A bükk fűrész- és lemezzrönk kereslete az elmúlt 2 évben csökkent, az árak a fűrészrönk esetén évek óta hasonló szinten maradtak, míg a hámozási és késelési lemezzrönköknél drasztikusan estek.

A gazdasági válság következtében a legnagyobb bükk fűrészrönk vevő, az osztrák Abalon Hardwood GmbH. termelése mintegy 40%-ot csökkent. Szerencsére ez nem teljesen ilyen arányban érintette a magyarországi beszállítás mennyiségét. A hazai legnagyobb hámozási rönk vásárló, az újkígyósi Úfa Bt. – több éve tartó likviditási gondok után – befejezte működését. Növekedett viszont az észak-olaszországi bükk fűrészrönk-igény, és kisebb csökkenés mellett megmaradtak a korábbi szlovén, osztrák és szlovák vevők is.

A belföldi piacon – néhány nagyobb feldolgozó (pl.: az OWI Zala Bt., a Franciavágási Fűrészüzem) kivételével – jelentősebb mennyiségi átvevő hely sajnos nem működik.

Mindezen adottságok mellett 2010 első negyedévében a bükkrönk-piac, a várt, megállapodott feltételek szerint működött. A természeti katasztrófa a legrosszabb naptári időszakban, nyár elején következett be. A felmért, becsült károk alapján az eddigi mérsékelt keresletű bükkrönk-piacra több mint egyéves exportnak megfelelő mennyiségű faanyag érkezett. Az időközben folytatott tárgyalásokon adtak ugyan segítséget a vevők, de igen szigorú feltételek mellett. A szállítások elkezdődhetnek, de várhatóan csak

augusztus elejéig, majd újra csak szeptember közepétől folytatódhatnak. Szigorodhatnak a méret (hossz, átmérő) és minőségi előírások, soha nem tapasztaltan hosszúra nyúlhatnak a fizetési határidők, és az export fűrészrönk árak várhatóan 20-25%-kal, míg a külföldi lemezzrönk árak mintegy 15-20%-kal csökkenhetnek. Bár a fák túlnyomó többsége földlabdával és koronával dőlt ki, nagyon kritikus a helyzet, hogy a fülledésre igen érzékeny bükkre milyen nyár vár. Vajon felhasználható-e fűrész- és lemezzrönkként a már csak ősszel kitermelhető faanyag?

Kedvezőbb a helyzet a bükk papírfá, rostfa és tűzifa területén. 2010. évben a „jó” cellulóz és viszkóz („fa-gyapot”) kereslet, valamint a növekvő lakossági tűzifaigény biztosan lekötötte az általános termelési feltételekre tervezett értékesítési készleteket. A széldöntés következtében keletkezett többletmennyiség ezen választékok között is átírta a korábbi piaci feltételeket.

A nagy – elsősorban – külföldi vevőkkel történt egyeztetések pozitív része, hogy a keletkezett többletet – a világgpiaci keresletnövekedésnek is köszönhetően átveszik, a fizetési határidők nem változnak, miként a méretek sem – az árszint viszont a papírfá, rostfa vonatkozásában, mintegy 4-6%-kal, a tűzifa esetén 2-4%-kal csökken.

A széldöntés utáni piaci feltételeket, és a gazdálkodói lehetőségeket összefoglalva megállapítható, hogy a május végén, június elején bekövetkezett széldöntés-károk, az év hátralévő részében kivitelezhető vágáscserékkel – a bükkválasztékok kivételével – valamennyi erdőgazdaságnál, jelentősebb többlettermelés nélkül, feldolgozhatók.

A „kényszer” vágáscserék és a nehezebb kitermelési feltételek növelik a költségeket, a szezonon kívüli időzítés, a nyári felkészítésből származó minőségi hibák, a dőlési, törési károkból adódó kedvezőtlen választék-összetételek csökkentik az árbevételeket.

A legnagyobb kockázat és árbevétel-vesztés közvetlenül azokat az erdőgazdaságokat éri, amelyek a vágáscserék és a nagy dőlési volumenek miatt bükköt kénytelenek vágni 2010 nyarán, illetve őszén, és a többletmennyiségük is döntően ebből a fajfajból származik majd.

A széldöntés következtében a bükk fűrészrönk és papírfá közötti korábbi 35-40% árkülönbség várhatóan 15-20%-ra olvad. Ez tényleges veszteség (a mennyiségi növekedés ellenére), ami tovább nő, ha a cellulózgyárak – minő-

ségi okok miatt – nem tudják, vagy csak újabb erős árcsökkenés mellett hajlandók átvenni a döntéskár faanyagát az utolsó harmadévben.

Ha az őszi termelésű, viharkárból kikerülő bükk fűrész- és lemezrönkök a vevők elvárásainak megfelelnek, gyakorlatilag az év végéig ezen alacsonyabb árkategóriájú és minőségű rönk szállítása valósul meg. Ez komoly érté-

kesítési gondokat okozhat azon gazdálkodóknak, akiket nem, vagy csekély mértékben érintett a természeti katasztrófa. Az ő egészséges, jó minőségű rönkjük értékesítéséhez – ha a korábbi árszintet tartani akarják, és megtakarításokat sem terveznek – intenzív piackutató, új vevők bevonását eredményező tevékenységet kell folytatni.

Végül, a széldöntés piacra gyakorolt

legrosszabb hatása az lehet, hogy a bükk fűrész- és lemezrönk-árakat tartósan és jelentősen, a papírfá, rostfa, tűzifa árakat időszakosan le fogja törni, a fizetési határidőket tovább fogja lazítani.

Normalizált szállítások bükk iparifa választékokból újra csak 2011. januártól várhatók.

Hajdú Ferenc
Bakonyerdő Zrt.

Az eddigi felmérések alapján megállapítható, hogy 2010. évben április-május hónapban rendkívüli vihar- és belvízkárosítása érte gazdálkodási területünket.

Április végétől a Tamási, a Pincehely és a Hőgyész Erdészet területén több alkalommal különösen heves esőzésekkel kísért zivatarok vonultak át. Ezek közül is a legerősebb a május 15–18. között pusztító viharokkal érkező heves esőzés volt.

Erdőfelújítás. A magasabb helyekről lezúduló víztömeg magával ragadta sok helyen a termőföldet és súlyos károkat okozott az erdősítésekben (csemeték kimosása, iszap ráhordása), a vadföldeken és a mezőgazdasági területeken a terményekben. Az erdősítést 23 ha-on érintette a víz borítása, csemetesor kimosása, illetve iszapráfolyás. A túlzott csapadékmennyiség miatt a folyamatban lévő erdősítésekben (1986 ha-on) éves szinten kb. 20 mFt ápolási többletköltség várható.

Az utakon, nyiladékokon, parkokban és épületeink környékén gondot okoz a vihar és az esőzések miatti feldőlés, illetve egyes erdőrészekben a félig kidőlt fák jelentenek életveszélyes helyzeteket. Itt a faanyagok kitermelése és feldolgozása folyamatban van.

Utak és műtárgyaik. A lezúduló víz az út melletti árkokat elárasztotta iszappal, a kanyarokban alámosta a bitumenes utat, illetve a pályaszerkezetet is megromlaltta olyan mértékben, hogy

egy-egy szakaszokon veszélyes közlekedni. Sok helyen a csóátereszkek bedugultak és az árkokban feltöltődött vízmennyiség az úton keresztül találta meg a lefolyás irányát. A bitumennel borított útjainknál a megromlalt úttest kátyúzása, a padka helyreállítása jelenleg fontos feladat.

A földutak – a változatos domborzat és a lösztakaró igen gyors erodálása miatt – a zivatarokat követően tönkrementek. 2010. májusában több földút járhatatlan volt a gyakori felhőszakadás miatt. Helyrehozataluk, karbantartásuk folyamatban van. A 20-30 évvel ezelőtt épült csóátereszkek állaga megromlott, felújításukat a véghasználati fakitermeléssel érintett területeken folyamatosan végezzük a jobb közlekedés érdekében.

Az erdősítést védő kerítéseket nagyon sok helyen az iszap megromlaltta, illetve kidöntötte, az ideiglenes helyre-

állítás után a végleges megerősítésük 2010. hátralévő időszakában várható.

A közjóléti létesítményekben évről évre keletkező károsodás fokozódó mértéke a szűk völgyben fekvő Lengyel-Annafürdő parkerdőben és a Tamási parkerdőben a rendes karbantartásnál jóval több költségfordítást igényel. A kidőlt fák eltávolítása, az iszappal elárasztott sétálóutak, az esőbeálló, kilátók fokozottabb karbantartást igényelnek.

Vadföld, mezőgazdaság. Hasonlóan a fent leírtak alapján a viharkárok miatt a vadföldeken és a szántókon termelt növénykultúrák is súlyosan károsodtak, illetve több területen a teljes megsemmisülés után a talajt újra meg kell munkálni. A lejtős területeken fekvő kultúrákat az eső (barázdásan) kimosta vagy iszappal árasztotta el. Sok helyen a vihar által elfektetett növények befülledtek, eláztak.

A Kisalföldi Erdőgazdaság Zrt. kezelésében levő erdőterületeket a 2010. május 15-én kezdődött rendkívüli időjárás következtében folyamatos és jelenleg is ható természeti károk érték.

Viharkárok

2010 május 15-16-án 100-120 km/h széllökésekkel, özvíz szerű felhőszakadással kísért vihar vonult át a Kisalföldön, melynek következtében elsősorban a hansági tájban a felázott talajon szélöntés következett be. Ez társasági szinten jelenleg 5900 bm^3 faanyagot érint, nagyrészt lágylombos állományokban. Ennek csak kis részét tudtuk feldolgozni, mivel a belvízborítás miatt nem tudunk rámenni a területre, másrészt védett természeti területen csak a vegetáció végén termelhetünk.

Az erdősítésekben a csemeték megdőlése miatt nagymérvű helyreállítási munka lesz szükséges.

A lábon álló faanyagban várhatóan 22,5 Mft kárral számolhatunk.

Belvízkárok

2010 május közepétől folyamatosan keletkeztek belvizek a hansági és szigetközi területeken a rendkívül sok csapadék (250 mm) következtében, ennek hatását növelte a június 7-én tetőzött dunai árvíz, amelybe a balparti mellékfolyóink árvize is közrejátszott.

A belvizek kártétele erdősítéseinkben

kétféle formában jelentkezett: az enyhébben károsított területeken a csemeték visszavágását, hompolását teszi szükségessé a víz elvonulása, lepadása után, súlyosabb esetben pedig mennyiségi kárt okozott a csemeték elpusztításával.

A várható belvízkárok megelőzése érdekében a vízügyi igazgatóságtól 3 üzemi csatornánk szivattyúzását rendeltük meg, mely munka haladéktalanul megkezdődött.

Társaságunknál jelenlegi becslésünk szerint mintegy 350 ha mennyiségi kár van folyamatos erdősítésekben. A szélöntéssel és várható pusztulással együtt mintegy 40 ha erdőfelújítási kötelezettség keletkezik. A mennyiségi kár és a felújítási kötelezettség együttesen 60 Mft-tal terheli társaságunkat.

Jégverés

Május 25-én és 27-én jégverés pusztított a jánossomorjai és osli határban, ez erdeinket sem kímélte. Folyamatos erdősítésben a belvízzel együtt okozott károkat, melyek a növedékvesztésben, pótlási kötelezettségben, későbbi műszaki átadás miatti többletköltségben jelentkeznek.

Árvízkárok

A 2010 május közepi rendkívüli mennyiségű csapadék következtében teljesen szokatlan és váratlan helyeken, állandó vízfolyás hiányában is keletkeztek árvízkáraink. A ravazdi domboldalokon egy nap alatt több, mint 100 mm csapadék hullott, a hömpölygő víz kárt tett az erdei utakban, átereszekben.

Június első napjaiban megérkezett a dunai árvíz, amely Győrnél június 6-án tetőzött közel 800 cm-rel, harmadfokú árvízvédelmi készültséggel. Ezt június közepén újabb ár hullám követte, amely 19-én tetőzött kisebb szinttel Győrnél.

Mindezek következtében a hullámtér 2-3 hétig volt víz alatt. Az áramló víz tetemes mennyiségű hordalékot és uszadékot mozgatott, amit folyamatosan rakott le az erdőterületen. Emiatt számottevő

kár keletkezett az infrastruktúrában (utak, hidak, átereszek), valamint elsősorban az erdősítési területeken. A lerakott hordalék és uszadék elborította az erdősítéseket, megdöntve a csemetéket, megakadályozva további fejlődésüket. Az erdősítésekről a hordalékot és az uszadékot le kellett hordani.

A rendkívüli csapadék miatt a mentett területeken is belvízkárok keletkeztek, a hullámtérben pedig még ma sem tudjuk megközelíteni a munkaterületeinket.

A hullámtérből a sok csapadék miatt nem tudunk 500 m^3 faanyagot megközelíteni és az árvíz elől kimenteni. A máglyák felmagasítását, ilyenkor szokásos lekotózását elvégeztük, azonban a hullámverés és a rendkívül magas vízszint következtében az árvíz megbontotta őket, elterítette és részben elvitte.

A károk ennek következtében több-rétűek, egyrészt a vízborítás miatti erdőpusztulásban, az elvitt faanyagban, az uszadék lerakásában, vadvédelmi kerítések megdöntésében és uszadék-kezelésében, utak, átereszek elmosásában és a vadállomány részbeni pusztulásában jelentkeznek.

A kitermelt faanyagban 6 M Ft, a letakarítási többletköltségekből 11 M Ft, az utakban 17,5 M Ft, a vadvédelmi kerítésekben 2 M Ft, berendezésekben 0,5 M Ft, az árvízi megelőzés, védekezés miatt 2 M Ft, a vadállományban és mezőgazdasági terméskárosodás miatt 4 M Ft kárunk keletkezett.

Összegzés

A Kisalföldi Erdőgazdaság Zrt.-t 2010 május-június folyamán becsléseink alapján, mintegy 138 M Ft természeti kár érte. A kár mértéke elsősorban a belvízmentesítés sikere és a remélt kedvező időjárás következtében csökkenhet, ha viszont a vizek nem mennek le az erdősítésekről, vagy újabb jelentős csapadék hull a kánikula beálltaig, akkor tovább nőhet.

Összeállította: **Kóródi Sándor**

Befejeződött a NYÍRERDŐ Zrt. által kezelt állami tulajdonú erdőket ért károk felmérése Szabolcs-Szatmár-Bereg és Hajdú-Bihar megyében: az előzetesen becsülnél jóval nagyobb veszteségekkel kellett szembesülnie a társaságnak. Összességében **mintegy 2000 hektáron károsodtak az állami tulajdonú erdőterületek a június 14-i viharban.**

Meghaladhatja a százezer köbmétert a sérült faanyag mennyisége, csak összehasonlításképpen ennyi az erdőgazdaság féléves fakitermelési lehetősége. **A becsült kár és kárfelszámolás együttes értéke 875 millió forint.** A legnagyobb károk Hajdúhadház, Geszteréd, Érpatak, Kállósejmen, Kisléta és Kántorjánosi térségében vannak. Év végéig szeretnénk a megsérült állományokat kitermelni, és ősszel, illetve jövő tavasszal a szükséges erdőfelújítási munkákat elvégezni. A Mezőgazdasági és Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatósága gyorsított hatósági eljárással segíti a kitermelések elindítását, és fokozott a figyelem a megyei vezetők részéről is – vont mérleget *Kaknics Lajos*, a NYÍRERDŐ Nyírségi Erdészeti Zrt. vezérigazgatója.

Több mint 520 hektáron teljesen tönkrementek az erdők, ezeket a területeket tarra kell vágni, majd újra kell azokat erdősíteni. A felújítási költség ebben az esetben elérheti a 600 millió forintot is. **Meghaladja az 1460 hektárt a kisebb mértékben károsodott**

erdőterületek nagysága: itt egészségszerű termelést kell elvégezni, vagyis a kidőlt, megsérült fákat kell eltávolítani. A legnagyobb veszteségeket a Nyíregyházi, a Hajdúhadházi és a Nyírbátori Erdészetenél okozta a vihar, de kisebb területek a baktalórántházi, a gúthi, és a nyírlugosi egységeknél is sérültek – foglalta össze *Sári Zsolt*, termelési osztályvezető-főmérnök.

Hajdú-Biharban a Hajdúhadházi Erdészetenél több mint 260 hektár erdő ment tönkre teljesen, további 650 hektáron kisebbek a károk.

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, a Nyíregyházi Erdészetenél több mint 120 hektáron végleges károkat szenvedtek az erdők, közel 140 hektáron pedig kisebb veszteségeket kellett elkönyvelni.

A Nyírbátori Erdészetenél mintegy 110 hektáron teljesen tönkrementek az állományok, és meghaladja a 600 hektárt a kisebb mértékben károsodott erdők nagysága.

A Baktalórántházi Erdészetenél 18 hektáron kell az erdőket tarra vágni és felújítani, valamivel több mint 60 hektáron egészségszerű termelés következik.

A Nyírlugosi és a Gúthi Erdészetenél kisebb mértékűek a károk.

A megsérült állományok több mint egyharmad része akác; a tölgy, a fenyő és a nyár aránya egyenként megközelíti a húsz százalékot. Emellett juhar, szil és erdei gyümölcs fajtákban is estek károk. Az infrastruktúrában kisebb veszteségek keletkeztek. Nyírbátorban a mérlegházra és a portásfülkére dőlték fák, ezenkívül a fűrészcarnok tetőszerkezete is megsérült.

Kaknics Lajos emlékeztetett rá, hogy a térségben néhány év alatt ez volt a második pusztító szélvihar, amely több százmillió károkat okozott az erdőkben. 2005-ben 1200 hektáron károsodtak az állami tulajdonú erdőterületek. Az azt megelőző időkből nem maradt feljegyzés hasonló nagyságú pusztításról.

Az Ipoly Erdő Zrt. térségét 2010 tavaszán több, egymást követő jelentős csapadékhullám árvizei és orkánerejű szélviharok érintették. A bekövetkezett károk mértéke erősen próbára teszi a társaság teherviselő képességét.

A térséget 2010. január-február hónapokban mintegy 160 mm csapadék érte, jellemzően hó formájában. Az akkumulálódott mennyiség a sokévi átlagérték kétszerese volt. Február 26-27-én közel 50 mm csapadék hullott le. Ez a hirtelen megjelenő mennyiség hozzáadódott a lezúduló olvadékvíz tömegéhez, majd intenzív patakáradások kíséretében, felületi öblítésként folyt el.

Áprilisban a csapadék havi mennyisége megközelítette a 100 millimétert, május első három hetében pedig a 150 millimétert. Május 15-16-án, 48 óra alatt, 100 millimétert közelítő csapadékmennyiség a már vízkapacitásig beázott talajra esett le.

Május utolsó napjaiban, valamint júniusban a térség további, 100 millimétert jelentősen meghaladó csapadékmennyiséget kapott. 2010. év első felében a csapadék mennyisége 550 milliméter feletti, a Börzsöny keleti régiójában meghaladja a 650 millimétert. Ez az időszakra vonatkozó, sokévi országos átlagnak több mint a kétszerese.

Infrastruktúrában bekövetkezett károk

A talajba beszívárogni nem képes, a felszínen lerohanó víztömeg romboló hatása számottevő károkat okozott az erdei feltáró hálózatban. Jelentősebb károk érték a Diósjenői, Kemencei és Nagymarosi, valamint a Kelet-Cserháti

és Salgótarjáni Erdészetek főbb feltáró útjait, a földutakat, az utak és az erdei vasutak pályatestét, műtárgyait.

A nagy mennyiségben, gyorsan lefolyó víz az árok-, híd- és áteresztésrendszert hordalékkal töltötte fel, a támfalak, szilárdító elemek és padkák, burkolatok szerkezetét megbontotta. Számos műtárgy súlyosan megrongálódott.

Az árvizek, kimosódások, valamint a fakidőlések a társaság épületeiben, erdészlakásaiban is érzékeny károkat okoztak. A májusi árvíz jelentkezésekor a tévégi károk helyreállítása még folyamatban volt.

A károk előzetesen becsült nagyságrendje meghaladja a 300 millió forintot.

Faállományokban bekövetkezett károk

A rendkívüli csapadékot hozó mediterrán ciklon viharos szél kíséretében érkezett.

Május 16-ától kezdődően a széllekek sebessége nyílt terepen is meghaladta a 100 km/órát. A Börzsöny tagolt ter

repviszonyai, ÉNY-DK irányú fő völgyei, éles gerincei, meredek hegyoldalai kedveznek a rendkívüli szélnyomás kialakulásának. Ez a szélterhelés teljes lomboztatásban, alapközetig felázott talajviszonyok mellett érte a faállományokat. A szélöntés nagyobb mértékben

a bükkös állományokat érintette – leginkább a gerincek szél alatti oldalán, ahol az átbukó légtömegek felgyorsulnak.

A szélöntések nagyságrendje mintegy 13 ezer köbméter. E károk várható hatása, a károsodott faanyag értékvesztésében és többletköltségekben megközelíti a 100 millió forintot.

Árvíz-, belvíz- és viharkárok az erdőszítésekben

Az erdőtelepítési programban végrehajtott tavaszi makkvetések egy része tartósan víz alá került, az első kivitelek sikeressége kérdéses. Az extrém csapadékmennyiség következtében mesterseges erdőfelújítások is víz alá kerültek, belőlük a szaporítóanyag egy része kimosódott. A szélöntésekkel érintett faállományok területén a meglévő természetes újulatrészben megsemmisült.

A károk miatt közel 50 hektár mesterseges erdőszítés szükséges, a becsült kárérték meghaladja a 40 millió forintot. Emellett a mezőgazdasági kultúrákban, vadászati létesítményekben, kerítésekben, egyéb objektumokban keletkezett károk nagyságrendje több tízmillió forint.

Az Ipoly Erdő Zrt. műszaki létesítményeit és erdőállományait júliusig érintő, jelentősebb természeti károk nagyságrendje meghaladja a 400 millió forintot. A társaság önerőből megkezdte a veszélymentesítés és az elsődleges kárfelhasználás feladatait. A károk teljes helyreállításához külső források bevonására is szükségünk lesz.

Lengyel László Zoltán

Fotók: Hoffmann András, Mikle Tibor, Ruff János, Szekán György

MECSEKI ERDÉSZETI ZRT. természetes úton...

A viharos szél a Kelet-Mecsekben több hektárnyi idős erdőt tarolt le. A Mecseki Erdészeti Zrt. által kezelt mintegy 52 ezer hektár erdőterületen előzetes felmérések szerint 8-10 ezer köbméter faanyag dőlt ki, a terület meghaladja a 20 hektárt. A megáradt patakok utakat, hidakat mostak el, sok hordalékot hagyva maguk után. Az Ormánságban a belvíz súlyos károkat okoz az erdők felújítására végzett makkvetésekben.

A szakemberek megkezdték a károk felmérését, de a sok víz, a járhatatlan utak, kidőlt fák nehezítik ezt a munkát. Így csak előzetes becslések vannak a károkról, mely az eddigi adatok szerint elérheti a 100 millió forintot.

A legfontosabb most a veszélyes helyzetek, útakadályok megszüntetése. Ezután következhet a kidőlt faanyag mielőbbi feldolgozása, a kármentés. A bükk, amely a széldöntés 80%-át teszi ki, igen érzékeny a nyári melegre, a faanyag gyorsan, hetek alatt befülled, utána már nem lesz alkalmas értékes fűrészipari alapanyagának, csak tűzifának.

Ezért nagy erőket csoportosítanak át és – amennyiben a szükséges engedélyeket megkapják – két héten belül elkezdik a munkálatokat. Az egymásra dőlt 30 méteres szálfák feltermelése rendkívül veszélyes, nagy szakértelmet igénylő feladat.

A turisták által kedvelt mecseki kirándulóhelyek most fokozottan veszélyessé váltak. Mindenhol kidőlt fák akadályozzák a haladást, a felázott talajból közepes szél hatására is további fatörzsek dőlhetnek ki, ágak törhetnek le, a hirtelen megáradó patakok okozhatnak veszélyes helyzeteket. Ezért a tervezett kirándulásokat, rendezvényeket egy időre célszerű elhalasztani.

A természeti értékek mellett az épített környezet sínyli meg igazán az időjárási viszontagságokat. A rendkívüli időjárás ideiglenesen használhatatlanná tette az ország legkeskenyebb nyomtávú vasútját Almamellék és Sasrét között. A több napon át tartó folyamatos esőzés eredményeképpen az árokrendszer nem tudta elvezetni a nagy mennyiségű

vizet, amely kilépve medréből több helyen kimosta a talpfák alól a töltést, így azok a levegőben lógtak. Más helyen 1 kilométer hosszan borította a víz a síneket, láthatatlanná téve a nyomvonalat. Az üzemeltető Mecseki Erdészeti Zrt. a balesetek elkerülése érdekében a károk felszámolásának idejére leállította a forgalmat az 1901 óta működő, 8 km hosszú vasúti pályán.

Vihar és belvíz

2010 májusában és júniusának első felében az ország szerte hatalmas pusztítást végző vihar, valamint a heves esőzésekkel járó belvíz okozott jelentős mértékű károkat.

A szélsőséges időjárás következtében az erdőtalaj nagy mélységben fella-lyult, majd a viharos szél a fiatalosokat megdöntötte, illetve a tartós vízborítás miatt befulladások az erdőszéleken. A viharos szél sok esetben megdöntött fákat, erdőrésztleteket. A belvíz miatt a területen készletezett faanyag értékromlásával is számolni kell. A vihar komoly károkat okozott az erdei infrastruktúrában. Károsította az erdész- és vadászházakat, szolgálati lakásokat, vadgazdálkodási berendezéseket (magasles, etető, szózó). A vihar és a hirtelen lezúduló nagy mennyiségű csapadék következtében sok helyen megsüllyedtek, felrepedtek és szétnyíltak a falak. Ez a károkozás a tetőket több helyen megbontotta, a víz- és az elektromos hálózat sérült. A fák az erdőszéleket védő kerítéseket is károsították, melyekre rádőlve leszaggatták, összetörték azt. A lefolyástalan mezőgazdasági területeken a természetű növények kipusztulása következett be a lehullott csapadék miatt.

Árvíz

A 2010. június 10-én 947 centiméterrel tetőző árhullám komoly károkat okozott az erdei infrastruktúrában, a vad- és az erdőállományban, és a gazdálkodási tevékenység végzését jelentősen akadályozta. Az árhullám a folyamatos esőzések hatására hirtelen „érkezett”. A tetőzést megelőzően nem egy nap elő-

fordult, hogy 24 óra alatt több mint fél méterrel emelkedett a vízszint.

A Gemencen jelentkező árvizek, az itt okozott károk a folyamszabályozás következményei. A folyamszabályozással az ember lényegesen megváltoztatta környezetét, a valamikor 30-40 kilométer széles árteret általában 2-3 kilométeresre szűkítette le és a hullámtér még Gemencen is csak 6-8 kilométer széles. A folyamszabályozás, a gátak megépítése után a gáton kívüli sárkőzi erdők nagy részét kitermelték, és a helyükre a gáton belül telepítettek erdőket a korábban rétként, legelőként, gyümölcsösöként vagy mezőgazdasági területként hasznosított részekre. Ezek a belső területeken a magasabb árvizek (szűkebb keresztmetszet) és a növekvő vadállomány miatt a korábbi gazdálkodási formák lehetetlenné váltak.

A gemenci ártéri erdők legfontosabb éltető eleme a Duna vize, a rendszeres zöldár elengedhetetlen feltétele az ártéri gazdálkodásnak. Az áradásra szükség van: a folyó tápanyagban gazdag hordaléka, a buja termőtalaj az, amely a kiöntések után a gazdag vegetációt eredményezi, a sűrű aljnövényzet biztosítja a vadállomány táplálékát. A dunai áradások a bajai vízmérce szerinti 700 centiméteres vízállásig nem okoznak károkat, nem gátolják a társaság erdőgazdálkodási feladatait. A károk helyreállítása, a termelő tevékenység átszervezése, az értékmentés beépült a napi gazdálkodási gyakorlatba.

Ezzel szemben a „nyolcszáz” feletti árhullámok már jelentős mértékű károkat okoznak, kikerülhetetlenül és tartósan akadályozzák az erdőgazdálkodási munkákat.

Az árvíz által okozott kár több százmillió forint nagyságrendű, hasonlóan a 2006-ban és 2002-ben levonult árhullám károkozásához. A tetőzést megelőző védekezési munkálatok a nagyobb mérvű károk megelőzését és a közvetlen veszélyelhárítást szolgálták (védművek védelme és megerősítése, ideiglenes védművek építése, vadállomány többlettakarományozása, terület fokozott őrzése, faállomány kimentése). A hullámtéri erdőszéleken az árvíz után visszamaradó pangó víz jelentős területen pusztította ki a fiatal erdőszéleket. Az árhullám érkezését megelőzően a társaság minden létező módon azon dolgozott, hogy minél több faanyagot tudjon a gátakkal megvédeni, ármentett területekre juttatni, ennek ellenére az idő rövidségére való tekintettel jelentős mennyiségű készletezett faanyag maradt a hullámtérben, melyben minőségromlás következett be. Az erdei infrastruktúra károsodása (erdészházak, szolgálati lakások, erdővédelmi kerítések, vadmentő dombozók, körtöltések, vadgazdálkodási berendezések stb.) mellett a közjóléti létesítmények is komoly károkat szenvedtek (Gemenci Erdei Vasút pályája és a kiszolgáló létesítmények). Az erdőfeltáró úthálózat, az átvezetők és zsilipek helyreállítása a gazdasági tevékenység végzése érdekében nélkülözhetetlen.

A kár a vadgazdálkodásban is jelentős. Az árvíz elől elve kimenekült vadállomány csak a töltéseken kívüli mezőgazdasági területekre jutott, itt viszont egészen a novemberi betakarításokig kívül fog tartózkodni és komoly mezőgazdasági többlet-vadkárt fog okozni. A tartós, magas vízszint a vadállományban jelentős mennyiségű elhullást okozott. A káros vadászati árbevétel szintén jelentős, az elpusztult vadállomány jelentős hatással van az ágazatban az árualapra, így a bérvadászat keretében kilóphető vadállományra, illetve az értékesíthető vadhús-mennyiségre. Emellett a tróféák átlagsúlya is csökkenést fog mutatni az árvíz miatt.

Az elmúlt hetek rendkívüli időjárása Somogy megyét is érintette. A szokásos mennyiséget lényegesen meghaladó csapadék (május 13-tól június 15-ig 220-390 mm eső esett) és a helyenként orkánerejű szél jelentős károkat okozott a SEFAG Zrt. által kezelt erdőkben és a kapcsolódó infrastruktúrában.

A részvénytársaság erdészeteinél összesen mintegy 10 ezer m³ mennyiségben károsodott a faállomány. A visszahagyott hagyásfák és hagyásfacsoportok több helyen megsérültek vagy megsemmisültek, hiszen helyzetükből adódóan ezek fokozottan veszélyeztetettek voltak. Szerencse a szerencsétlen-

ségben, hogy a zárt állományokban a vihar jobbára csak kisebb csoportokban okozott károsodást. Felújítási kötelezettséget maga után vonó, fél hektárt meghaladó összefüggő vágásterület – jelenlegi információink szerint – várhatóan nem keletkezik. A viharkárosítás következményeinek felszámolásakor a balesetveszélyes munkakörülmények miatt azonban jelentős többletköltséggel kell számolnunk. A ledöntött faanyagok állapota jobbára csak értékcsökkent választékok megtermelését teszi lehetővé.

Erdősítéseinkben a hirtelen jött csapadék levonulásakor keletkezett kisebb kimosódások helyreállítása, illetve az előntött területeken a szükséges pótlások elvégzése összességében mintegy hárommillió forintba fog kerülni.

A részvénytársaság által kezelt vad-

földeken, mezőgazdasági területeken ötmillió forintra becsüljük a viharkárosítás miatti eredménykiesést.

A legjelentősebb károsodás az infrastruktúrát érte. Csaknem 60 millió forintra becsüljük az utakban, hidakban, átereszekben, árkokban, épületekben és kerítésekben okozott kárértéket.

A részvénytársaságot a viharkárok következtében tehát összességében 75 millió forint károsítás érte.

Barkóczy István
vezérigazgató

Kedves Kollégák!

Vitát szeretnék kezdeményezni, illetve szeretettel várom rövid véleményeket az Erdészeti Lapok hasábjain az alábbiakról:

- A jelenlegi jogi szabályozás valóban az ERDŐT, az erdő sokszínűségének megmaradását (esetleg) bővülését, az erdőtulajdonos érdekeit, és az erdőben megnyugvást, felüdülést keresők érdekeit szolgálja-e?
- A vaskos – sokszor egymásnak akár ellentmondó joganyag a „célközönség” számára egyáltalán értelmezhető-e?
- Hisznek-e a jogszabályok előkészítői, illetve maguk a jogalkotók (a törvényeket megszavazók), hogy ez a rendszer garanciát ad arra, hogy unokáink is gyönyörködhesse az erdő csodáiban.
- A törvények belső ellentmondásai, a további bonyolult utasítások és a sok irányból csatlakozó más törvényi szabályozás nem példázza-e azt a szöveget, hogy „sok bába közt elvész a gyermek”.

Garamszegi István
erdészetvezető

Lábon álló faállomány faanyagának károsodása

2010-ben a korábbi évekre jellemző aszály- és szűkárók mellett rendkívüli károkat okozott a vihar és a víz együttesen. A keletkezett viharkárok hatását az 1. táblázat mutatja be:

A kárfelszámolási munkákhoz a szükséges engedélyeket pótterv beadásával engedélyeztettük, illetve hatósági elrendelésre került sor. A károsodott faanyagban a törések okozta minőségromlás miatt 10 850 E Ft értékvesztés keletkezett, amely az erdőgazdaságnál bevételkiesés formájában jelenik meg. A kárfelszámolási munkák során elvégzett fakitermelési munkák fajlagos költségei meghaladták a normál fakitermelési költségeket, ami várhatóan 1860 E Ft költségtöbbletet eredményez. A kárfelszámolási munkák 2010-ben megtörténtek, illetve megtörténnek, így azok gazdasági hatása ezt az évet terheli. Ez 3013 bruttó m³.

Mennyiségi kár folyamatban lévő erdőesítésekben

A Soproni Erdészet területén vihar és víz együttes hatásaként, ill. belvív miatt, a Síkvidéki Erdészet területén belvív okozta ültetést követően az alábbi károk keletkeztek:

Soproni Erdészet:

2,0 ha mennyiségi kár: 2,0 ha x 300 eFt/ha egységár = 600 E Ft

Síkvidéki Erdészet:

11,5 ha mennyiségi kár: 11,5 ha x 300 E Ft/ha egységár = 3450 E Ft

Összes kár: 4050 E Ft

A keletkezett károk helyreállítását 2010 őszén tervezzük elvégezni.

Utak, vasúti pályatestek károsodása

A TAEG Zrt. kezelésében lévő Sopron környéki erdőterületeken, a május 15-ét követő víz és szél együttes hatásaként a

műszaki létesítményekben (utakban és műtárgyaikban), átereszekben, árkokban keletkezett komoly kár. A rövid idő alatt leesett nagy mennyiségű csapadék a hegyoldalokon lezúdulva alámosta és hordalékkal borította el az utakat, hidakat, átereszeket tett tönkre, a földutak egy részét vízmosássá változtatta.

A lezúduló víz az átereszekben is jelentős károkat okozott. Ennek oka részben az, hogy az utak alá beépített átereszek a rendkívüli vízhozamot nem tudták elvezetni, amely alapvetően két okra vezethető vissza:

1. az áteresz kisebb vízhozamra volt méretezve,
2. a víz által szállított hordalék a kis méretű átereszeket eltömte, így azok nem tudtak megfelelni feladataiknak.

Az épített műszaki létesítményeken kívül jelentős károk keletkeztek földútjainkon is. A meredekebb szakaszokon hosszirányú vízmosások keletkeztek, amelyek járhatatlanná tették útjainkat.

A Síkvidéki Erdészet útjait a belvív tette tönkre.

1. táblázat: Faállományokban bekövetkezett károk

Viharkár	Taeg Zrt. (E Ft)
Várható árbevétel-kiesés	10 850
Várható kitermelési többletköltség	1 860
Összesen	12 710

2. táblázat: Károk összesítése

Kár típusa	Kár mértéke (E Ft)
Lábon álló faállomány	12 710
Mennyiségi kár.	4 050
Utak, vasúti pályatestek	19 650
Egyéb károk	1 525
Összes kár	37 935

Az utakban keletkezett károk helyreállítási munkáinak költsége mintegy 19 650 E Ft-ra prognosztizálható.

Valamennyi károsodott út és egyéb objektum a Magyar Állam tulajdonában van, társaságunk mindössze vagyongazdálkodási funkciót meghaladóan, lakossági és turisztikai célokat is szolgál.

Egyéb károk

Mezőgazdasági terménykiesés

A Síkvidéki Erdészet területén a belvív hatására mezőgazdasági területen szemes kukorica, zab, búza, ill. pillangós széna betakarításakor lesz mintegy 1525 E Ft terménykiesés.

A károk összesítése a 2. táblázatban látható.

200 millió a Kisvasútra

Árvíz előtti hír

Az idén 90 éves lillafüredi kisvasút csaknem 230 millió forintból újulhat meg.

Miskolc (ÉM-NSZR) – A vasutat üzemeltető Északerdő Zrt. nyert egy ökoturisztikai pályázaton: 206 millió forintot, a többi önrész. A fejlesztés februárban indul és október végén fejeződik be. Ez derült ki tegnap azon a sajtótájékoztatón, ahol *Mátrai Imre*, a Lillafüredi Állami Erdői Vasút Üzemigazgatóság üzemigazgatója és *Bozsó Gyula* projektmenedzser ismertette az ökoturisztikai fejlesztéseket. Mátrai Imre előadásából kiderült, hogy a kisvasút Miskolcra és térségének második leglátogatottabb turisztikai látványossága. Ennek kapcsán mondta el az üzemigazgató – amit korábban lapunknak is nyilatkozott –, hogy a kisvasút turisztikai értékét növelné, ha a Diósgyőri várat és Lillafüredet kötné össze.

Bozsó Gyula azt ismertette, hogy a csaknem 230 millió forintból mi valósul

meg. A fejlesztések két egységre bonthatók: építési beruházás és eszközbeszerzés. Az előbbi tartalmazza az akadálymentes ökoturisztikai központok kialakítását Lillafüreden és Garadnán – mondta. Hozzátette: Lillafüreden a jelenlegi állomásépület újul meg, megőrizve mostani arculatát, itt kap helyet majd a Bükki Nemzeti Park térségi központja is. Ezenkívül kiállítótér is lesz, ahol a központ látogatói megismerkedhetnek a Bükk védett növényeivel, állataival, az erdei kisvasút történetével. Garadnán viszont egy új állomás épül, amely csatlakozik majd az innen induló tanösvényekhez. Az eszközbeszerzés keretében mozdonyfelújításra, modernizálásra költenek majd. Ennek köszönhetően a felújított kisvasút károsanyag-kibocsátása, üzemanyag-felhasználása, karbantartási költsége csökkeni fog – tudtuk meg.

(Északmagyarország)

A Pilisi Parkerdő által kezelt területen belül a Pilist, a Visegrádi- és a Budai-hegységet sújtotta leginkább a 2010. tavaszi szélsőséges időjárás. A május 15-16-án és a június első napjaiban tapasztalt esőzések hatására a hegyvidékről lefutó összes patak megáradt, a vízszint mindenütt meghaladta a százéves mértékadó árvízszintet. Az áradás a Pilisben és a Visegrádi-hegységben gyakorlatilag mindenütt elmosta vagy megrongálta a völgyekben futó erdészeti feltáró utakat, a hozzájuk kapcsolódó műtárgyakkal (hidakkal, támfalakkal, átereszekkel) együtt. Az infrastruktúrában bekövetkezett kár a legjelentősebb, mértéke meghaladja az 500 millió forintot.

A megáradt patakok veszélyeztették Szentendre, Dunabogdány, Visegrád, Dömös és Pilismarót településeket, ahol sok helyen kellett homokzsákokkal védeni az épületeket. Az erdészeti munkatársai mindenütt részt vettek a védekezési munkálatokban. A helyzetet júniusban a Duna áradása súlyosbította, egyes településeket csak az áradás által egyébként is megrongált erdészeti feltáró úton lehetett megközelíteni.

A májusi viharokat erős, 100 km/h feletti szél is kísérte a térségben. Hatására 11 000 köbméternyi faanyag dőlt ki

elsősorban Pilismarót, Visegrád és Szentendre térségében. A fakidőlések jellemzően 1-3 hektáros foltokban, illetve az erdőterületen szórványosan jelentkeztek, elsősorban a középkorú és idős bükkös-állományokban és a sekély talajú, kitett helyen álló tölgyesekben. A felzott talajból június elején már a gyengébb szellőkések hatására is kifordultak a fák, illetve sok helyütt a megcsúszó partoldalok sodorták magukkal az ott álló erdőállományt. Még június közepén is dőltek fák közutakra, forgalmas sétatutakra, melyek azonnali eltávolítása komoly munkát jelentett az érintett erdészeteknek. Június közepére a viharkárok következtében kidőlt faanyag mennyisége elérte a 12 500 köbmétert, az érintett terület a 890 hektárt.

Fentiekhez képest viszonylag csekély kár keletkezett az erdősítésekben. Összesen 37 hektárnyi erdősítést érintett kisebb-nagyobb kár. Részben a mesterséges nyárfelújításokban okozta a csemeték megdőlését az áradó Duna, a hegy- és dombvidéki erdőkben pedig a heves esőzések következtében kialakult ideiglenes vízfolyások mosták ki az erdősítések egy részét.

A viharkár következtében katasztrófahelyzet alakult ki egyes népszerű kirándulóhelyeken. Az évi 10 millió látogatót fogadó terület esetében fontosnak tartottuk a közvélemény folyamatos tájékoztatását a vészhelyzetről. Már az első viharos napon közleményt adtunk ki, és azóta is folyamatosan frissítjük a veszélyes és lezárt turistaút-szakaszokat felsoroló híreinket. Több mint egy hónapig le volt zárva a Rám-szakadék, a Holdvilág-árok és a pilisszentkereszt Szurdok. A Pilis több kerékpározásra kijelölt útja továbbra is zárva van a látogatók elől, hiszen a burkolt utak helyre-

állítására több hónapot vesz igénybe. Sajnálatos tapasztalatunk, hogy a figyelemzetést a látogatók egy része nem veszi figyelembe, az erdőtörvényben foglalt szankcióknak pedig egy hatóság sem szerez érvényt, így azok – pusztán elméleti lehetőségként – nem jelentenek visszatartó erőt.

Már az áradás alatt megkezdtük az élet- és balesetveszélyes helyzetek felszámolását, elsősorban az utakra dőlt fák kitermelésével és a veszélyes szakaszok lezárásával. A kidőlt faanyag feldolgozása az erdészeti hatóság határozata alapján június közepén indulhatott meg. A gyakorlatilag teljes egészében természetvédelmi területen folyó munkákra minden esetben szoros, legfeljebb nyár végéig tartó határidőt állapított meg a hatóság. Szintén június közepén megkezdődött a legfontosabb feltáró utak legalább ideiglenes helyreállítása, ami elengedhetetlenül fontos az erdőterületen rekedt faanyag szállíthatósága szempontjából.

Összességében a Pilisi Parkerdő Zrt. területén az elmúlt hónapban a természeti károk közvetlen mértéke elérte a társaság árbevételének 15%-át. A téli időszak előtt sürgős javításra szorulnak a Pilis feltáró útjai, több kedvelt kirándulóhely infrastruktúráját teljesen újjá kell építeni és helyre kell állítani a vízfolyások elpusztult vagy megrongálódott hordalékfogó műtárgyait. Eddig is, de jövőben még inkább az egyik legfontosabb feladatunk az erdei infrastruktúra megújítása és fejlesztése, amelyben a folyamatos erdőborítást biztosító erdőgazdálkodás igényeinek és a klimatikus változásoknak köszönhető intenzív csapadék elleni védekezésnek elsődleges szerepet kell kapnia.

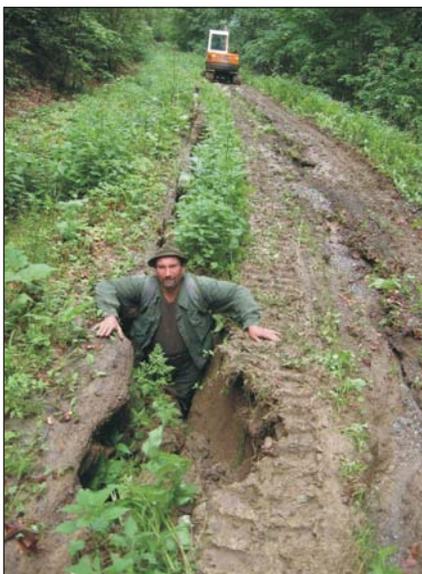
A megáradt patakok zúduló vize jellemzően utakat, átereszeket, árkokat semmisített meg, de előfordult rézsűcsúszás is. Jelentős gondokat okoznak a néhol méteres vízmosások, amelyek az erdei utakat hosszirányban tették tönkre. Megrongálódott egy magtároló épületünk is.

Az erdei utakban, közelítő nyomokban keletkezett károk teljesen ellehetetlenítik az erdei munkákat, az erdészkollegák terepen való közlekedését, emiatt az infrastruktúra helyrehozatala rendkívül fontos és sürgető feladat.

A romboló erejű víz az Északerdő Zrt. két kisvasútaját – a Lillafüredi és a Pálháza Állami Erdei Vasutat – sem hagyta épen. A PÁEV egyik hídjának hídfőjét kimozdította, így ideiglenesen a kisvasúti forgalmat szüneteltetni kényszerültünk. A LÁEV pályájának egyes szakaszait a megáradt patakok hordalékkal borították el, több helyen óriási mértékű alámosások keletkeztek. Több tízmillió forint annak a földcsuszamlásnak is a helyreállítási költsége, amely szintén a Lillafüredi kisvasút vonalát érinti, és ennek következtében nem biztosítható a teljes pályaszakaszon a forgalom.

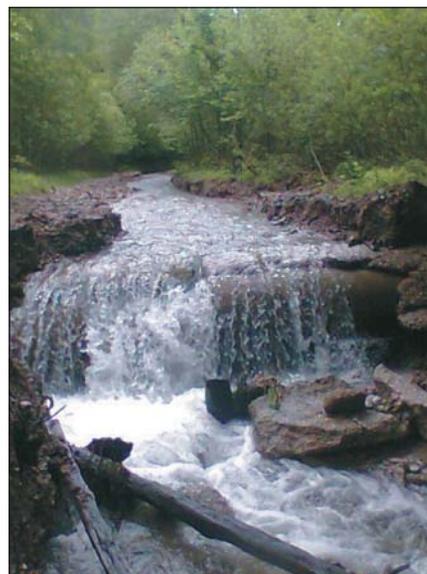
Több száz köbméternyi faanyag dőlt ki a felázott talaj és a szél miatt. A csemetekertekben, erdősítésekben keletkezett károk felmérése még folyamatban van, mivel a tartósan vízzel borított területek bejárása nem volt megvalósítható. Az előzetes tájékoztatást adó becslések szerint több mint 100 millió forint a bekövetkezett károk értéke.

A táblázat tételesen megmutatja a 2010 májusában történt rendhagyó idő-

járási esemény kapcsán az ÉSZAKERDŐ Zrt.-nél keletkezett károk típusát, és becsült értékét.

Összességében elmondható, hogy a Társaságunknál keletkezett károk értéke meghaladja az 1 milliárd Ft-ot, ám a károk pontos felmérése még mindig na-

pi szintű feladat, melynek mielőbbi érdemi befejezése cégünk egyik elsődleges operatív célja. Az időjárás függvényében az eddig megközelíthetetlen helyeken is megtörténik a kárfelmérés, melynek eredményeképp elkezdődhetnek a helyreállítási munkálatok.

Lábon álló faállomány faanyagának károsodása	5 754 eFt
Erdőfelújítási kötelezettség keletkezése	57 400 eFt
Mennyiségi kár folyamatban lévő erdősítésekben	192 890 eFt
Korábban kitermelt, erdőben tárolt faanyagban keletkezett károk	719 eFt
Letakarítási, területrendezési feladatokból eredő többletköltségek	135 eFt
Termőhely károsodása	1 600 eFt
Épületek károsodása	65 184 eFt
Utak, vasúti pályatestek károsodása	644 840 eFt
Kerítések károsodása	6 012 eFt
Egyéb infrastruktúrák károsodása	13 450 eFt
Gépekben, eszközökben keletkezett károk	25 600 eFt
Károk megelőzésére és veszélyelhárításra fordított rendkívüli költségek	0 eFt
Árvízi vagy belvízi védekezésre fordított rendkívüli költségek	0 eFt
Egyéb károk	49 289 eFt
ÖSSZESEN	1 062 873 eFt

Zalaerdő
Erdészek az erdőért

A Zalaerdő Zrt. gazdálkodási területén az elmúlt időszakban az időjárási viszonyok miatt jelentős károk nem keletkeztek. A teljesség igénye miatt az alábbiakban összefoglalva közöljük az előfordult kisebb károk jellegét és értékét.

Varga Attila

A károsítás		
Megnevezés	volumene/jellege értéke	(E Ft)
Lábon álló faállományban keletkezett kár	149 ha-on 265 m ³ faanyag károsodása viharkár miatt	265
Erdősítések mennyiségi kára	Vízállások keletkezése	557
Utakban, vasúti pályában okozott kár	Kimosódás, rézsűcsúszás	4 160
Csemetekerti növényekben okozott kár	Kimosódások, vízállások	2 557
Összesen		7 539

Szakma Kiváló Tanulója Verseny

*„ Minden elmúlik, amit a világ szépek talál,
a kegyetlen sors a gazdagságot hamar elrabolja,
csak az erény és a tudás marad örök,
ezek felett a sorsnak nincs hatalma.”*

Ebben a tanévben április 20-23. között volt az erdészeti szakmunkástanulók országos szakmai versenye, az SZKTV. Az előző évektől eltérően, a mezőgazdasági gépszerelő, gépjavító, valamint a növénytermesztési gépjárműmeltető, gépkarbantartó szakmával közösen került megrendezésre Mezöhegyesen a Harruckern János Közoktatási Intézmény szervezésében.

A versenyen négy erdészeti iskola öt csapata vett részt, összesen 20 fővel. Mátrafüredről egy, Mátészalkáról egy, Szőcsénypusztáról egy, míg Ásotthalomról két csapat mérte össze tudását. Bár csapatokról beszéltek, de valójában egyéni verseny volt, hiszen mint az eredményhirdetésen kiderült a szokásoktól eltérően csapatversenyt nem értékeltek. Ez volt az első olyan verseny, amely már modulrendszerben zajlott. Elméletből a hagyományosnak tekinthető erdőhasználatlan és erdőműveléstan mellett többek között vadászati ismeretekből is számot adtak a versenyzők. A gyakorlati versenyszámok között a növény- és állat-

felismerés, valamint a csapdakészítés tekinthető újdonságnak. Mellettük a fadöntés, a tisztításjelölés, a közelítés, valamint a lánckímélő darabolás és szerelés versenyszámok tekinthetőek hagyományosnak. Izgalmas, fordultatos, versenyen a húsz versenyzőből végül az élen végzett első három helyezett ért el olyan eredményt, mely számukra jeles minősítésű szakmunkás bizonyítványt is jelent. Név szerint *Nyári Viktor* (I.), *Karagity László* (II.), *Harczás Bence* (III.), valamennyien az ásotthalmi Bedő Albert Középfiskola tanulói.

Kép és szöveg: **Marozsán Zoltán**

Népes újságírói és MGSZH Erdészeti Igazgatósági szakembercsoportot hívott meg június elsőjén a HM Verga Zrt., hogy a terepen bemutassa a vihar okozta károkat. Kulcsár Zsolt vezérigazgató köszöntötte a megjelenteket, köztük dr. Nagy Dánielt, a Vidékfejlesztési Minisztérium Természeti Erőforrások Főosztálya vezetőjét, Ali Tamás igazgatóhelyettest (MGSZH központ, Erdészeti Igazgatóság) Vaspöri Ferenc igazgatót (MGSZH megyei Erdészeti Igazgatóság), valamint a helybéli és a szaksajtó képviselőit. Mészáros Gyula, a HM Verga Zrt. vezérigazgató-helyettese rövid tájékoztatót adott az elmúlt napok eseményeiről, melyből megtudhattuk, hogy Kabhegyen 170 km/óra sebességű szél döntögette a rövid idő alatt lehullott 260 mm-nyi csapadéktól felázott erdőrészeket állományait. Mint

Balról: Ali Tamás, Vaspöri Ferenc, Mészáros Gyula Kulcsár Zsolt

mondotta 103 évvel ezelőtti feljegyzésekben olvasható ilyen csapadékmennyiség. A bemutatott légi felvételeken láthattuk a kár döbbenetes nagyságát, mely a zirci térség és Kabhegy környékén volt a legnagyobb. A ledöntött, mintegy 200 ezer m³ fatömeg megegyezik a társaság éves fakitermelési tervével. A károsítás mintegy 80%-ban az idős, 100-120 éves bükkösökben keletkezett. Vaspöri Ferenc megerősítette az elhangzottakat, utalva rá, hogy az infrastruktúrában, így elsősorban az utakban, átereszekben, gátakban is komoly kár keletkezett a térségben, nem téve kivételt a magánerdőkben sem. A terepi bejárásakor ismét

megint zuhogni kezdett az eső, az egyes erdőrészek talaja úgy nézett ki, mint egy vízzel telt szivacs, és kisebb-nagyobb patakokban tört utat a völgyek felé. Az egyre erősödő szél még félelmetesebbé tette a letarolt erdő látványát, és mutatva, hogy

még nincs vége a folyamatnak, egy-két évszázados törzs tompa puffanással, recsenéssel a szemünk láttára dőlt ki.

Kabhegy felé haladva láthattuk, hogy a mezőgazdasági területeken is milyen pusztítást végez az erőzió. A célállomáson már voltak olyan erdőrészek, ahonnan a ledőlt faanyagot feldolgozták és talajt kímélő módon forwarderekkel szállították el a helyszínről. Természetesen szó esett arról, hogy milyen gondot jelent a füledékeny bukkananyag szakszerű értékmételese.

Kép és szöveg: Pápai Gábor

Kiskunsági Erdészeti és Faipari Zrt.

Az elmúlt évben az aszályval küzdött az alföldi régió. 2009. első félévben alig 100 mm csapadék esett a homokhátságon, és másfél havi hiányzott a talajból.

Ez évben május végéig 450 mm volt az átlag, és június közepéig már leesett a szokásos éves csapadékmennyiség. Csak májusban 200 mm eső esett, ami még az ez idő tájt csapadékért esedező mezőgazdaságban érdekelt szakembereket is ámulatba ejtette.

A soproni másodéves erdőmérnök-hallgatókat – akik tanulmányútjukon, május elején éppen erre jártak – nehéz volt meggyőzni az Alföldön uralkodó szárazodási tendenciáról és a szélsőségesen száraz termőhelyi viszonyokról, miközben az özönvízszertű felhőszakadás elmosta az éppen aktuális programot, és mindez már harmadik napja ismétlődött meg velük.

Jól lehet, az ez év tavaszi rendkívüli csapadék az általunk kezelt erdőkre pozitív hatást gyakorolt, hiszen még a legidősebb kollégák is csak nagyon ritkán látták ez idő tájt ilyen üdének a homokhátság erdeit, lokális károkat mégis csak okozott a víz.

A legnagyobb kár a csemetetermelési ágazatban jelentkezett. A szokatlanul csapadékos áprilisi, májusi időjárás nagy károkat okozott a csemetekertekben. Elsősorban a csírázó szürkenyár-táblákban, kelő akácvetéseknél.

A csemetekertek átlagosan 4-5 alkalommal kerültek hosszabb-rövidebb ideig víz alá. Nagy károk az éppen csírázó, kelő szürkenyár- és akáctáblákban alakultak ki. Mintegy 800-900 ezer db-ra tehető a szürkenyár-, 350-400 ezer db-ra az akác-, 100 ezer db-ra az egyéves feketefenyő-, 50 ezer db-ra az egyéves erdeifenyőtőszám-veszteség. A hullámokban többször jelentkező, felhőszakadás jellegű esők némely helyen a másodvetést is tönkretették. A vetésekben okozott tényleges kár és a védekezésre fordított költség 9,4 millió Ft volt, de a csemetetermelés árbevételkiesése meghaladja 20 millió Ft-ot is.

Az esőzések következtében jelentős árvízi helyzet is kialakult. A vagyonekezelésünkben lévő területek közül a Duna hullámterében lévő erdőfelújítások károsodtak. Összesen 42 ha érintett területen jelentkeztek árvízkárok, kocsá-

nyos tölgyes, egyéb kemény lombos és hazai nyáras célállományú, 1-6 év közötti korú mesterséges erdőfelújításokban. A területek nagy részén teljes a vízborítás, a becsült helyreállítási költség meghaladja a 7 millió Ft-ot.

A Dunán és a Tiszán levonuló árvíz május-június hónapban a KEFAG Zrt. területén 458 m³ kitermelt faanyagban okozott kárt. Az érintett erdőrészeket árterületen helyezkednek el. A tavaszi folyamatos csapadék annyira feláztatta a területekre vezető kiszállító-útvonalala-

kat, hogy a folyamatos kihordás ellenére ragadt bent faanyag. Az áradás előtt korábban is alkalmazott módszerrel huzalokkal lekötöttük a sarangokat, ennek ellenére a rendkívül magas vízállás a sarangok egy részét szétterítette vagy megemelte. Az így károsodást szenvedett faanyag becsült értékcsökkenése 1 696 ezer Ft, a várható többletköltség (a szétterült faanyag újrarakósolásával kapcsolatban felmerülő munkák költsége) 1 648 e Ft.

Koczka Zoltán

Lapzárta után érkezett

Kinevezések–felmentések

Július 13-án és 14-én a MFB Zrt. székházában jelentették be az erdészeti részvénytársaságok vezérigazgatói állományában bekövetkezett változásokat.

Megerősített státusok:

a Dalerd Délalföldi Erdészeti Zrt.-nél **Vass Sándor**,
a Gemenc Zrt.-nél **Csonka Tibor**,
az Ipoly Erdő Zrt.-nél **Kiss László**,
a Kisalföldi Erdőgazdaság Zrt.-nél **Orbán Tibor**,
a Pilisi Parkerdő Zrt.-nél **Zambó Péter**,
a SEFAG Erdészeti és Faipari Zrt.-nél **Barkóczi István**,
a TAEG Zrt.-nél **Jámbor László**,
a Vadex Zrt. -nél **Kisteleki Péter**.

Újonnan (2010. július 13-ai hatállyal) kinevezett vezérigazgatók:

a Bakonyerdő Zrt. **Varga László**,
az Egererdő Zrt. **Jung László**,
az Északerdő Erdőgazdasági Zrt. **Zay Adorján**,
a Gyulaj Erdészeti és Vadászati Zrt. **Gőbölös Péter**,
a HM Budapesti Erdőgazdaság Zrt. **Horváth Dénes**,
a HM Kaszói Erdőgazdaság Zrt. **Galamb Gábor**,
a HM Verga Erdőgazdaság Zrt. **Tengerdi Győző**,
a KEFAG Kiskunsági Erdészeti és Faipari Zrt. **Sulyok Ferenc**,
a Mecseki Erdészeti Zrt. **Keszi László**,
a NEFAG Nagykunsági Erdészeti Zrt. **Dégi Zoltán**,
a Nyírerdő Zrt. **Szalacsi Árpád**,
a Szombathelyi Erdészeti Zrt. **Bugán József**,
a Vértesi Erdészeti és Faipari Zrt. **Kocsis Mihály**,
a Zalaerdő Zrt. **Rosta Gyula**.

2010. május 15-én viharos időszak kezdődött a Bakony erdeiben. Bakonybélben 1953. óta állnak rendelkezésre csapadékadatok, de a majdnem 60 év alatt nem tapasztalt jelenséggel kellett szembesülnünk. Rövid idő hatalmas mennyiségű csapadék hullott le, orkán erejű széllel társulva. A Bakonybéli Erdészethez tartozó Somhegyen mért adatok tanúsága alapján a május 15. és június 14. közötti időszakban a lehullott csapadék mennyisége meghaladta a 350 mm-t – ezzel együtt az éves összes csapadék megközelítette a 800 mm-t –, illetve a közeli Kab-hegyen mért legnagyobb szélerősség elérte a 165 km/órát. Az esőzések miatt a patakok kiléptek medrükből, az Északi-Bakonyból lezúduló csapadék főként Bakonyszentlászlón és Bakonybélben eddig nem látott árvizeket okozott, de a nagy mennyiségű csapadék és viharos szél a cég egész területén komoly károkat okozott.

A hosszan tartó, szélsőséges időjárás katasztrófális következményekkel járt az

erdőállományok tekintetében. A nagymennyiségű csapadék miatt felázott talajból a viharos szél hektár számra döntötte le az állományokat. Az előzetes felmérések alapján 61 020 bruttó m³ dőlt ki vagy tört derékba, ebből 40 527 m³ véghasználati korú bükkösökben jelentkezett, de komoly károkat szenvedtek sík vidéki tölgyes állományaink is. A táblázat erdészetenkénti bontásban tartalmazza az erdőállományokat ért károkat

A táblázat jól szemlélteti, hogy a legnagyobb kár a hegyvidéki jellegű erdészeteinket, Bakonybél és Farkasgyepűt érintette, ahol a Bakonyerdő Zrt.-t tekintve a bükk részaránya a legnagyobb.

A hirtelen lezúduló vízmennyiség miatt az infrastruktúra szintén jelentős károkat szenvedett. Bár az utak vízelvezetését segítő árokrendszer és az átereszek karbantartása folyamatos volt, a lehullott csapadékot már nem bírták elvezetni. A nagy sodrású víz még az aszfaltburkolatot és a betonba ágyazott terméskő-létesítményeket sem kímélte, ennek következtében a kár az előzetes becslések alapján több száz milliós nagyságrendű.

Az eddig nem tapasztalt időjárás nem csak az erdőt és az ahhoz tartozó infrastruktúrát nem kímélte: a megáradt Gerece patak kilépett a medréből és elöntötte a Franciavágási Fűrészüzemet. Víz hőmpölygött a készárutéren, a feldolgozócsarnokokban és a szárítókamrákban is. Az árvíz komoly károkat okozott a fűrészáru-

készletekben és a gépekben, berendezésekben egyaránt, emellett tetemes kár keletkezett a termelés kiesés miatt is.

A bekövetkezett károk a Bakonyerdő Zrt. gazdálkodásának szinte minden területét érintették, jelentősen befolyásolva ezzel a 2010. évi gazdálkodási évet. A károk felszámolása minden tekintetben komoly feladatot jelent.

Az elsődleges cél, az utak mielőbbi járhatóvá tétele és a károk felmérése már az esőzések elmúltával, június közepén megkezdődött, eközben folyamatos egyeztetés zajlott az illetékes veszprémi erdészeti igazgatósággal valamint a természetvédelmi hatóságokkal, így a károk pótervezése és a hatósági engedélyek megszerzése rövid időn belül lezajlott. A széldöntés következtében keletkező fatömeg kitermelése a hatósági engedélyek birtokában azonnal megkezdődött, mivel a kidőlt törzsek és koronák mielőbbi eltávolítása mind a faanyag minimális károsodása, mind pedig az újulat szempontjából létfontosságú. A július 20-i állás szerint a károsodott fatömeg mintegy 20%-át sikerült kitermelni. Az erdőállományokat ért károk mielőbbi felszámolására minden bevethető kapacitást felhasználtunk. Bár az alkalmazható technológiák a kár jellege miatt korlátozottak, a tervek szerint a fahasználati munkálatok várhatóan október végéig lezárulnak.

Kovács Attila

Viharkárral érintett fatömeg (bruttó m³)

Erdészet/ használat módja	Keszthely	Monostor- apáti	Balaton- füred	Bakonybél	Bakony- szentlászló	Devecser	Farkas- gyepű	Pápa	Összesen
Véghasználat	538	3 380	1 226	15 900	2 252	1 290	14 415	1 526	40 527
Növedékfokozó gyérítés	180	625	106	10 169	1 210	97	2935	94	15 416
Törzskiválasztó gyérítés	30		52		50	0	0	35	167
Egyéb	20	785	56		295	73	870	10	2 109
Nincs előírás	237		473		618	187	1 115	171	2 801
Összesen	1 005	4 790	1 913	26 069	4 425	1 647	19 335	1 836	61 020

Az akác fafaj megjelenésének és térhódításának történeti háttere a Cserhát erdészeti tájon

Áttekintő tanulmány

Tessediktől Mária Teréziáig

Az idegenhonos akác fafaj, az általánosan közismert, de kissé elnagyolt történeti háttér szerint, a XVIII. század utolsó harmadában, *Tessedik Sámuel* tiszántúli szikes fásító munkássága következtében terjedt el szélesebb körben, hazánkban. Az akác térhódításának története azonban, az egyes érintett tájegységekre szűkítve – mint pl. a Cserhát – ennél jóval árnyaltabb és összetettebb képet mutat.

Ahogy valójában Tessedik is, minden e téren szerzett érdeme ellenére, apró, ám jó szándékú csúsztatással tekinthető e faj hazai „atyjának”. Ő csupán a német

egyetemi évei alatt látott gyakorlati eredményeket igyekezett átültetni egy, a szarvasi paplak szikes talajú kertjében megtalált(!), jó állapotú akácfa felbuzdulva.

Az akác honfoglalásának menete a Cserhátban sem egyszerűsíthető le egyetlen személy munkásságára vagy tájtörténeti okra. Egy-egy táj erdőképének évszázados alakításában is számos antropogén és természetes folyamat vesz részt egyszerre, oda-vissza ható kapcsolattrendszerbe ágyazva.

Az akác a XVIII. század legelején, mint tengerentúli egzóta fafaj jelent meg hazánkban, elsősorban vidéki nagybirtokosok kastélyainak, kúriáinak parkjaiban, egy-egy példányként vagy kisebb-nagyobb fasorokba ültetve. Jó példa erre a hazai legöregebb, 300 éves akácpéldány, melyet Észak-Amerikából származó magról a bábolnai Szápáry-kastély udvarán ültettek el, 1710-ben. Az akác díszfaként történő alkalmazása így, mag eredetű ültetésekkel terjedt tovább az ország más vidékein is, a korabeli birtokosok, hivatalnokok, gazdák

szok közvetítésével, hogy később már akár egy evangélikus lelkészi lak kertjében is fellelhető legyen. Minden bizonnyal az országos folyamatból a Cserhát számos magánkézben lévő kastélyának és kúriájának udvara, kertje vagy parkja se maradt ki, így e tájon is megjelent az akkor még egzotikus különlegességnek számító fafaj.

Az akáccal kapcsolatos dendrológiai ismeretek a XVIII. század második felében gyorsan bővültek. Termőhelyigényéről, a faj jellegzetes tulajdonságairól egyre többet tudtak meg a kor e témában kutató, gyakorlati megfigyeléseket végző gazdászai. A figyelem középpontjába a Mária Terézia rendeletére 1742-ben felállított bánsági katonai erdőhivatal által megkezdett alföldfásítások, a különböző típusú kopárok erdősítési törekvései illetve a mezővédő erdősávok kialakításai során került.

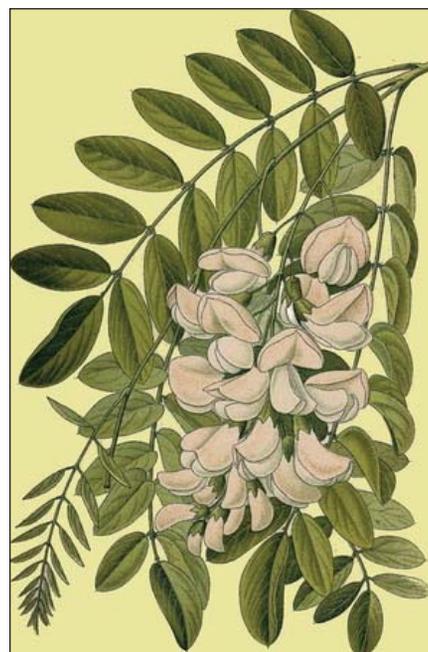
Történeti erdőhasználatok nyomában

A Cserhát egykor kiterjedt és jó minőségű erdei ebben az időszakban egyre fokozódó antropogén hatások összütése alatt álltak. A tájegység erdeiről szóló korabeli források – pl. a II. József idején folyó katonai térképezéshez készített országleírás – már vegyes képet mutat az egykori nagy területeket borító erdők általános állapotáról. Az egyes cserhádi települések erdőleírásainál (pl. Nógrádkövesd, Hugyag, Keszeg stb.) már ott szerepelnek a „gyér erdő”, a „bozót” vagy a „csak bokrok” helyi ökológiai állapotról árulkodó megjegyzések. Ennek ellenére az 1819-ben készült Nógrád vármegye technológiai gyűjteménye, valamint az 1826-os Mocsáry-féle megyei monográfia még alapvetően közepes vagy jó állapotú, nagyrészt tölgy, cser, kevesebb bükk, illetve más elegyfajokból álló erdőről ad általános információkat.

Ezek a történeti források még nem említik meg közvetlenül az akácot, de ez nem jelenti azt, hogy a területen ne lett volna már jelen, a kastélyok kertjein kívül is. Legfeljebb jelentősége, a többi ál-

talános fanemhez képest, ekkor még teljesen elhanyagolhatónak tekinthető.

Az Alföld fásítása eközben – az akácnak köszönhetően – meglepően nagy sebességgel és nem várt hatékonysággal zajlott, elsősorban a tiszántúli szikeseken és a Duna-Tisza-közi homokhát-ságon. Az Alföld északi határvidékén húzódó hegylábi zóna felé átmenetet jelentő síksági tájak (Pesti-síkság, Tápió-vidék, Hatvani-sík és a Galga-völgyének alsó szakasza) közvetlenül

érintkeznek a Cserhát déli irányban le húzódó dombsági vonulataival. Így adódott lehetőség az akác sarjrol történő „belopakodására” e tájegységbe is, ahogy ez az Északi-középhegység más, alacsonyabb térszínű hegylábi és dombsági vidékein, közép- és kistájain is megtörtént a XVIII. század végén, a XIX. század elején.

Ezzel párhuzamosan, a XIX. század első felében – még nagyon elszigetelt, elaprózott jelenségként – megindult az akác mesterséges betelepítése. Az ekkor már problémaként jelentkező erdőirtásoknak és az ezzel szoros összefüggésben lévő túllegettetéseknek köszönhetően, a növényzet és talajtakaró nél-

* Okl. humánökológus, Ipoly Erdő Zrt.

kül maradó kopárok ún. záporeróziós feldarabolódása következtében árok- és vízmosás rendszerek jelentek meg a Cserhátban.

A történeti források szerint a Nógrád vármegyével közvetlen szomszédságban lévő borsodi Bükk (Vajdavár-homokkővidék) területén, már a XIX. század legelején akáctelepítést alkalmaztak a záporárkok megkötésére.

A Cserhát erdeire káros hatást gyakorló folyamatok az 1800-as évek első évtizedeitől kezdődően fokozódó ütemben gyorsultak fel. A bor- és gabona-konjunktúrának köszönhetően, szántó- és szőlőterületek nyeresé céljából, jelentős mértékű erdőirtásokra került sor a települések közvetlen és távolabbi környezetében. Jól jellemzi a helyzetet, hogy a Kelet-Cserhátban található markánsabb domborzatú Tepke-hegycsoport azonos nevű legmagasabb hegycsúcsának délnyugati oldalán, majd a csúcshintyű (gyertyános-tölgyes klímaöv) húzódtak fel a művelt szőlőterületek. A jelentkező ökológiai károsításokat tovább generálta, hogy az úrbéri tagosítások idején ún. feltétlen erdőtalajon álló, vagy épp véderdő-jellegű területeket adtak oda az úrbéres közbirtokosságoknak, legelőerdő-használatra vagy legelőművelési ágba. Ennek az intézkedésnek is köszönhetően indult meg az intenzív szarvasmarhatartás és ezzel az intenzív legeltetés. Az így kezelt területek erdőtalaja nagyon rövid idő alatt erejét veszítette, kizsigerelődött, megindult a kopárosodás és vele a vízmosások, árkok kialakulása, a felszabdaldódás, a talajerózió folyamata.

Egy 1887-ből származó, az Erdészeti Lapokban leközölt úti beszámoló levél már általános jelenségeként írja le az Északi-középhegység dombos tájain, így a Cserhátban is, az ún. „besankolódás” jelenségét. Ez volt a több megyében elterjedt helyi elnevezése a vízmosásokból keletkező terméketlen, lehordott, áthalmozott talajjal, homokkal,

hordalékkal való beiszapolódásnak, mely a völgyekben lévő termékeny szántókat és a jobb minőségű erdőket is veszélyeztette. A korabeli leírás ismerteti az okokat is.

A dombtetőkön, dombsági hátakon a helytelen területkezelés következtében kiterjedt kopárok alakultak ki, ahonnan a vízmosásokon át a talaj lemosódott. Ráadásul ezeken a kopárokon elterjedt az ún. „nyúzós üzemmód”. A dombtetőn lévő laposabb területeket sűrű, mesterségesen létrehozott és fenntartott tölgyesek borították (cserzőerdő), melyeket 3(!) évenként vágtak, az így kinyerhető magasabb tannintartalom miatt. Az erősebb sarjakat ennyi ideig hagyták megnőni, majd cserkéreg-nyerés céljából kivágták, a kérget lehántották. Ez volt a nyúzás. Az oldalsó és gyengébb sarjakat meghagyták (sallang) újabb 3 évig, amikor azok már megerősödve vághatóak és nyúzhatóak lettek.

Tovább fokozta a káros hatásokat, hogy a települések a szarvasmarháikat is rendszeresen felvitték a dombtetőkre legeltetni, amelyek a sarjak csúcshajtásait folyamatosan rágták. A lehántott cserkéregért a kereskedők viszonylag jól fizettek, jobban, mintha fát adtak volna el a birtokosok. Az általánosan bevett akkori gondolkodásmód szerint, ha hagyták volna fávát, erdővé nőni a sarjakat, abból ők hasznot már nem láttak volna.

Ezt erősítette meg, hogy abban az időszakban ennek, a jó esetben is csak közepes minőségű tűzifának, alacsony volt az ára. A jelenséget leíró erdőmér-

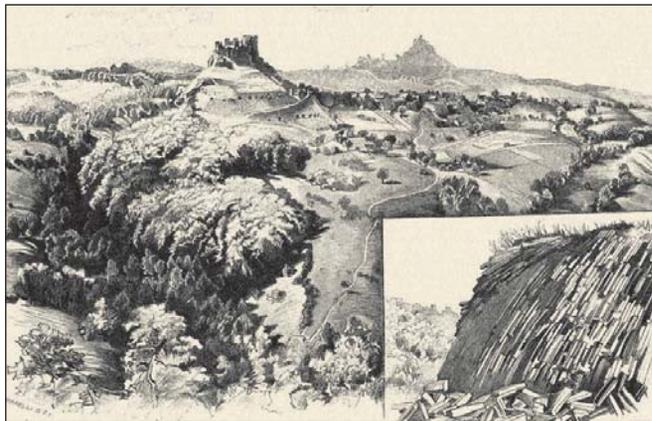
nők maga is elképedt a tapasztalt viszonyokon és egyben a tölgy hihetetlen ellenálló képességén is. De megjegyzi, hogy ez az állapot nem tartható fenn sokáig: mind az erdő, mind a marha és vele végül is az ember, pusztulni fog. Ugyanakkor e jelenség nyomán ajánlotta az akác alkalmazását.

„Vízmosások országa”

A fenn vázolt folyamatok rendkívül káros következményeit a kor szélesebb látókörű birtokosai is felismerték és igyekeztek tenni ellene. Az 1874-1875-ös Shvoy-féle megyei monográfiában emiatt kerül az akác faját már konkrét, egzakt megnevezésre. Szírák község leírásánál záporárkok és vízmosás megkötésére fiatal akáctelepítést, ültetést említ a megyei leírás. Így nagy valószínűséggel a XIX. század második felét, kb. az 1860-70-es éveket kell tekintenünk egyfajta kezdődőpontnak az akác nagyobb fokú cserhádi megjelenése, a telepítések során a nagyobb ütemű térhódítás és elterjedés terén.

Hajdú János királyi főerdőmérnök 1914-es értekezése Nógrád megyét – némi iróniával – a vízmosások országának aposztrofálja. A jelenség fokozódását előmozdította, hogy az 1875-1890 között dúló filoxeravész hatalmas egybefüggő területeken fertőzte meg és pusztította ki a cserhádi szőlőket. A felhagyott művelések kedvező termőhelyi adottságok között cserjésedni kezdtek, kedvezőtlenebb feltételek mellett azonban a talaj degradációja indult be.

Az erdősítési igény tehát fokozódott, amely meghatározta az akác Cserhátban betöltött későbbi szerepét. A letarolt erdők, az agyonkínzott legelők, a kipusztult szőlők, az elhanyagolt, termőképességüket veszített szántók, a túltartott állatállományok és legeltetés következtében az 1900-as évekre a balasagyarmati Magyar Királyi Járási Erdőgondnokság területén (a mai Cserhát akkori állami erdőbirtokai), mintegy

1200 kat. hold kiterjedésű, vízmosásokkal, árkokkal szabdaltnak kopárterületet tartottak nyilván a kataszterek. A megye teljes történelmi területére vetítve ez a szám 5300 kat. hold volt.

A Cserhát birtokszerkezetét azonban nem a koronauradalmak jellemezték, hanem az egyházi és magán erdőbirtokok, és a számtalan úrbéres, illetve községi birtok, amelyek kezelésében lévő kopárterületek mérete sokszorosan haladta meg az állami kézben levőket. A feltétlen erdőtalajon tenyésző egykori erdők helyén meggyeszte kopárosodó, árkokkal szabdaltnak, degradált legelőket elteltek.

Hajdú királyi főerdőmérnök a megye talajeróziós, vízmosásos problémáit vázoló és a megoldásokat bemutató 1914-es tanulmányában már 20-30 éves akácállományokról is beszámol. Jól jelzi ez a szám, hogy a nagyobb területekre kiterjedő akáctelegek az 1860-70-es évektől fokozatos ütemben felgyorsultak, amit az államilag támogatott ún. telepítési versenyek is igyekeztek tovább gerjeszteni. Az 1880-as évektől kezdve, 1890-1910 között egyes magán-erdőbirtokok is nagyobb figyelmet szenteltek az erdőtelepítéseknek, melyben a fenyőfélék mellett az akác kapott domináns szerepet. A több százholdas területeket érintő fásításokban élen járt pl.: *br. Kemény Gábor* egykori miniszter, az Észak-Magyarországi Egyesített Kőszénbánya Rt., Salgótarjánban *Szilárdy Ödön*, a karancsberényi, lapujtói fásításokban *Weissenbacher Endre*. A fásítások eredményeként termelhető akác karóanyag a vízmosások megkötéséhez, a hordalékfogó gátak építéséhez kiváló alapanyagot adott.

Rontott akácok

Az 1920-as, 1930-as években újabb hullámban kezdődtek akáctelegek. Sajnos, a későbbi tapasztalatok beigazol-

ták, hogy ezeket, illetve a korábban ültetett akácerdőket nem mindenhol kezelték rendszeres üzemtervezés szerint, ami hosszú távon a telepített erdők fokozatos és nagymértékű romlásához vezetett. Az 1950-es, 60-as években készült rontotterdő-leltárak elszomorító képet festenek. A Trianon utáni időszak zűrzavaros viszonyai között az akác-

dők szakszerű kezelése, felújítása, ápolása elmaradt, kevés volt a hozzáértő és cselekedni, tenni akaró szakember. Így az akácok súlyosan degradálódtak, pl. a 4-5 generációs sarjzattatás, illetve a számos esetben nem megfelelő termőhely-megválasztás (pl. magas talajvízszint, fagyzug) következtében. A nem megfelelő termőhely-választás egyben az őshonos fafajok kiszorítását is jelentette. Ezekben is gyökerezik a helyenként eltűzött tartható alkalmazása is, melynek nyomán az akác területfoglalásának országos aránya 2006-ban már 32,3%-os volt.

Mint látható, az akác cserhádi elterjedésének okai, menete összetett és összefüggő történelmi, gazdasági, társadalmi folyamatok és az azokból levezethető természeti-ökológiai változások egymásra épüléséből eredeztethető.

Végzőként kimondhatjuk, hogy a Cserhátban az akác tájképet meghatározó térfoglalásának előidézője a sokféle érdek szerint cselekvő ember.

Ha Pünkösöd, akkor futás

Ötödik alkalommal rendezte meg a NYÍRERDŐ Zrt. Baktalórántházi Erdészete és a Nyárády Mihály Általános Iskola Nyírkérsi Tagintézménye a Pünkösödni erdei futóversenyt. A már hagyományosan a pünkösdi hétvége szombatján lebonyolított rendezvény célja, hogy a fiatalokat ráébressze a környezettudatos magatartás fontosságára. Emellett a szervezők szeretnék felhívni a figyelmet az egészséges életmódra és az erdők védelmére is.

Most az időjárás is kegyeibe fogadta a szervezőket, hiszen szép, napos idő várta a gyerekeket. Talán ez volt az oka, hogy a rendezvényen több mint négy-

százan vettek részt. Az óvodások a 300 méteres Süni-futáson indultak. Az iskolások az 1000 méteres Tapsi-futáson; a 2000 méteres Gida- és Szarvasúzó futáson, valamint a három kilométeres Vad-disznóvágán mérték össze tudásukat.

A legnépszerűbb versenyszámnak a 2010 méteres Pünkösödni NYÍRERDŐ-futás bizonyult, ezen még a felnőttek is rajthoz állhattak. A helyiek mellett nyírkérsi, nyírákói, apagy, ramocsaházi és öfehértói gyerekek egyaránt versenyeztek. Minden célba érkező tombolaszelvényt kapott, a szervezők különféle ajándéktárgyakat sorsoltak ki a fiatalok között.

Kép és szöveg: **Vereb István**

Szenzációs kétnapos

tanfolyam és konferencia Zalában

Erdőkezelés a természettel címmel hirdette meg *Józsiak Bernard* Kaán Károly díjas erdőmérnök azt a rendezvényt, melynek célja a **folyamatos erdőborítás** elveinek és gyakorlati megvalósításának ismertetése volt. A program az *„1% az erdőkért”* keretösszegeből elnyert pályázati támogatás finanszírozásában valósult meg. Mindkét napon közel 60 résztvevő kísérté figyelemmel az előadásokat, illetve vett részt aktívan a konzultációkban, a vitákban. A résztvevők zalai erdészek, erdőgazdálkodók és erdőtulajdonosok voltak. Az állami és a magán erdőgazdálkodók képviselői egyaránt jelen voltak, illetve az erdészeti hatóság munkatársai is képviselték magukat. A Zala Megyei Erdészeti Igazgatóság szakmai segítséget nyújtott a program összeállításához, vezetéséhez. Az eseményről a helyi televízió és a Zalai Hírlap is beszámolt.

A szakmai rendezvényeket általában úgy tervezik, hogy az első napon (egy napos program esetében délelőtt) hangzanak el az előadások, a második napon (vagy délután) kerül sor a terepi bemutatókra. Az előadásokat figyelemmel kíséző résztvevők így a terepi programszakaszban ismerhetik meg azokat a gyakorlati eredményeket, amelyek az elméleti megfontolásokat megalapozzák, illetve az előadók tapasztalatain alapuló beszámolókat kézzelfoghatóvá teszik. A zalai szervezők most fordítottak ezen a megszokott sorrenden. Az első napon – a *Kérdések Napján* – terepi bejárásra került sor, a második napon – a *Válaszok Napján* – az előadásokat hallgathattuk meg.

A **Kérdések Napján** tehát a terepi szakasza zajlott a programnak, két jól elkülönített erdőtömbben. Először egy olyan erdőrészletbe látogattak a résztvevők, amely állami tulajdonban, a Zalaegerszegi Erdészet kezelésében van. Pádár 8G erdőrészlet egy 70 éves elegyes erdő, vágásos üzemmódban, faanyag-termesztési rendeltetéssel. Az erdészet évtizedeken át, erdészgenerációkon átívelően, lelkiismeretesen dolgozott itt, igazán „jól kezelt” erdőről beszélhetünk tehát. Rendszeresen elvégezték benne az esedékes gyéritéseket, a szükségesnek ítélt egészségügyi termeléseket; ugyanakkor nem egységes az állomány. Rendelkezik egy erdei fenyővel gyengén elegyes gyertyános lábazattal, vannak elegyes bükkös részei és van egy száraz cseres-tölgyes állományrésze is a

dombtetőre felhúzódóan. Változatos összetételű – előre kijelölt – mintaterületeket tudunk tehát felkeresni, és az egyes helyszíneken kérdéseinket megfogalmazni. A kérdések alapvetően mindenütt ugyanazok voltak: milyen beavatkozásokat kell vagy lehet elvégezni ahhoz, hogy a 70 éven át vágásos szemlélettel kezelt erdőt átalakítsuk egyes szerkezetű állománnyá, mely a folyamatos erdőborítást biztosítja.

Minden helyszínen vázoltunk egy előzetes tervet (inkább csak elképzelést) a résztvevőknek. Elmondtuk, hogy a konkrét erdőszerkezet milyen cél(ok) teszt szerintünk elérhetővé és ezen cél(ok) elérését milyen eszközökkel lehet megvalósítani. Érdekes és hasznos konzultációk alakultak ki, több esetben vitára is sor került; minden résztvevő igen aktív volt. Lényeges hangsúlyozni a körülményt, hogy a komolyabb viták nem a célok tekintetében alakultak ki, hanem a megvalósítás eszközeit illetően. Alapvetően egyetértett minden hozzászóló abban, hogy a folyamatos erdőborításra történő áttérés mindegyik helyszínen – a száraz cseres-tölgyes oldalban is – megvalósítható, a tervezett erdőszerkezet kialakítható. Az elérhető fajaj-összetétel kérdésében, még inkább az átalakítás lépéseit és annak idősükségletét tekintve azonban maradtak nyitott kérdések. Mivel az első nap a kérdések napja volt, a cél is alapvetően a kérdések megfogalmazása volt. Több dologban született meg azonban a válasz is, mint előzetesen vártuk.

A terepi program második helyszíne Nagykapornakon volt, a felkeresett erdőtömb Remetekert névre hallgat. Itt a Zalaegerszegi Erdészet néhány éve megkezdte a korábban vágásos üzemmódban kezelt erdő átalakítását. Az erdőterület bejárása igen hasznos volt.

Kezdeti eredmények ugyanis már tapasztalhatóak, mindenki saját szemével láthatta, hogy a kis erdőciklusra alapozott légkondíció elindítja a vegyes szerkezet kialakulását. Nem csupán a bükk újul könnyedén, hanem a fényigényes tölgy is bizonyítja életrevalóságát. Hasznos volt ugyanakkor körbebarangolni a területet azért is, mert így végigkövethettük azt a tanulási folyamatot, amelyet az erdészet szakemberei végigjártak. Láttuk a kezdetben létrehozott mini-végvágott, tipikus vágástéri gyomokkal teli felújítási területet; majd eljutottunk odáig, hogy különböző méretű és tájolású lékekben figyelhettük meg a felújulási fázis kialakulását. A feltett kérdések itt is elsősorban arra vonatkoztak, hogy milyen időtávval kell számolni az átalakítási folyamatot illetően, illetve milyen irányban változik majd az évtizedek során az elegyarány. Élénk beszélgetéssel, vitával zárult a nap; többen beszámoltak olyan saját tapasztalataikról, amelyet a nap folyamán látottak-hallottak alapján egészen másként értékelték, mint korábban. Ugyanakkor lehangoló, egyben a mai, kis magyar valóságba zökkenett vissza miniket a megtapasztalt vadkár. A ragyogó újulatot agyonrágta a vad, több helyen még a bükkaszt is kiharapta. A kérdések napján ezért végül megfogalmazódott egy – egyelőre – megválaszolhatatlan kérdés is: hogyan lovagoljuk meg a fellegeket, ha láncokkal a lábunkon még gyalogolni se tudunk...?

Nem csökkent az érdeklődés a **Válaszok Napján** sem: a közel 60 fő érdeklődéssel várta, hogy az előző napon megfogalmazott kérdésekre választ kapjon, illetve további kérdéseket tegyen föl; valamint, hogy ismereteit bővítsé. Az előadók között országos ismertségű, a témában jártas „hűzőnevek”, és kevésbé ismert, de tapasztalt szakemberek egyaránt voltak. Elsőként *Gálbidy László*, a WWF erdészeti referense történeti és nemzetközi áttekintést adott a folyamatos erdőborítást biztosító erdőkezelésről. Láthattuk, hogy nem új, hanem hosszú ideje alkalmazott metodikáról van szó; és az is bizonyosodott, hogy a legkülönbözőbb termőhelyi adottságú területeken művelik sikeresen így az erdőket. Önmagában ez a körülmény cáfolja azokat az előítéleteket, melyek szerint csak 2-3000 mm éves csapadékmennyiség mellett és árnyéktűrő fajajokból álló állományok alkalmasak a szálalásra.

Második előadóként *Standovár Tibor*, az ELTE TTK ökológusa kapott szót. Elő-

adása egyfajta elméleti alapozó volt. Olyan kölcsönhatásokról, erdődinamikai folyamatokról, a természetesség ismerveiről szólt többek között, mely egyrészt arra világított rá, hogy mi történik a természetes erdőkben, másrészt az is kiderült, hogy mely természeti folyamatokra támaszkodhat a gyakorló erdész, amikor átalakítást vagy szálalást végez.

Horváth Jenő, az Őrségi Nemzeti Park munkatársa már szűkebb hazánkra: Zala megyére összpontosítva mutatja be az erdők természeti értékeit. Felhívta a figyelmet az egyes erdőben élő szervezetek igényeire, az emberi beavatkozások hatásaira. Előadását az előző napon készített fényképfelvételekkel is illusztrálta, információi ezzel abszolút naprakészek voltak.

A negyedik és ötödik előadó gyakorló erdőgazdálkodó volt. Gyakorlati tapasztalataikról számoltak be, és nagyon fontos része volt mondandóiknak a gazdaságosság kérdése is.

Világhy András, a Zalaegerszegi Erdészet műszaki vezetője ismertetéséből két dolog feltétlenül kiemelendő: az egyik az, hogy tölgygel is működik az átalakítás, megfelelően tájolt kisméretű lékben is megindul a felújulás. A másik fontos dolog az, hogy konkrét számokkal bizonyította, hogy nem ráfizetéses, és nem is kerül többre, sőt: a felújítási költségek drasztikus csökkenése miatt gazdaságosabb a folyamatos erdőborítás melletti gazdálkodás a vágásosnál. Adatai mindenképpen érdemesek arra, hogy egy szélesebb körű vizsgálat alapját képezzék.

Nemcsák László az ország másik csücskéből, a vadregényes Zemplénből érkezett Zalába, megosztandó tapasztalatait. Elmondta, hogy a faanyag értéknövekedési lehetőségére vonatkozó megállapításai alapján jutott arra az elhatározásra, hogy szálalással és apró

bolygatásokon alapuló módszerrel kezelje a saját tulajdonában álló erdejét. Meggyőző beszámolója szerint tölgyesben is sikerrel alkalmazza a módszert. Mondanivalója súlyát növelte az a körülmény, hogy nem állami erdőben, hanem a saját erdejében szakított a vágásos gazdálkodással. Több alkalommal hallhatóak ugyanis olyan ellenérvek, melyek szerint persze, az állami erdőben mindent lehet, bezzeg a maszek az nem csinálja! Ezek szerint csinálja.

Végezetül technikai jellegű tudnivalókat hívták fel az előadók a figyelmet. *Jagicza Attila* az Erdészeti Igazgatóság munkatársa az átalakítás és szálalás tervezésével kapcsolatos ismereteket közölte. Ezt követően *Bodonczi László*, a Regionális Fejlesztési Ügynökség munkatársa az aktuális, témához kapcsolódó pályázati lehetőségeket ismertette. Persze nem állta meg, hogy a Vendvidéki szálaló erdőkről ne ejtsen néhány szót, de időhiány miatt (az utolsó előadó hátlátlan szerepe volt az övé) jobbára előadása eredeti témájánál kellett maradnia.

Természetesen nem úgy álltak fel a résztvevők a kétnapos rendezvény végén, hogy holnaptól mindenütt ezt a módszert fogják alkalmazni, de komoly, szemléletformáló hatása volt a látottaknak, hallottaknak. A szakközönység, az előadók, a szervezők egyaránt úgy ítélték meg, hogy a felkeresett helyszínek kiválasztása, az előadások tartalma, nem utolsósorban a résztvevők aktivitása miatt rendkívül hasznos, jól sikerült; egyes vélemények szerint szenzációs volt a program. A korábban már Zalában is megindult úton egy jókora lépést haladtunk előre. Mindenki várja, ezért lesz még folytatás!

Horváth Iván
igazgató

Zala megyei Erdészeti Igazgatóság

Erdésznők találkozója – 2010

Az erdésznők idei találkozója a HM Budapesti Erdőgazdaság Zrt.-nél lesz, Buják és Hollókő környékén, szeptember 23-24-én (csütörtökön és pénteken).

Száлка az unió szemében

Megtöltötte tegnap az Európai Parlament, hogy területén illegális fakivágásból származó termékekkel kereskedjenek. A korlátozás két év múlva lép életbe.

Európában hatalmas mennyiségben kereskednek olyan országokból származó faipari termékekkel, amelyeknek gyenge, korrump kormányai vannak, és ahol bűnözők, valamint maffiózók vágják ki – jelentős környezeti károk árán – az erdőket.

(Magyar Nemzet)

Őshonosság, természetesség – ellentmondásokkal?!

Érdeklődéssel vártam az új erdőtvényt és végrehajtási rendeletét, már csak azért is, mert erdőművelés témájú tantárgyaimat az új törvényi rendelkezéseknek megfelelően át kellett alakítanom. Tantárgyaimat az új elemek közül elsősorban az átalakító üzemmód bevezetése, az erdőszerkezet-átalakítás, a természetességi fokozatok, az őshonosság és az erdészeti tájidegenség új értelmezései érintették.

A törvény és végrehajtási rendelete világosan és érthetően fogalmazza meg a változtatásokat, de a gyakorlati alkalmazásban ellentmondásokat véltem felfedezni a címben jelzett témakörben.

A TAEG Zrt. Soproni Erdészetének üzemtervében már megtörtént az egyes erdőrészek természetességi minősítése, s ezek tanulmányozása során néhány (sok) esetben bizony meglepődtem.

1. példa

Sopron 113 E

Termőhely: gyertyános tölgyes klíma – többletvízhatástól független – agyagbemosódásos barna erdőtalaj – középmély – vályog

Faállomány: erdeifenyő 67 %, lucfenyő 6 %, kocsánytalan tölgy 11 %, kislevelű hárs 12 %, gyertyán 4 % (kor: 58 év)

Természetesség: természetszerű erdő

Mi lepett meg? Először az, hogy a végrehajtási rendelet 3. sz. mellékletében (Az idegenbonos, valamint az intenzíven terjedő fa- és cserjefajok jegyzéke) az erdeifenyő és a lucfenyő az idegenhonos fajok listáján szerepel, de a 2. sz. mellékletben (B. Az erdészeti tájak őshonos fajtái) a Soproni-hegység erdészeti tájban mindkettő őshonosnak számít. Ha a két faj idegenhonos, akkor a természetesség szerint a minősítés csak **kultúrerdő** lehet (elegyarányát tekintve több mint 70%-ban idegenbonos, erdészeti tájidegen, vagy több, mint 50%-ban intenzíven terjedő fajokból álló erdők, ahol az adott termőhelynek megfelelő természetes erdőállományt alkotó őshonos fajtái kevesebb, mint 30%-os elegyarányban, vagy egyáltalán nincsenek jelen).

Ha elfogadjuk a két faj őshonosságát, akkor a fajösszetétel alapján igen, de a faállomány-termőhely kapcsolatban már nem beszélhetünk természetszerű erdőről (**az adott termőhelyen a bolygatatlan erdők természetes összetételéhez, szerkezetéhez hasonlító, természetes úton létrejött vagy mesterséges úton létrehozott és fenntartott erdők, ahol az idegenbonos és az erdészeti tájidegen faj(ok) elegyaránya nem több 20%-nál, intenzíven terjedő faj pedig legfeljebb csak szálanként fordul elő**).

Az erdőrészlet termőhelytípusának megfelelő **potenciális erdőállomány a gyertyános- kocsánytalan tölgyes** – kocsánytalan tölgy dominanciával. Ha ez így van – elfogadva az fenyők őshonosságát –, akkor az erdőrészlet minősítése csak **átmeneti erdő** lehet (az emberi beavatkozás hatására **fajösszetételében, szerkezetében erősen átalakított vagy átalakult, csak kisebb részben az adott termőhelynek megfelelő természetes erdőállományt alkotó őshonos fajtáiból álló, a természetes szerkezet elemeinek nagy részét nélkülöző, mag vagy sarj eredetű erdők, amelyekben az idegenbonos és az erdészeti tájidegen fajok elegyaránya 50-70% közötti, továbbá minden olyan erdő, ahol az intenzíven terjedő fajok elegyaránya 20-50% között van**).

Az erdeifenyő ezen a termőhelyen nyilván nagyon jól érzi magát, kiváló növekedésű, de egy természetes erdőfejlődési folyamatban csak pionír szerepet töltené be. A lucfenyő számára a termőhely klimatikus nem megfelelő. Mindkét fenyőfaj nagyobb mennyiségben a XIX. század végétől mesterségesen került a Soproni-hegységbe, ahol addig szinte kizárólag lombdombok álltak.

Mindezek alapján az erdőrészlet „természetszerű erdő” minősítése véleményem szerint erősen vitatható.

2. Példa

Sopron 113 I

Termőhely: gyertyános-tölgyes klíma – többletvízhatástól független – savanyú nem podzolos barna erdőtalaj – középmély – vályog

Faállomány: kocsánytalan tölgy 96 %, erdeifenyő 4 % (kor: 75 év)

Természetesség: származékerdő

A **származékerdő** minősítés elfogadható (az emberi beavatkozás hatására **fajösszetételében, szerkezetében átalakított vagy átalakult, azonban meghatározóan az adott termőhelynek megfelelő természetes erdő társulást alkotó őshonos fajtáiból álló, de a természetes társulás egyes fajtáit, illetve a természetes szerkezet elemeinek nagy részét nélkülöző, mag vagy sarj eredetű erdő; idetartoznak az olyan erdők, melyekben az idegenbonos és az erdészeti tájidegen fajok elegyaránya 20-50% közötti, az intenzíven terjedő fajok elegyaránya 20% alatt van**), amennyiben a terület potenciális erdőállománya **mészkerülő gyertyános- kocsánytalan tölgyes**.

Ha ez így van, akkor valóban hiányoznak a társulásra jellemző egyfajták (pl. gyertyán, kislevelű hárs), amelyek a természetszerű erdőre jellemzőek. Azonban a területet megvizsgálva megállapítható, hogy a rendkívül savanyú, törmelékes, száraz talajon (5-6. fa-termési osztály) gyertyánnak, kislevelű hársnak és egyéb egyfajtának nyoma sincs, így a termőhely potenciális erdőállománya a **mészkerülő kocsánytalan tölgyes**, amely **vágásos erdőben középkorig nyírral, rezgőnyárral és erdeifenyővel elegyes, később elegyetlen kocsánytalan tölgyesként jelenik meg**. A vágásos erdőnek ebben az életfázisában az **elegyetlenség természetes jelenség**, így az erdő nyugodtan minősíthető **természetszerűnek**.

Miért élek kritikával a minősítések kapcsán? Úgy látom, hogy az őshonosság és a természetesség kérdését szakmánkban néhány éve sokan túlhangsúlyozzák, néha össze is keverik. Elismerve mindkettő jelentőségét és fontosságát, nekem erdőmérnökként a **termőhely-faállomány harmonikus kapcsolat ugyanannyira fontos**, ő- és idegenhonos fajok esetében egyaránt.

Az erdeifenyő és a lucfenyő a Soproni-hegységben több szakirodalmi forrás szerint **őshonos**, de a hegység **nem minden termőhelytípusán természetes**.

Majer Antal (1968) szerint az erdeifenyő csak a táj savanyú kémhatású, igen száraz és száraz vízgazdálkodású talajain tekinthető természetesnek,

* egyetemi tanár, NyME Erdőművelési és Erdővédelmi Intézet

máshol nem! A lucfenyő csak a bükkös klímájú területeken életképes, ezeken feltételezhető őshonossága. (A végrehajtási rendelet szerint a csertölgy és a molyhos tölgy is őshonos a területen, de biztos, hogy egy gyertyán, molyhos tölgyes elegyes cseres egy mély termőrétegű agyagbemosódásos barna erdőtalajon nem tekinthető természetesen erdőnek.)

A természetesség minősítésének másik fontos paramétere az **elegyesség** és annak mértéke. Természetes erdőársulásaink illetve ezek mesterségesen létrehozott faállománytípusai általában elegyesek, azonban az elegyesség és mértéke a termőhely és a kor függvé-

nyében változik. A vágásos erdőkben **idős korra néhány faállománytípus** – nemcsak emberi beavatkozás hatására – **elegyetlenné válik**. Ez igen jól megfigyelhető bükkösökben, amelyekben a bükk túlnövi, és oly mértékben árnyalja a többi fajait, hogy azok elpusztulnak. A példában említett mészkerülő tölgyes hasonlóan elegyetlenné vált, mivel igen fényigényes pionír elegyfafajai kipusztultak a tölgy alól.

Egyetemi oktatóként nehéz helyzetbe kerülök hallgatóim előtt, ha a citált anomáliákat kell magyaráznom, például az erdőszerkezet átalakítás témakörében: legyen a jövő faállománya is erdeifenyő dominanciájú a gyertyános-tölgyes opti-

mális termőhelyén, mivel az erdeifenyő őshonos – következésképpen az erdő természetesen minősíthető?

Tudom, hogy nem volt könnyű az alkotóknak azt a számítógépes programot kidolgozni, amely az erdőrézlet adatainak betáplálása után minősíti a természetességi állapotot. Azt is tudom, hogy mindenre kitérni, és mindent figyelembe venni egy minősítésben nem lehet. De azt is tudom, hogy milyen nagy munka volt **Majer Antalnak** és munkatársainak a hazai erdőtipológiai, valamint a **Járó Zoltán** vezette csoportnak a termőhely-tipológiai rendszer megalkotása, mely rendszerek figyelembevételével a minősítés pontosítható.

A Natura 2000 hálózat véglegesítése

A Natura 2000 hálózat magyarországi véglegesítése és az Európai Unió Bizottsága elvárásainak teljesítése érdekében egy kormányrendelet-módosítás és egy új miniszteri rendelet kihirdetésével kívánt a KvVM eleget tenni a hazai és közösségi előírásoknak. Fazekas Sándor vidékfejlesztési miniszter fontosnak tartja a Natura 2000 területek rendszerének újragondolását.

A Natura 2000 hálózat kialakításának befejezése érdekében elfogadta a Kormány az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004 (X.8.) kormányrendelet módosításáról szóló 23/2010. (II. 11.) Korm. rendeletet, amely 2010. február 26-án lépett hatályba.

A módosításnak több indoka is volt; egyrészt az élőhelyvédelmi és a madárvédelmi irányelv kapcsán az Európai Unió által indított kötelezettségzegési eljárásban felmerült problémák kezelését szolgálta, másrészt ezek alapján új Natura 2000 területek kihirdetése is megtörténhetett.

A Korm. rendelet 39 új, ún. jelölt Natura 2000 területet hirdetett ki, amely alapján teljesítette az Európai Bizottság előírását, amely 7 élőhely, 11 növényfaj, 8 állatfaj esetében írt elő további területkijelölést. Továbbá egy új madárvédelmi terület kihirdetését (Zselic) és egy madárvédelmi terület bővítését (Jászság) tette lehetővé a kormányrendelet módosítása.

Az egyes Natura 2000 területek pontos földrészeinek és térképeinek ki-

hirdetését az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010. (V.11.) KvVM rendelet tartalmazza, amely 2010. május 26-án lépett hatályba.

A jogszabály a Magyar Közlöny honlapjáról (72. szám) letölthető.

E két jogszabály kihirdetésével befejeződik a Natura 2000 területkijelölések folyamata.

(Forrás: ForestPress)

**34 éves erdőszelvény
állást keres az ország bármely
részén erdőszelvény-vadászati
munkakörben.
Elérhetőség: 06/70/40-70-564**

OEE küldöttség Lengyelországban

Egyeztetés zajlott Varsóban a „Young People in European Forests” (YPEF - Fiatalok Európa Erdeiben) elnevezésű versennyel kapcsolatban.

A lengyel erdőszelvények kezdeményezésére elindult egy olyan, az európai országokban tervezett tudás alapú verseny előkészítése, mely az erdőkről, az erdőgazdálkodásról szól.

A YPEF legfontosabb küldetése, hogy a résztvevők együtt dolgozzanak az európai erdőkkel, az erdőgazdálkodás fenntartható fejlesztésével.

Ennek érdekében nemzetközi ver-

senyt rendeznek (több mint tíz ország jelezte szándékát), mely vetélkedő Európa fiataljait fogja össze. A megméretetés alapját képező tudásanyagot Európa és az egyes tagországok erdeiről, természeti értékeiről közösen alakítják ki.

További információ: www.ypef.eu
A versenysorozat előkészítésében Magyarországról az OEE és a „Kítaibel Pál” verseny bizottsága vesz részt. A május végi, varsói egyeztetésen az egyesületet dr. *Pethő József*, az OEE leköszönt elnöke és *Kovácsévics Pál*, a Közönségkapcsolatok Szakosztály titkára, valamint *Hoczek László*

ló, a „Kítaibel Pál” verseny főszervezője képviselte.

(Forrás: ForestPress)

Megakadtak

Több mint félmilliárd forintnyi közpénzt fordítottak eddig az állami erdőgazdaságok egységes irányítási rendszerének kialakítására, ám a beruházás hónapok óta nem halad. A fővállalkozó beperelte az alvállalkozóját, amely azonban időközben a felszámolás sorsára jutott. Az erdészeti informatikai fejlesztéséről immár nem a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt., hanem a Magyar Fejlesztési Bank hoz végső döntést.

(Magyar Nemzet)

Bővülés várható a piacon

Az INNOVECO konferenciát háromhonta tartják Párizsban, mintegy 300, az öko-innovációval és „tisza technológiával” foglalkozó vállalat és befektető részvételével.

A cél a tájékoztatás mellett a partnerkapcsolatok erősítése, új üzleti lehetőségek bemutatása, illetve a területen legsikeresebb vállalkozások teljesítményének elismerése.

Mint a legutóbbi konferencián elhangzott, a szakértők a zöld termékek, energiák és szolgáltatások terén igen jelentős piacbővülést várnak az elkövetkezendő években.

Az egyik legkomolyabb bővülés a faanyagok felhasználása körében várható, mind építőipari, mind energetikai téren – utóbbi területen a föllendülés egész Európában nagyon jelentős.

A franciaországi folyamatok ismerete a magyar erdészet és az energiagazdaság illetékesei számára is hasznos lehet.

Európában eddig mintegy 2 GW erőmű-kapacitás épült növényi biomassza (fa, szalma, egyéb növényi hulladék) égetésre, a német Ecoprog-Fraunhofer Intézet tanulmánya szerint ez 2013-ra elérheti az 5 GW-ot. Ebben a bővülésben az Egyesült Királyság és Franciaország szerepe a legjelentősebb, miután a skandináv országokban, Németországban vagy Ausztriában már kiépült a kapacitások jelentős része.

Franciaországban az egyik legnagyobb „adu” az „alulhasznált” erdőkben rejlő hatalmas biomassza-főlöslég, ami nem csak azt takarja, hogy sokkal kisebb az évente kitermelt famennyiség, mint a növekmény, de jelentős tartalékok vannak az ágazat szervezetségének javításában is. Kormányzati oldalról ezt figyelembe véve döntöttek úgy, hogy a jelenlegi 700 MW, fára, ill. növényi biomasszára alapozott kapacitást 2020-ig 2300 MW-ra (!) lehet növelni.

E cél elérését, az ehhez szükséges befektetések ösztönzését szolgálja számos pénzügyi eszköz, úgymint az év elején bevezetett új villamosáram-átvételi tarifarendszer, a fatüzelésű rendszerek létesítésére igénybe vehető adó-visszatérítés a magánszemélyek esetében, valamint a 226 MW kapacitás kiépítését szolgáló „Biomassza 3” pályázati csomag. Mintegy 1 milliárd eurót fordíthat 2013-ig hasonló célokra a nemzeti környezet- és energiagazdálkodási ügynökség, az ADEME is. A vállalati szektor élénken érdeklődik a le-

hetőségek iránt, akik az általuk üzemeltetett városi távhő-rendszerek fatüzelésre való átállításában (is) gondolkodnak. A GDF-Suez a közelmúltban jelentette be, hogy 240 millió eurós beruházással Lengyelországban 190 MW-os biomassza-tüzelésű erőművet épít, míg a Dalkia a közelmúltban éppen a párizsi agglomerációban helyezte üzembe Franciaország egyik legnagyobb, 25 MW-os fatüzelésű hőközpontját, 33 ezer lakást (vagy részben ezzel egyenértéken kalkulált ipari üzemet, közintézményt) látva el hővel és meleg vízzel, 360 GWh hőenergiát közvetítve.

Franciaországban 2008-ban 19 millió kőolaj-egyenérték tonna (k.e.t.) volt a megújuló energiaforrásokkal előállított primer energia mennyisége, ebből a fára alapozott 8,7 millió k.e.t. (46%) volt, míg a vízienergia 5,5, a bioüzemanyag pedig 2,1 millió k.e.t-t tettek ki.

A francia erdők jelenleg az ország 28,6%-át borítják, ez 15,71 millió hektárt jelent. Az erdőterület közel két évszázada folyamatosan nő, jelenlegi állapotában másfélszer akkora felületet borít erdő, mint a 19. század végén. Az éves növekmény jelenleg 103 millió köbméter, ennek 37%-át termelik ki és értékesítik, míg 22 millió köbmétert az erdőbirtokosok viszonylag rossz energetikai hatásokkal maguk hasznosítanak. További 8 millió köbméter pedig a kitermelési hulladékot és az elhalt fákat

takarja, így az éves nettó növekmény 35,3 millió köbméter.

A fára alapozott energetikai ágazat már 2006-ban közel 60 ezer munkahelyet adott, ebből 36 ezret foglalkoztatott a „tüzelőanyag-előállítás”, 23 ezernél többet pedig a berendezés-gyártás, forgalmazás, beépítés és üzemeltetés. Franciaország 2020-ra 15 millió k.e.t-re kívánja növelni a fából előállított primer hőenergia mennyiségét, a biomasszából termelt villamos energiáét pedig a 2006-os 0,2 milliőről 1,4 millió kőolaj-egyenérték tonnára kívánják emelni.

A francia piacon a faapríték és a fagranulátum a legjelentősebb tüzelőanyag, míg azonban a faapríték olcsóbb, a gyártók szerint a fagranulátummal működő kazánok karbantartása, működtetése olcsóbb, így az egységnyi energia előállítása fagranulátummal mintegy 10-15%-kal olcsóbb lehet, mint a faaprítékkal. A faapríték piaca folyamatosan bővül, Franciaországban ebből a termékből 2004-ben még csak 45 ezer tonnát gyártottak, tavaly már 345 ezret, az idei „terv” 450 ezer, 2011-re 600 ezer tonnát várnak, míg 2012-re akár 1 millió tonna is lehet a gyártott mennyiség.

A konferencia honlapja: <http://innoveco-paris.com/>

Ref.: **Mizik András**

(Forrás: *Magyar hírlevél*, 287. sz. – www.fvm.hu)

Évtizedes hagyományápolás

Az elődeink által életre hívott, közel négy évtizedre visszanyúló nemzetközi találkozót öt évente szervezi meg az OEE Nagykanizsai Helyi Csoportja.

A határ menti régió szlovén, osztrák és magyar erdészei e több napos program keretében tájékozódhatnak az erdőgazdálkodás egy-egy kiemelt területével, aktuális problémáival, miközben személyes kapcsolatok is kiépülhetnek a határ túloldalán tevékenykedő szakértőinkkel.

Az idei rendezvény (2010. június 3-4.) programjai két téma köré rendeződtek:

Pellet-gyártás fűrészipari hulladékból, amit Lentiben, az elmúlt évben átadott üzem működésén keresztül ismerhettünk meg;

Hogyan válaszoljon az erdészeti

szakma a természet kihívásaira és a társadalom elvárásaira?

Az utóbbi témakör keretében *dr. Fülbrer Ernő*, az ERTI soproni intézetének kutatója tartott előadást a klímatiszta változások élőfakészletre gyakorolt hatásáról, majd néhány, a Zalaegerszegi erdészet kezelésében lévő erdőrészt tekintettünk meg. A kollégák bemutatták a 2003-2005. évi tömeges bükkpusztulás utóhatásait, erdőfelújítási feladatait, valamint tájékoztattak a tölgyek természetes felújításának helyi tapasztalatairól is. A szentgyörgyvölgyi erdő-tömbben pedig az állandó erdőborítás technológiai kihívásaival és a Natura 2000 erdőgazdálkodást befolyásoló hatásaival ismerkedhettek meg az érdeklődők.

Varga Attila

Az ezüst hárs kórokozói

Az ezüst hárs (*Tilia tomentosa*) zömében balkáni és kisázsiai elterjedésű faj. Elterjedésének északi határa hazánkban a Dél-Dunántúlon húzódik. Melegkedvelő faj, de széles ökológiai tűrőképesség jellemzi, betegségekkel, károsítókkal szemben ellenálló. Erdészeti jelentősége mellett utcai sorfának, parkfának is közkedvelten ültetik, mivel a városok száraz, poros levegőjét jól bírja, és kórokozója, károsítója alig van.

Az ezüst hárs leveleinek fonákját, fiatal hajtásait sűrű csillagszőr borítja. Ez a morfológiai sajátosság lehet a magyarázata annak, hogy a levél- és hajtáskórokozók nem, vagy csak kis mértékben fertőzik. A kislevelű hárszon tavasszal gyakori *Apiognomonina errabunda* gyakorlatilag nem támadja. A kis- és nagylevelű hársak levelein ősszel tömegesen jelentkező *Asteroma tiliae* tüneteit sem látjuk e fajon. A *Cercospora microsora* okozta levélfoltosodás és korai lombhátrahagyás tünetei is csak ritkán, és kismértékben jelennek meg az ezüst hárszon (1. ábra), szemben a kislevelű hárszal, amelyen e betegség gyakran járványszerűen lép fel. Az ezüst hárs leveleiről leírt *Erysiphe tiliae* (= *Microspora tiliae*) által okozott lisztharmatbetegség előfordulása hazánkban ismeretlen.

1. ábra: *Cercospora microsora* okozta foltok ezüst hárs levélen

Óshonos hársainkon, aszályos periódusok hatására, illetve idős korban, a koronában csúcsháradás, vékonyabb-vastagabb ágak elhalása gyakran tűnik szembe. Az ezüst hárs leveleinek sűrű szőrözöttsége a párologtatást csökkenti, így e faj a légszárazságot jobban bírja, a hosszabb száraz időszakokat jól elviseli. Mindazonáltal száradó ágak az ezüst hárs koronájában is előfordulnak (2. ábra). A pusztuló, illetve elhalt ágak kergében számos gyengültségi kóroko-

2. ábra: Száraz ágak ezüst hárs koronájában

zó tömlősgomba jelenik meg: *Amphiportha branicensis* (konídiumos alak: *Amphicytostroma tiliae*), *Hercospora tiliae* (konídiumos alak *Rabenborstia tiliae*), *Nectria cinnabarina* stb. A fenti tömlősgombákon kívül bazídiumos gombák is előfordulnak gyengültségi kórokozóként a pusztuló ágakon, törzseken, pl. a hasadtlemezű gomba (*Schizophyllum commune*), a borostás réteggomba (*Stereum hirsutum*), a lilás réteggomba (*Chondrostereum purpureum*). Hozzájárulnak az egyéb okok miatt legyengült, pusztuló ágak, fák elhalásához, korhadásához.

Sebzéseken, ágcsonkokon keresztül az ezüst hársat különböző törzskorhasztó gombák támadhatják meg. A hársaknak sajátos törzskorhasztójuk nincs, így a lombfákon általános törzskorhasztók általi fertőzésre számíthatunk: bükkapló (*Fomes fomentarius*), kései laskagomba (*Pleurotus ostreatus*), pisztrícgomba (*Polyporus squamosus*) stb. A tő- és gyökérrkorhasztó taplógombák közül hársakon hazánkban a vastagkergű taplót (*Ganoderma adspersum*) és az egyszínű egyrétűaplót (*Cerrena unicolor*) figyelték meg. A hársak tövét, vastagabb gyökereit korhaszthatja továbbá a sokgazdás gyűrűs tuskógomba (*Armillaria mellea* s. l.), valamint a különböző lombos fákön előforduló, tőkorhasztó *Kretzschmaria deusta* tömlősgomba is. A tőkorhadat fák erősebb szelek hatására könnyen kiborulnak.

Az ezüst hárs elhalt faanyagán, tuskóin, különösen az elegyes erdőállomá-

nyokban, a szaprotróf taplófajok sokaságát lehet megtalálni. Gyakorikak a szenes likacsosgomba (*Bjerkandera adusta*), egyszínű egyrétűapló (*Cerrena unicolor*), rózsaszínes egyrétűapló (*Daedaleopsis confragosa*), lila egyrétűapló (*Hirschioporus parmagenus*), hasadtlemezű gomba (*Schizophyllum commune*), borostás réteggomba (*Stereum hirsutum*), őzapló (*Trametes cervina*), püpos egyrétűapló (*Trametes gibbosa*), lepketapló (*Trametes versicolor*), jüdfüle gomba (*Auricularia auricula-judae*) stb. Hatásukra az elhalt fa előbb-utóbb lebomlik, és anyagai visszakerülnek a természetes körforgásba.

3. ábra: Golyvák ezüst hárs törzsén

4. ábra: Fagyléc ezüst hárs törzsén

A hársak törzsén, elsősorban fasorokban, parkokban, előfordulhatnak különböző egyéb elváltozások is. Ilyenek pl. a törzseken képződő dudorok, golyvák (3. ábra), amelyek az alvörügyek burjánzása révén keletkeznek. Kialakulásukban szerepe lehet az *Agrobacterium tumefaciens* (szin: *Rhizobium radiobacter*) baktérium sebekén keresztül történő fertőzésének is. A fagyléc megjelenése sem ritka a törzseken, különösen az erősebb téli fagyoknak kitett helyeken (4. ábra).

A fotókat dr. Szabó Ilona készítette.

* NyME Erdőművelési és Erdővédelmi Intézet

2010 – a fecskék védelmének éve

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME) ebben az évben a fecskékre kívánja felhívni a figyelmet. A fecskék 1982-83-ban már voltak az év madarai. Az azóta eltelt közel három évtized alatt olyan negatív változások következtek be, amelyek miatt ismét a figyelem középpontjába szeretnénk emelni a fecskéket.

Az Európában honos öt fecskefaj közül három rendszeresen költ hazánkban. A leggyakoribb, egyben a legnagyobb termetű a **füsti fecske**, amely Eurázsia mérsékelt éghajlatú vidékein és Észak-Amerikában is honos. Ország-szerte elterjedt, gyakori fészkelő, amely a települések többségében fészkel. Költése kapcsolatba hozható az állattartás miatti nagyobb rovarsűrűséggel. A **molnárfecske** az előző fajhoz hasonló termetű, de rövidebb faroktollazata

miatt kisebbnek tűnik. Csaknem egész Eurázsia mérsékelt övében előfordul. Ország-szerte elterjedt, de az Alföldön kisebb számban fészkel, mint a hegy- és dombvidéki területeken. Gyakran költ telepeken, például nagyvárosok belső kerületeiben. A **partifecske** a legkisebb európai fecske. Eurázsia mérsékelt éghajlatú vidékein honos. Nyílt területeken, rendszerint vizek közelében találkozhatunk vele. A városokból és a magasabb hegyekből hiányzik. Ott telepszik meg, ahol fészkelésre alkalmas partfalakat talál.

Karcsú, torpedó alakú testük szinte ellenállás nélkül hasítja a levegőt, hosszú, hegyes szárnyuk és villás farkuk nagy sebességet biztosít. Mindegyik fecskénk rovarévo, amely a nap nagy részét a levegőben tölti táplálék után kutatva. Nagyra táltható szájnyalójukkal szinte minden élőlényt megfognak, megfelelő méretű rovarokat fogyaszt. A füsti fecske az egyik legjobban repülő madarunk, amely kizárólag repülő rovarokat fogyaszt. A partifecske testméretéből adódóan többnyire az igen kicsi méretű rovarokkal, így levéltetvekkkel, apró termetű legyekkel táplálkozik. Mindhárom faj vonuló, a telet Afrikában töltik. Apró termetüket jelzi tömegük, amely mindössze 15-20 gramm. Ennek ellenére a telet és fészkelő terület közötti mintegy 5000 km-t évente két alkalommal is megteszik. A legtávolabbi igazolt megkerülésű az a hazánkban gyűrűzött füsti fecske fióka, amely Lesothóban, tőlünk

8505 km-re került kézre. A fecskék, így a partifecske átlagos élettartama is rövid csupán 1,7 év. Nagyfokú a fiatalkori pusztulás. A legidősebb hazai példány 8 éves volt ismételt megkerülésekor. Vonulás közben számtalan veszély, így forgóságok, heves záporok, ragadozó madarak leselkednek rájuk. Az egyik legna-

gyobb erőpróbát a Szaharán való átkelés jelenti. A folyamatosan délre terjeszkedő sivatag helyenként 1500 km széles, víz és táplálék is alig található. Emiatt más hosszú távú vonuló énekesmadárhoz hasonlóan fecskéink is veszélyeztetett helyzetbe kerültek, európai állományaik csökkenő tendenciát mutatnak.

Fecskéink mennyiségének elmúlt évtizedbeli változása ijesztő tendenciát mutat, amelyet konkrét számadatok igazolnak. Az MME Monitoring Központ Mindennapi Madaraink Monitoringja (MMM) országos felmérési adatai szerint 1999-2009 között a molnárfecskék állománya 65 %-kal, a füsti fecskéké 44 %-kal, a partifecskéké 30 %-kal csökkent hazánkban. A fogyatkozás hátterében elsősorban az élőhelyek nagymértvű átalakítása, és a klímaváltozás miatti állománypusztulás áll. A klímaváltozás következményeként növekszik a szélsőséges időjárási helyzetek, így viharok, napokig-hetekig tartó hűvös, csapadékos időszakok, vagy ennek ellenkezőjeként, a száraz periódusok száma, amely táplálékhiánnyal jár. Településeinken az ott élők a füsti és molnárfecskével évszázadokig békésen együtt éltek. Ez a viszony napjainkra jelentősen megváltozott. Sok helyen nemkívánatosá nyilvánítják a fecskéket, fészkeiket leverik, megakadályozzák költésüket. Ráadásul a vidéki környezetben élő füsti fecskénél a hazai állomány drasztikus csökkenése tovább erősítette a negatív hatásokat. A városiasodott mol-

nárfecskére a környezetszennyezés hat negatívan. A partifecskék esetében a több évtizedes védelem ellenére évente több ezer fészek pusztul el a homokbányákban tudatlanság vagy szándékos rombolások következtében. A három faj közül napjainkban ez utóbbinak a hazai állománya a legvesélyeztetettebb. Nyár végén, a településeken, a fiókák tömeges kirepülésekor bekövetkező hirtelen lehűlés, és a több napig tartó hideg időjárás tömeges pusztulásokat okozhatja. Hideg időben a rovarok is alacsony mozognak. Ebben a magasságban az autók szintén tömegével gázolják el elsősorban a kevésbé ügyesen repülő fiatal madarakat. Nem csoda, ha ennyi negatív hatást már fecskéink sem képesek elviselni, és létszámuk drámai mértékben csökkent.

A legegyszerűbb, amit tehetünk, a költési siker növelésének elősegítése. Ezzel elérhetjük, hogy minél több fióka repülhessen ki a hazai fészkekből. Ehhez számos módon járulhatunk hozzá. A mind nagyobb mértékben leburkolt településeken a fecskék egyre kevésbé tudnak a fészkek építéséhez sarat gyűjteni. Száraz, aszályos tavaszi időszakokban sem jutnak megfelelő fészekanyaghoz. Ezért április és június között mesterséges sárgyűjtő helyek létesítésével, valamint műfészkek kihelyezésével segíthetjük elő a füsti és molnárfecskék megtelepedését. A tapasztalatok szerint a gipszből készült mesterséges fészkeket is szívesen elfogadják. Az emberi építményeken fészkelő párok és fiókák ürüléke sok kellemetlenséget okozhat. Ez a probléma fészkepelenkák felhelyezésével enyhíthető. A homokbányákban költő partifecskék megtelepedését az érkezésük előtt délre néző oldalakon megfelelő falak kialakításával segíthetjük és irányíthatjuk. Majd ügyelni kell, hogy költési időben, augusztus végéig ezen a részen tilos a bányászat. A Tisza mentén a szakadó partfalak védelme érdekében kell mindent megtenni. Csak így tudjuk elérni, hogy még unokáink is gyönyörködheszenek az idején madaraiban. A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület honlapján (www.mme.hu) számos információ, érdekesség olvasható az év madarairól.

Kép és szöveg: **Andrési Pál**

Gépbemutató és tagtoborzó Szentgálon

A **KUHN Rakodógép Kft.**, valamint a Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetsége közös szervezésében 2010. június 22-én gépbemutatót és tagtoborzóval egybekötött szakmai napot tartott Szentgálon. A házigazda **Bodor Dezső Károly** volt (Ihartú KFT).

A rendezvényen mintegy 120 erdőgazdálkodó, erdőtulajdonos vett részt.

A szentgáli Művelődési Házban az egybegyűlteket először Bodor Dezső Károly, mint házigazda köszöntötte, majd **Luzsi József**, a MEGOSZ elnöke üdvözölte a vendégeket, végül **Kristofics Károly**, a KUHN Rakodógép Kft. értékesítési vezetője ismertette a délelőtti gépbemutató programját.

A gépbemutató eredeti helyszínét az erősen felázott talaj miatt fel kellett cserélni. Így a terepi programra egy szélvédett állományban, Szentgál község határában került sor.

A bemutatóra érkezettek **dr. Horváth Zsolt** (a helyi választókerület országgyűlési képviselője) köszöntötte, aki nagy érdeklődést tanúsít az erdőgazdálkodás iránt.

Munka közben megtekinthettük a Valmet 911.3-as keményfára kialakított processzorfejjel ellátott harvestert. A gép előhasználatokban is kiválóan használható a visszamaradó állomány sérülése nélkül. A kitermelt és készletezett fát a Valmet 860.3-as 14 tonna teherbírású forwardere közelítette ki a közbenső rakodóra. A kiszállító eszköz 2x3-es hosszított rakfelületű szerelvényekkel rendelkezik. A közbenső rakodóra kiközelített faanyagot egy Epsilon E90Z96 daruval felszerelt kamion szállította el a felhasználóhoz.

Bemutatták még a vágástéri hulladék feldolgozására létrehozott Eschlböck 82-es nagy teljesítményű aprítógépet is. Az aprítógépet egy Epsolution M110z96-os daru szolgálta ki.

A program Bándon, a Kakukk vendéglő konferencia termében folytatódott.

Kristofics Károly ismertette a gépcsoport üzemeltetésére vonatkozó alapvető szabályokat.

Továbbá adatokat kaptunk az üzemelési költségekre vonatkozóan.

Ezt követően a KUHN Kft. vendégként a résztvevők elfogyasztották a felosztott ízletes ebédet.

A délutáni MEGOSZ konferenciára sem lankadt az érdeklődés.

A jelentős számú hallgatóság nagy figyelemmel hallgatta **Luzsi József** elnök megnyitóját.

Ezt követően **Vaspöri Ferenc igazgató** (Zala Megyei MgSZH Erdészeti Igazgatósága) az új Erdőtörvény és végrehajtási rendelete alkalmazásának első tapasztalatairól tartott előadást, majd a feltett kérdésekre válaszolt. Ezután **Luzsi József** elnök MEGOSZ: Mi a MEGOSZ és annak jelentősége? című előadása következett.

Kifejtette, hogy a MEGOSZ a legnagyobb fizetős tagsággal rendelkező, ismert és elismert magánerdős szövetség Magyarországon, melynek taglétszáma, érdekérvényesítő ereje, súlya a szakmában az elmúlt évek során töretlenül növekszik. A MEGOSZ az a szövetség, amelynek tagsága a legközvetlenebb és legegyszerűbb módon képes véleményét a legmagasabb szintre is eljuttatni, érvényesíteni. Elmondta, hogy 2005-ben a gazdademonstráció során a MEGOSZ kezdeményezésére került be a megállapodásba az a kormányzati kötelezettségvállalás, hogy valamennyi, az uniós tanácsi rendeletben szereplő erdészeti jogcímet a magyar vidékfejlesztés keretében meg kell nyitni. Ha ez nem történt volna meg, a magánerdészet ma is csak az erdőtelepítésre

kapna támogatást. Míg így mintegy 10 egyéb jogcímen és több tízmilliárd forint értékben 2015-ig bezárólag pályázhatunk. Kiemelte, hogy a MEGOSZ a leghatározottabban kiállt az ellentételezés nélküli természetvédelmi korlátozások ellen a legkülönbözőbb szintű védettség alatt lévő területeken. Ismertette, hogy a MEGOSZ kezdeményezésére, más erdészeti szövetségekkel összefogva fizetett hirdetésben tájékoztatták az ország közvéleményét az erdészek és erdőtulajdonosok munkájának szükségességéről, továbbá a magánerdő tulajdonosok és gazdálkodók érdekeinek érvényesítéséért a demonstráció eszközeinek igénybevitelétől sem riadtak vissza. Felhívta a figyelmet arra, hogy a MEGOSZ a magyar magánerdősök érdekeit nemcsak hazai, de nemzetközi és uniós szinten is képviseli. Véget ért a Klíma Klubbal összefogva elsőként állt ki a szén-dioxid kvóta bevételek egy részének a magyar erdők megújítása céljából történő felhasználásáért.

Ezután **Ali Tamás igazgatóhelyettes** (MgSZH Központ Erdészeti Igazgatóság) tájékoztatást tartott a nemzeti és uniós társfinanszírozott erdészeti jogcímekkel kapcsolatos pályázati lehetőségekről. Az előadást követően válaszolt a jelenlevők által feltett kérdésekre.

Bodor Dezső Károly a Felügyelőbizottság elnöke (MEGOSZ): Mit jelent az erdészeti szakirányítás, milyen elő-

nyöket nyújt a MEGOSZ tagság? című tájékoztatóját nagy érdeklődéssel hallgatták a résztvevők.

Azt, hogy milyen előnyöket nyújt a MEGOSZ tagjai számára, az alábbiak szerint foglalta össze:

– a legmagasabb szintű szakmai és érdekképviselést biztosítja a különböző szintű jogszabálytervezetek véleményezésekor,

– naprakész tájékoztatást ad a megjelenő magánerdősöket érintő jogszabályokról,

– azonnali információt küld a támogatási rendeletek megjelenéséről, pályázati lehetőségekről,

– szakmai segítségnyújtást ad, szaktanácsadással, kiadványokkal, szakmai bemutatókkal, országos nagyrendezvényekkel, de közvetlen személyes vagy telefonon történő megkeresés útján is.

Végül **Dr. Somogyvári Vilmos** pro-

jektvezető (MEGOSZ): Tájékoztató az erdészeti szaktanácsadás és képzés nyújtotta lehetőségekről című előadása következett.

A délutáni program *Luzsi József* zárszavával fejeződött be, aki kihangsúlyozta, hogy

aki ma belép a MEGOSZ-ba az a holnapi naptól kezdve már nemcsak részese, hanem aktív formálója is lehet saját és vállalkozása sorsának, a magyar magánerdő-gazdálkodás jövőjének.

A délutáni MEGOSZ program ideje alatt az előtérben a **VALKON-2007 Kft.** prospektusokkal, személyes szaktanácsadással állt a résztvevők rendelkezésé-

re. Szétosztásra kerültek a **STIHL Kft.** által biztosított termékkatalógusok is.

A nagy sikerű rendezvényért köszönet illeti *Bodor Dezső Károly* tagtársunkat, valamint a **KUHN Kft.-t** képviselő *Kristofics Károlyt*.

Dr. Somogyvári Vilmos

MEGOSZ

A fotókat *Möcsényi Miklós* készítette

Erdészeti Erdei Iskolák minősítése

Az OEE-en belül 1996-ban megalakult az Erdészeti Erdei Iskola Szakosztály, mely szakmai műhelyt jelentett azon kollégák számára, akik erdészeti berkeken belül erdei iskolázással, környezeti neveléssel, erdőpedagógiával foglalkoztak.

Az évek során egyértelművé vált, hogy az erdőgazdálkodók felé megváltoztak a társadalmi igények. Az erdő termelési funkciója mellett megerősödött a védelmi és a közjóléti szerep.

Az Erdészeti Erdei Iskola Szakosztály céljai között szerepelt elejétől fogva, hogy az erdészeti ágazaton belül elfogadtassuk azon kollégák munkáját, illetve elfogadtassuk azt, hogy az erdészek által végzett erdei iskolázás benne foglaltatik, illetve szerves része az erdő közjóléti funkciójának.

Az erdőgazdálkodók körében különösen az állami erdészeti részvénytársaságoknál mai napig folyamatosan léteznek erdei iskolák. Ezekben az erdészek részt vállalnak a gyerekek megfelelő környezeti tudatformálásában, a *fenntarthatóságra nevelésben*.

Az is egyértelművé vált, hogy az erdészeti ágazat és a társadalom közötti párbeszédnek meghatározó színtere az erdei iskola.

2009. május 27-én *Sirmann Ferenc*, az FVM szakállamtitkára és *dr. Pető József*, az OEE elnöke *Együtműködési Megállapodást* írt alá. A megállapodás fő célja az erdőgazdálkodók által működtet-

tett erdei iskolák (erdészeti erdei iskolák) munkájának, működésének segítése, támogatása, illetve az erdészeti erdei iskolák minősítési eljárásának lefolytatása. Ezen Együtműködési Megállapodás aláírásával az erdőgazdálkodók már hivatalosan is részesülhetnek az erdőkre irányuló támogatásokból.

Az Eljárásrend értelmében a minősíteni kívánó erdei iskolák által beadott dokumentációt (Minősítési Dokumentáció) a kijelölt Szakértői Munkacsoport (SZM) -tagok (helyszíni ellenőrzést végző párok) tartalmilag és formailag átnézték, összevetették a Minősítési Eljárásban meghatározott kritériumokkal.

Szakértői Munkacsoport-értekezleten a helyszíni látogatást végző Szakértői Munkacsoport-tagok (párok) értékelték az általuk megvizsgált és meglátogatott erdei iskolákat, felvetették az esetlegesen felmerült észrevételeket. Végül az SZM megfogalmazta javaslatát minden egyes erdei iskola minősítési kérelmére vonatkozóan, melyet írásos

formában benyújtott a Minősítő Bizottság elé. A Minősítő Bizottság a minősítési folyamat döntéshozó testülete, melynek tagjait az FVM szakállamtitkára kérte fel a munka elvégzésére.

A Minősítő Bizottság 2010. április 26-án meghozta döntését, melynek értelmében 22 erdészeti erdei iskola kapott minősítést. A minősítést igazoló tanúsítványokat *dr. Nagy Dániel*, az FVM Természeti Erőforrások Főosztályának vezetője, valamint *dr. Pető József*, az OEE elnöke adta át az erdészeti erdei iskolák képviselőinek a vándorgyűlésen.

A legégetőbb kérdés, hogy a beígért támogatás mikor lesz hozzáférhető. Azt már biztosan tudjuk az FVM vezetőitől, hogy ebben az esztendőben erre a célra már nincs pénz.

Ám az erdei iskolákat nemcsak létrehozni kell, hanem tartósan, hosszú távon működtetni.

A legfontosabb a működés normatív alapú támogatása lenne. Reméljük, hogy az új kormányzat tovább folytatja az eddigi megkezdett folyamatot, és támogatni fogja az erdőgazdálkodók által működtetett erdei iskolákat.

Addig is kitarást és jókedvet kívánok minden, a témában érintett vezetőnek. Ha valaki megfáradna, gondoljon azokra a gyermekarcokra, akik egyértelmű visszaigazolást jelentenek az erdei iskola programjain.

Ez a jövő útja!

Szabó Lajos

Trianon és a kisantant végnapjai

Hábel György gyémántdiplomás erdőmérnök kollégánk szenvedélyes, tárgyyszerű és komoly történelmi ismereteket felvonultató írásában elemezte Trianont, a felvidéki magyarságot és az egész magyarságot sújtó, jogtalan és igazságtalan békeszerződést.

A trianoni békediktátum valójában megölte a Magyar Királyságot és hatalmas veszteségekkel és némi időeltolódással teremtette meg a Magyar Köztársaságot.

Természetesen történelmietlen feltenni azt a kérdést, hogy mi lett volna, ha „... de minden irodalmat ismerőnek a fülébe csengenek Petőfi szavai, hogy: „Vigyázzó szemetek Párizsra vessétek”, ehelyett a magyar külpolitikában meghatározó volt az osztrák, illetve később a német dominancia, egyben a szövetségi hűség fogalma.

Sajnos a környező utódállamok vezetői előbb ismerték fel Franciaország jövőbeni szerepét, és Masaryk professzor, a későbbi Csehszlovák Köztársaság elnöke, aki korábban nem mellesleg a bécsi parlament képviselője is volt, egyszerűen kísértált Párizsba, és mire az Osztrák – Magyar Monarchia belebukott a feleslegesen és ostobán elindított, majd még ostobábban befejezett I. világháborúba, addigra a Kisantant már Párizsban ülésezett a magyarok nélkül, pedig ha Petőfi intelmeit éppen a szabadságharcaink okán is megfogadjuk, akkor mi is lehetünk volna a Kisantant tagja, de akár a vezető ereje is.

A Monarchiától való időbeni elszakadás helyett mi a bajtársi és a szövetségi hűséget tartottuk fontosnak, ezért „hálából” Ausztria el is csatolta Burgenlandot és majdnem Sopront is.

A II. világháború előtti visszacsatolások, majd a katonai nyereségek is a német bábáskodás halálos ölelésében születtek, és megint kettévágtak családokat és országrészeket, menekülésre kényszerítve magyarokat és nem magyarokat is. Ne felejtjük el azt sem, hogy Magyarországról meg később elüldözték a svábokat, majd lakosságcserevel kicsalogatták a szlovákokat, akik mindegyike innen vagy onnan időlegesen vagy véglegesen hontalan és gyökértelen emberré vált, csak azért,

mert ilyen vagy olyan nyelven beszélt, vagy nem beszélt.

Különösen lesújtó és megmagyarázhatatlan esemény volt Erdély kettészakítása Kolozsvár határában. Ez az elképesztő döntés a bölcs király ítéletét juttatja eszünkbe, aki két vitatkozó anya között úgy próbált igazságot tenni, hogy vágják ketté a gyermeket, és így osszák fel őt egymás között.

Az igazi anya rögtön lemondott erről a megoldásról, a király pedig neki adta a gyermeket, mert ő volt az igazi anya.

Nem tudni, hogy Románia vagy Magyarország édes szülője volt-e Erdélynek, és nem inkább egyben és önállóítva kellett volna megvédeni a felosztástól.

Ennyit a múlttól!

Trianonnak szerencsére mára már a végnapjait éljük, és az egyesült Európában oda utazunk, ahová akarunk, és ott dolgozunk, ahol van munka, és néhány ostoba és mulandó benedzest kivéve, mindenki szabadon beszélhet a magyar vagy más anyanyelvén, használhatja szimbólumait, Révkomáromban felállíthatja Szent István szobrát, és úgy tűnik, hogy Budapesten (!) sem kell lebontani a Turul-szobrot.

A Kisantantnak is a végnapjait éljük, hiszen az utódállamok már alig tudnak kormányt alakítani a magyar pártok részvétele nélkül, a román rádió elnöke is magyar, a csallóközi agráriumot pedig magyar miniszter felügyeli majd.

A Vajdaságban kialakult a magyar kulturális autonómia, és a magyar kettős állampolgársági törvényt is egyedül Ficók támadták meg, de bele is buktak ebbe a nagy magyarellenességbe.

Hábel György 48%-ra teszi a Trianon előtti Magyar Királyságban élő magyar nemzetiségek arányát, amely baljós előjele volt annak, hogy akár 40% alá is

csökkenhet az arányuk, és így parlamentáris demokrácia esetén akár kisebbségbe is szorulhattunk volna.

A majdnem homogén Magyar Köztársaság kialakulása tehát hasonlatos volt a Főnix madár sorsához, amely meghalni tűzbe szállt, de a lángnyelvekből egy új madár született, a Magyar Köztársaság, amelynek fontos mai feladata és hivatása az lehet, hogy erős, vonzó és gazdag ország legyen, hogy segíte-

ni tudja a még szegény és elesett határ inneni magyarokat, de ugyanígy segítsen a határon túliak magyarságának és kultúrájának megőrzésében is.

A csehek, a morvák és a szlovákok „Trianonja” 1278-ban a Bécs és Pozsony közötti Dürnkruznál, a morvamezei csatában volt, amikor Habsburg Rudolf és IV. (Kun) László seregei legyőzték a cseh Ottokár hadait, és megnyílt az út az északi irányú hódítások előtt az osztrákok és a magyarok számára is.

A csata 700 éves évfordulója alkalmából az ausztriai Dürnkruznál felállított emlékmű ma már nem tesz említést a magyarok akkori hősiességéről!

Hát ennyit az osztrák szövetségi bajtársiaságról.

Végül nekünk, magyar erdészeknek különösen fáj a „Kárpátok szent bérceinek” elvesztése, és a már akkor is szervezett és színvonalas magyar erdőgazdálkodás megtörése, melyre ugyan némi gyógyírként hatott a selmeci vándorgyűlésen a szlovák kollégák dícsérete, hogy ugyanis ők a megkezdett magyar üzemtervezést folytatták, melyet ma is példamutatónak tartanak.

Az „erdők trianonjának” végnapjait is most tapasztaljuk, amikor Kaán Károly generációja az Alföld fásításában komoly eredményeket ért el, majd a termelőszövetkezeti időkben dr. Balázs István szervezőmunkájának köszönhetően a tsz-ekben komoly erdőtelepítési munka kezdődött, és az ország erdősültsége több mint kétszeresére növekedve közelíti a Trianon előtti átlagot.

Az erdészek főnix madara is nagy szenvedések közepette született újjá, ezért van okunk az elért eredményekre büszkének lenni, és a megkezdett munkát töretlenül tovább folytatni.

Dr. Czerny Károly

Családi nap a Stihl-nél

A Stihl Kft. minden évben két nagy nyilvános rendezvényt tart. Az egyik későn tavasszal, korán nyáron egy termékbe mutató, vagy mint régebben nevezték, házi vásár, a másik az országos favágó verseny. Mindkét rendezvény igen nagy népszerűségnek örvend, ami nem is csoda, hiszen ilyenkor jönnek össze az ország minden részéből a kereskedők, a fakitermelők, akik Stihl gépekkel, eszközökkel dolgoznak, és az természetes, hogy ilyenkor elkíséri őket a család apraja-nagyja. Így hát nem is

csoda, hogy az ez évi tavaszi rendezvényt Családi Napként hirdették meg.

Aki tehetne, eljött, és hozta magával a legkisebbeket is, akik szemmel láthatólag jól érezték magukat, vonszolva a kistraktort utánfutóval, tologatva a játék fűnyírót, apai felügyelet mellett az igazit is kipróbálva. Azt a gyönyörűen formatervezett önjáró fűnyírót. Ez utóbbival háziversenyt is rendeznek minden évben, amely közkedvelt „műsorszám”. Alkalmom nyílik ilyenkor az üzleti ügyeket megtárgyalni a nagyfőnökkel, épp

úgy, mint a műszakiakkal az ügyes bajos dolgokat. És természetesen a cég bemutatja mind a Stihl, mind a Viking márkák legújabb termékeit, csak győzőn a kevésbé bennfentes látogató választani az árubőségből. És mindehhez jön az a valóban családi hangulat, ami egyre több látogatót vonz. Kellemes ráadás, hogy az ebédlősátorban jóllakottak frissen sült kürtöskaláccsal zárhatják az ebédet. Érdemes hát kilátogatni erre a mini vásárra. Már csak tíz hónapot kell várni.

Emlékezés id. André Béla erdőmérnökre

Két emberöltőnyi idő telt el azóta, hogy 1945 tavaszán hazánk területén véget ért minden idők legvéresebb háborúja. Miután országunk katonapolitikai szerepe a háború vesztes oldalára állított bennünket, az első és második bécsi döntés következtében visszacsatolt országrészeink – velük jelentős erdőterületek, s az azokat kezelő erdőigazgatóságok – ismét a szomszédos országokhoz kerültek. Így, a visszaállított – máig be nem gyógyult sebet okozó – megalázó trianoni határok között kellett 1920 után negyedszázaddal később, immár másodszer, de már teljesen más történelmi helyzetben és jelleggel újrászervezni a magyar erdészetet.

A sorsfordító 1945-ös év, s az azt követő egy-két esztendő kezdetben demokratikus reményeket tápláló társadalmi történései az erdészeti politikában és gyakorlatban is alapvető változásokat hoztak, melyek mindenekelőtt a megszületett földreformtörvény alapján, erdeink zömének államosításában, s az ezzel járó merőben új feladatok kijelölésében és végrehajtásában jelentkeztek.

1945 tavaszára hazánkban – az ismét elvesztett erdőterületeink következtében – csupán hét erdőigazgatóság maradt meg. Ekkor olyan döntés született, hogy az erdőigazgatóságok számát tizenegyre kell emelni. Így rövid idő alatt négy, újonnan alakítandó erdőigazgatóság – Balassagyarmat, Eger, Pécs és Zalaegerszeg székhellyel – létrehozását kellett előkészíteni, megszervezni, melynek eredményeként 1945. július 1-jétől tizenegy állami erdőigazgatóság kezdhetette meg azt a hatalmas munkát, amit a megfelelő irányító és végrehajtó szervezeteik kiépítése mellett, az államosítás nem kis feladatai, s nem utolsó sorban az ország újjáépítésének rendkívüli követelményei állítottak eléjük.

E rövid történelmi bevezetés után, megemlékezésemben a mai ZALAERDŐ Zrt. első jogelődjeként számon tartott Zalaegerszegi Magyar Állami Erdőigazgatóság létrejöttében, különösen annak előkészítő munkáiban jelentős szerepet játszó, azt erdőfelügyelőség-vezetői mivoltában hatékonyan segítő id. André Béla erdőmérnök munkásságát kívánom vázlatosan bemutatni.

Id. André Béla 1900-ban született a Fejér vármegyei Válon. Felsőfokú tanulmányait 1920-1924 között végezte az M. Kir. Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskolán, Sopronban. Erdőmérnöki oklevelének megszerzése után, Trianon

id. André Béla 1900–1959

következményeként kezdetben szakmájában nem tudott elhelyezkedni, s 1925 tavaszán Zalaegerszegen, az Államépítészeti Hivatal alkalmazta, mint Zala vármegye törvényhatósági útalapja terhére felfogadott napidíjas mérnököt. Hét év után vármegyei útbiztossá nevezték ki, s mint műszaki altiszt szolgált 1939 októberéig, amikor is a Szombathelyi M. Kir. Erdőigazgatóság M. Kir. Zalaegerszegi Erdőfelügyelősége átvette állományába.

Első, fontosabb szakmai beosztását 1941. augusztus 30-án kapta, kinevezték a szintén szombathelyi erdőigazgatósághoz tartozó M. Kir. Keszthelyi Erdőfelügyelőségi Kirendeltség vezetőjének, m. kir. főerdőmérnök rangban.

Egy év sem telt el, amikor 1942. június 2-től – minisztériumi átiratban – „hasznos és eredményes munkájának teljes elismerése mellett” munkaköréből felmentették, s egyidejűleg a Földművelésügyi Minisztérium I./B Fatermelési és Faforgalmi Főosztályára rendelték fel Budapestre, ahol annak 3. sz. Erdőgazdasági, Üzemrendezési és Statisztikai Ügyosztályára osztották be, korábbi rangja meghagyásával.

Pályafutásának budapesti további alakulását döntően megváltoztatta egy hivatalos kiküldetése, amikor 1944. szeptember 30-án Komárom vasútállomáson lábtörést szenvedett, s huzamosabb betegszabadságra kényszerült, melyet felesége rokonságánál, Zalaegerszegen töltött. Felgyógyulásakor a szovjet hadsereg már körülvárta Budapestet, így minisztériumi szolgálati helyére nem tudott visszatérni. Miután a Zalaegerszegi Erdő-

felügyelőség vezetője, *Galambos József* m. kir. erdőtanácsos 1944 decemberében Ausztriába távozott, 1945 elején elfogadta ideiglenes megbízatással, az erdőfelügyelőség megüresedett vezetői posztját, s vezetésével a Zalaegerszeg városán is átvonuló harcokat követően – alig pár napi szünet után – 1945. április 1-jétől megkezdték a hivatalos munkát, megelőzve ezzel valamennyi zalaegerszegi és megyei közigazgatási szervet és intézményt.

Szakács Lászlónak a zalai erdők 1945. évi államosítását feldolgozó erdészettörténelmi kutatásaiból ismerjük többek között azt is, hogy id. André Bélának jelentős érdemei vannak abban, hogy a zavaros időkben nem jutottak a pusztulás sorára az értékes zalai erdészeti dokumentumok, mivel személyesen mentette és őrizte meg az erdők törzskönyvét, az üzemterveket és az egyéb fontos nyilvántartásokat, amelyek pótolhatatlanok voltak a későbbiek során. Vezetésével az erdőfelügyelőség – felettes irányító szerv hiányában – teljesen önállóan dolgozott. Külön is jelentős volt az a tájékoztató jellegű tevékenység, amelyet az illegális fakitermelések visszaszorítása, megakadályozása érdekében végeztek. Az erdőfelügyelőség szervező munkájának volt köszönhető az is, hogy a meglévő zalai erdőgondnokságok többsége 1945 tavaszán már megkezdte a szakmai munkát, annak ellenére, hogy az állami erdőigazgatóság létrehozásáig és az államosítás folyamatáig még hónapok voltak hátra. Mindezek a momentumok, melyek első sorban id. André Béla nevéhez fűződnek, igen fontos szerepet játszottak abban, hogy azután, 1945. július 1-jén – aránylag zökkenőmentesen – megalakulhatott a Zalaegerszegi Magyar Állami Erdőigazgatóság, *Kiss Lajos* m. áll. erdőtanácsos igazgatói kinevezésével és vezetésével, s egyúttal megkezdődhetett a zalai erdők döntő többségének államosítása.

Az újonnan alakuló zalai állami erdőgazdálkodás számára is eseménydús időszakban a Zalaegerszegi Erdőfelügyelőség kiemelkedő kezdeményező szerepét hangsúlyozta az 1945 őszi Csíkszeredából a Zalaegerszegi Magyar Állami Erdőigazgatósághoz került néhai *Pechiol István* erdőmérnök is, aki visszaemlékezésében – nem is nagy túlzással – úgy említi, hogy „...abban az időben erdőfelügyelőségből alakult meg az erdőigazgatóság, *Kiss Lajos* vezetésével”. A Zalaegerszegi Erdőfelügyelőség a valóságban akkor

még nem szűnt meg, sőt miután az erdőigazgatóság megalakult, annak szervezeti részeként működött tovább, s egyidejűleg id. André Béla végleges megbízást kapott az igazgatóságon belül, az erdőfelügyelőség vezetésére. Mindezen állapot egészen 1946. május 10-ig tartott, amikor is a MÁLLERD létrejöttével a Zalaegerszegi Erdőigazgatóságból különvált az erdőfelügyelőség, továbbra is azonban id. André Béla vezetésével. Külön említést érdemel, hogy mint kinevezett felügyelőség-vezető még az 1945-ös esztendő derekán munkatársaival meghatározó szerepet játszott a Zala megyében újonnan alakítandó állami erdőgondnokságok tervezetének elkészítésében. Szerteágazó munkája közepette, 1946 nyarán személyesen részt vett a herceg Esterházy hitbizományhoz tartozó lenti és csömödéri fűrészüzemek átvételében is. Az általa vezetett erdőfelügyelőség emberfeletti munkáját jól érzékelteti, hogy felügyeleti tevékenységük az akkori „nagy” Zala megye mintegy 110 ezer hektáryi államosított erdőterületére terjedt ki, amely a mai ZALAERDŐ Zrt. erdőterületének kétszerese. Még a fordulat éve előtt, 1947 februárjában id. André Béla erdőmérnököt m. áll. erdőtanácsosá léptették elő.

A kommunista hatalomátvétel időszakában az erdőfelügyelőségi szakembere-

ket zömükben átadták a megyei mezőgazdasági igazgatóságoknak, megkezdve ezzel az erdőfelügyelőségek teljes felszámolását. Id. André Bélát a Zala Megyei Mezőgazdasági Igazgatósághoz helyezték át, erdészeti előadói munkakörbe. Ezt követően, 1950 októberében a Zala Megyei Tanács Mezőgazdasági Osztályán, az Erdészeti Csoportban kapott mérnöki beosztást. Két év után sikerült visszakerülnie az államerdészeti vonalra, a Zala Megyei Erdőgazdasági Egyesülés zalaegerszegi központjában lett birtokpolitikai előadó, majd az egyesülés megszűnése után átvette a Zalaegerszegi Állami Erdőgazdaság, ahol 2. sz. erdőművelési előadóként dolgozott, végezve az erdőgazdaság üzemterv szerinti gazdálkodásának felügyeletét.

Miután 1954-ben az újonnan alakult Országos Erdészeti Főigazgatóság egyik első intézkedései között – az állami erdőgazdaságok székhelyén – létrehozta az erdőrendezési felügyelői munkakört, id. André Béla e beosztásban újra a szakigazgatás területén dolgozott tovább korábbi munkahelyén, kezdetben az Állami Erdőrendezési Intézet, majd megszűnése után, 1957-től a főigazgatóság közvetlen irányítása alatt, a Zalaegerszegi Állami Erdőrendezési Kirendeltség személyi állományához sorolva, az 1959-ben sajnálatosan bekö-

vetezett haláláig. A sors még megadta számára, hogy megérhesse erdőmérnök-hallgató, Béla fia hazatérését Kana-dából, aki Sopronban, az ősi Alma Materünkben folytatta tovább 1956 előtt megkezdett tanulmányait.

Id. André Béla életútjából talán fel-sejlett, hogy annak az erdőmérnök-ge-nerációnak a jellegzetes képviselője, amelyet a trianoni traumát követő évek gyakran kilátástalan elhelyezkedési lehetőségei, majd az országgrész-vissza-adások időszakában – ha rövid időre is –, a felcsillanó szakmai érvényesülés örömteli valósága, azután az 1945-ös év és azt követő esztendőök hősiesszakai erőfeszítései, majd a kommunista dikta-túra éveiben a régi erdőtisztek megalá-zó, egzisztenciális háttérbeszorítása, szakmai tudásuk lekicsinylése, az ezekkel gyakran együtt járó megrendült egészség, s következményként pedig nem ritkán a korai halál jellemezték.

Szakmánk 65 évvel ezelőtti jelentős eseményeire emlékezve, a 110 éve szüle-tett id. André Béla személyében egyben annak a magyar erdőfelügyelői karnak a hivatásszerető helytállása, nagy munkája előtt is tisztelgünk, akik nélkül elképzel-hetetlen lett volna az állami erdőgazdál-kodás alapjainak lerakása.

Dr. Baráth László
ny. erdőmérnök

Erdészek a Rákosi időkben

1948 őszén történt ez a nem mindennapi esemény. A kilencéves *Fejes Dénes* – az erdőgazdaság későbbi vezérigazgató-he-lyettese – Gyöngyös utcáin lefüggönyözött ablakú gépkocsikból álló konvojt látott, amint az a Mátra irányába tartott fegyveres kísérettel. Az autók a Galyate-tőre igyekeztek a szocialista országok ve-zető embereivel, köztük Rákosi Mátyás-sal. A galyai Nagyszállóban tartott tanács-kozást nagy titoktartás övezte, a környék lakói csak annyit tudtak, hogy a „Tájé-koztató Iroda” ülésezik. Az épületet gép-puskaállásokkal ellátott védelmi gyűrű-vel vették körül, ehhez fákat kellett ki-vágni. Fejes Pali bácsit – a rudolfanyai erdészt (Dénes apja) – rendelték ki em-bereivel a munkák elvégzésére, tőle hal-lottunk a részletekről.

Ma már tudjuk, hogy a nagy értekez-leten hangolták össze a tennivalókat a szocialista övezet államai erőteljes moszkvai irányítás mellett. A részlete-ket nem ismerjük, annyi azonban bizo-nyos, hogy a következő időkben ke-

mény intézkedések indultak országo-san a munkáshatalom megerősítésére, a reakciós „burzsoá” elemek háttérbe szorítására, az egyházi szervezetek, személyek leépítésére. A vezetői beosztá-sokba munkások közül kiemelt embe-eket helyeztek.

Az „erős kéz politikája” nagyon ha-mar megjelenik az erdészet területén az egész országban. 1949 tavaszán meg-kezdik az erdőigazgatóságok átszerve-zését, ennek első lépéseként megszü-n-tetik a MÁLLERD jól működő szerveze-tét, helyette létrehozzák a nemzeti vál-lalatokat, Egerben az Egri Erdőgazdasá-gi Nemzeti Vállalatot. Ekkor még csak annyi a változás, hogy *Fodor Gyula* er-dőmérnök igazgatót *Gonda Zoltánnal* váltják fel, aki már káder volt, a hatalom embere, és akit már vezérigazgatónak titulálnak.

A gondnokságok szervezete, a gond-nokok személye most még változatlan, többségük már 45 előtt is ebben a for-mában működött. A gondnokok mellé

gondnokhelyetteseket állítanak be az-zal a feladattal, hogy a politikai elvárá-sokat érvényesítsék. A tarka képet mu-tató gondnokhelyettesi állományról ko-rábbi írásaimban már szóltam.

Gonda Zoltán kinevezése utáni első értekezletét a felsőtárkányi Lambot-ház előtt tartja a gondnokok és gondnokhe-lyettesek részére. Az erről készült fotót ér-deemes szemügyre venni: egy első látásra jelentéktelennek tűnő részletnek szimbó-likus jelentősége van. A vezérigazgató há-ta mögött a falon kőtábla van falba építve, ezt letakarták egy ötágú csillagba helye-zett erdészcsillaggal. A letakart táblán Sa-massa felirat olvasható, az épület ugyanis 45-ig érsekségi tulajdon volt az erdőkkel együtt, a tábla egy korábbi egri érsekre emlékeztet. Azzal, hogy a táblát ötágú csillaggal felülírták, a rendszer egyházze-lenos politikáját fejezték ki.

A másik itt bemutatott fotó 1949. május elsején készült a felvonulás után az egri Deák Ferenc utcán (röviddel ezután Sztá-lin utca, majd Lenin utca, 89-től újra Deák

Gonda Zoltán a Lambot-ház előtt

Ferenc utca). Itt is a vezérigazgatót látjuk a felvonulásra gazdagon feldíszített teherautó lépcsőjén. Az autó orrára erdészcsillagba ágyazott 49 augusztusáig érvényes korona nélküli címet helyeztek. Érdekes, hogy a politikától független – ötágú tölgy-csemetét kifejező – erdészcsillagot szívesen alkalmazták, ez valahogy belefért az akkori idők szimbólumai sorába. A képen látható teherautó azok közül a nagyteljesítményű nyugati terepjárók közül való, amelyekkel még a MÁLLERD időkben ellátták az ország erdőgazdaságait.

Az 1949. év nagy eseménye volt Sztálin 70. születésnapja december 21-én. Már hónapokkal előtte folytak az előkészületek, munkaversenyek indultak, felajánlásokat tettek a nagy nap tiszteletére. Természetesen az erdészet sem maradhatott ki az országos mozgalomból. Az Erdőközpont meghatározta az országos keretszámokat, ezeket leosztották az erdőgazdaságokhoz, majd a gondnokságok is megtették a „felajánlásaikat”. Néhány adat a keretszámokból:

- erdősítés 110 %-os teljesítése,
- makkgyűjtés 500%-kal való megemelés,
- fuvarozás 1000 vagonnal való túlteljesítése.

1949 május 1.

Fentről utasításba adták, hogy az erdőgazdaságok mindent tegyenek meg a vállalások teljesítésére, és „teljes összhang jellemezze a gondnok és a gondnokhelyettes munkáját”.

Ebben az időben BÉlapátfalván laktunk, apám ott volt gondnok. Közeliünkben volt a cementgyár, nagy ipari központ volt a település. Az egész falu Sztálin-képekkel volt tele, a gyár hangszórói Sztálint dicsőítő énekeket harsogtak hatalmas hangerővel. Ekkor már Rákosi-arc képek is megjelentek a falu plakátjain. Még 1949-ből maradt meg bennem, amikor tömeggyűlésen „Rajk és bűntársai” szerepeltek a szónok ordító hangján.

A Rákosi-korszak talán legszegényletesebb intézkedése a recski kényszermunka-tábor létrehozása volt. A tábor helyül azt a Recsk közelében lévő erdős területet választották, amely az akkori Sándorréti gondnoksághoz tartozott. Az egész azzal indult, hogy 1950 júniusában két ÁVÓ-s felkereste az erdőgazdaság – akkor Nemzeti Vállalat – Kossuth utcai központjában *Ferenczy Ferenc* főmérnököt (Gonda vezérigazgató akkor már távozóban volt). Behívták *Pandula Zoltán* műszaki osztályvezetőt és utasították őket a recski táborhely azonnali átadására és az ott található lakások haladéktalan kiürítésére. Még aznap a két államvédelmis a helyszínre ment, odarendelték *Urbánfy István* sándorréti gondnokot és *Szonntag Pált*, aki a területen erdőrendezési munkákat végzett, és az ott lévő két lakás egyikében lakott. Urbánfyt utasították, hogy a Csákánykő közelében jelöljön ki egy területet, ahol a rabokkal felépített tábor, és megnyitják a kőbányát (a bánya azóta is működik). Szontagh megkapta a feladatot: egy napon belül ki kell mérni a területet. Tiltakozott, mondván, hogy háromszögelés szükséges. A válasz: „ha nem készül el holnap délig, lövök”. Másnapra elkészült a kitűzés, *Praveczy Andor* (az egyik lakó) a faluba költözött, Szontagh pedig a Jámbor-arborétum területén lévő Koczka tanyára ment át (ma már csak a romjai lelhetőek fel). Nem sokkal ezután megérkezett a rabok első csoportja, és elkezdődött másfél-ezer internált három évig tartó kálváriája.

És milyen nagyot fordult a világ! 42 évvel később már az egykori recski rabok jelentek meg az erdőgazdaság központjában – ugyanott, ahol 1950-ben az ÁVÓ-sok – *Schmotzer András* vezérigazgatónál, és *Fejes Dénes* vezérhelyettesnél. Behívták *Wagner Tibor* főmér-

nököt, és kultúralt hangnemben előadták az egykori tábor emlékhellyé való alakításának tervét. Akik itt voltak, *dr. Zimányi Tibor*, a megalakult Recski Szövetség elnöke és *Kéry Kálmán* a 2. magyar hadtest volt vezérkari főnöke. Ezt követően elindult az emlékhely kialakítása. A terület ekkor már a Parád-fürdői Erdészethez tartozott, vezetője *Jung László* volt, a későbbi vezérigazgató, aki a terület átadását intézte a Recski Szövetség részére.

Az 50-es évek elején térségünkben még sok helyen voltak kitelepítések, deportálások falvakban, külterületi erdőkben, távoli épületekben, barakokban. Amelyekről tudok, a következők: Szőketanya (Szentdomonkos), Erzsébeti völgy (Bükkszenterzsébet), Bagólyuk (Szűcs), Ladány-völgy (Ózd), Oszla (Cserépfalu), Mónosbél, Mikófalva.

Az erdőgazdaságok életében a legnagyobb szabású átszervezés az 1950. évi volt. A nemzeti vállalatokat megszüntették, területüket felszabdalták, egyesüléseket hoztak létre, a gondnokságokat üzemegységekre osztották. Az egri céget három részre tagolták: létrehozták az Egri, a Recski és a Mátrafüredi (néhány hónapig Verpeléti) Állami Erdőgazdaságot (1955-től elnevezésük: Nyugat-Bükki, Észak-Mátrai és Dél-Mátrai Állami Erdőgazdaság). A 24 gondnokság helyett 40 üzemegységet hoztak létre átlagosan 2000 hektáros területtel. A három erdőgazdaságot a Heves megyei Erdőgazdasági Egyesülés fogta össze Eger székhellyel. Az átszervezés a mérnökök háttérbe szorításával járt együtt: sem az erdőgazdaságok, sem az üzemegységek élén diplomás nem maradhatott. Az Egyesülés első vezetője egy pesti papírgyári munkás volt, aki mindössze egy évig volt Egerben, éppúgy, mint az őt követő ismeretlen személy. Nevüket sem jegyezte meg senki.

Az Egyesülés hatásköre a megye határáig terjedt, a kivüleső területeket átcsatolták a szomszédos gazdaságokhoz. Így történt, hogy a Borsodba eső Bükkzsérc, Cserépfalu és Bogács a szomszédos Dél-Borsodi Erdőgazdasághoz, Arló és Ózd (szintén Borsod) a Sajó-völgyihez, a nógrádi Nagybátony és Pásztó pedig a Zagyva-völgyi Erdőgazdasághoz került át.

Az élet hamarosan beigazolta, hogy a szovjet minta alapján végrehajtott átszervezés értelmetlen és átgondolatlan volt. Az egyesülések egy felesleges lépést iktattak be az erdőgazdaságok és a minisztérium közé, erre rájöttek és

1953-ban megszüntették ezeket. A túl apró üzemegységek nem voltak alkalmasak arra hogy önállóan működjenek (több üzemegység két főből állt: vezető és adminisztrátor), 53-tól összevonásokkal kialakították az erdészeteket.

Azt is hamar belátták, hogy a borsodi és a nógrádi területek leválasztása észszerűtlen volt, mert ezek szerves egységet képeztek az itteni erdővel, ezért 1953-55-ben visszaállították az átszervezés előtti állapotot.

A 50-es éveket mindezek miatt folyamatos változás, szüntelen átszervezés jellemezte. Senki sem lehetett biztos az állásában, a gyakori áthelyezés elbizonytalanította az embereket. A mi családunk például 1950 és 53 között háromszor költözött (Bélapátfalva, Mátrafüred, Mónosbél, Eger). Az erdőgazdaságoktól felülről egyre nagyobb mértékű fakitermelést vártak el. Ezt szolgálták a munkaversenyfelhívások, a szovjetektől átvett Sztahanov-mozgalom, a dekádjelentések és a központokból kéri vezérreléssel működtetett termelésirányítás. Tudunk arról, hogy az erdészek által reálisnak tartott fakitermelési tervet maga Rákosi emelte fel.

Vitai József, a Dél-Mátra első igazgatója nem bízott embereiben, maga állt ki Gyöngyöstarjánban az erdő szélére, maga számolta az erdőből érkező kocsirakományokat. A fogatosok persze túljártak az eszén, ugyanazzal a rakománnyal többször fordultak egy kerülővel. *Papp István*, a Nyugat-Bükk (Eger) – mára már elfelejtett – igazgatója naponta felhívta az üzemegység-vezetőket, bekérte a fogatok számát és a kitermelt m³-eket.

A mátrafüredi központ 1952-ben

Ebben az időben – 1950 és 52 között – családunk Mátrafüreden lakott, apámat nevezték ki főmérnöknek Vitai József káderigazgató mellé. Az itt bemutatott fotó 1952-ből származik, a Dél-Mátrai Állami Erdőgazdaság gazdagon kidekorált központi épületét mutatja be. A fénykép Rákosi-képpel, címerrel, vörös csillaggal, zászlókkal már jelzi, hogy a sztálini személyi kultusz ismérvei nálunk is markánsan megjelentek. Az iskolai énekkarban már nemcsak Sztálinról énekeltünk, hanem egyre több Rákosit dicsőítő átformált népdal szerepelt a palettán.

A képen már az 1949. augusztus 20-tól érvényben lévő magyar címert mutatja be, amely nagyon hasonlít a szovjet címerhez. Ez nem véletlen, hiszen az alkotmány 49-ben az 1936-os szovjet alkotmány lemásolásával készült.

Az 1951. év emlékezetesen szomorú eseménye a 45 hallgató kizárása a soproni egyetemről (akkor Magyar Agrártudományi Egyetem Erdőmérnöki Kara).

A kizárások indokaként ilyenek szerepeltek: „osztályidegen”, „sovíniszta, burzsoá hagyományok terjesztése”, „bomlasztották a tanulmányi fegyelmet” stb.

Az eltávolított hallgatók közül négyen vannak, akiknek sorsa valamilyen módon kapcsolódik az Egeri Erdőgazdasághoz: *Reményfy László* (III. éves), *Chikán István*, *Kondor István* és *Urbánfy Jenő* (IV. éves hallgatók). Mind a négyen építő vállalatoknál nelyezkedtek el, és csak később, 56 után szerezhettek diplomát Sopronban. Reményfy László 1960-tól a Mátrai Erdőgazdaságnál, majd az Erdőrendezéségnél dolgozott. Chikán István 62-től az Egeri Erdőgazdaságnál (Nyugatbükki) dolgozott építésvezető, központi előadó, műszaki osztályvezető munkakörökben. Kondor István és Urbánfy Jenő végig útépítő vállalatnál dolgoztak.

Az 51. évi kizárások igazságtalanok és törvénytörőek voltak, ennek elismerését és az érintettek rehabilitációját egyetemünk rektora 1990-ben megtette.

Az 51-ben kizárt negyedévesekkel együtt kezdett 47-ben bizonyos *Lukács Károly*, akinek apja vitéz Lukács Károly, a Sirok-Kölküti gondnokság 45 előtti erdőgondoka. Testvére, *Gallainé Lukács Edít* elbeszéléséből ismerjük kalandos életútját. 48 nyarán történt, hogy Egerben egy zsúfolt buszon Lukács Karszi Rákosi-viccet mesélt barátjánk, aki észrevette, hogy figyelik őket. Még azon a napon ÁVÓ-sok csengettek a Lukács-család Kossuth utcai lakásán (a mai rendőrség helyén). Karszi észbe kapott, és a hátsó kerítésen átmászva, a

A Rákosi-villa a Kékestetőn

Klapka utca felé elmenekült. Hogy le ne fűleljék, Verpelét felé vette útját, és meg sem állt Franciaországig. A semmi-ből küzdötte fel magát, sikeres vállalkozó, szállodatulajdonos lett berőle. Csak évtizedekkel később látogatott haza.

A Kékestetőn, a Nagyszálló közelében áll egy épület, amely a Rákosi időkre emlékeztet. Azé a Csonka-családé volt, amely a Nagyszállót építette a 30-as években. Az államosítás után Rákosi ezt fenntartotta magának, azóta is Rákosi-villának hívják.

Az erdésztársadalom azokban a nehéz években is állta a sarat. A kinevezett kádervezetők mellett a főmérnöki posztokon álló helyettesek, a központokban az ágazatokat irányító csoportvezetők, előadók kiváló tapasztalt erdőmérnökök voltak, irányításukkal a feszült politikai légkörben is jól működtek az erdőgazdaságok. Ehhez hozzájárult az is, hogy az üzemegységek élén gyakorlattal rendelkező erdész emberek álltak. Az 50-es évek első éveiben az egeri cég területén létrehozták a nagy csemetekerteket Kálban, Kerecsenden, Mezőkövesden, és még a füzesabonyi is működött. Az erdészeteknél (üzemegységeknél) több mint száz kisebb-nagyobb kertet létesítettek az erdőfelújítási hátrálékok felszámolására.

1953-ban Szálin halála után, *Nagy Imre* színrelépésével enyhülés kezdődött nagy politikában, ennek jelei az erdészetben is jelentkeztek. Az erdőgazdaságok élén megjelentek az első mérnökök, az üzemegységek összevonásával létrejött erdészeteknél sem volt már akadály a mérnöki diploma. Felszámolták a kitelepítéseket, munkatáborokat (Recsket is ekkor zárták be). Országosan nagy erdősítési (erdőfelújítási és telepítési) programok indultak.

Azt hiszem, minden elismerés megilleti az erdész szakembereket, akik az átszervezések és leváltások évtizedében (az egeri cég eddigi 22 igazgatója közül 10-et az 50-es években neveztek ki) minden idők legnagyobb erdősítési programját hajjták végre Magyarországon.

Wágner Tibor

Két történelmietlen fotó 1955-ből

Wagner Tibor kollégám lapunk januári számában megjelent „Egy történelmi fotó 1949-ből” című írása bátorított föl, hogy tisztelettel kérjem önt az alábbiak közlésére. Tisztában vagyok azzal, hogy az általam megküldött két fénykép nem történelmi jelentőségű, de mivel ugyanabban a térségben és nem sokkal később készült mint a kollégámé, valamint hogy jó néhány személy mindkét fotón előfordulhatna, írásomat az előbbi folytatásának is lehet tekinteni. Az egésznek egy fontos mondanivalója van: **nehéz időkben is lehetünk jókedvűek, valamint szegény ember is érezheti magát jól.**

A Dél-Mátrai Állami Erdőgazdaság Mátrafüredi Erdészetiének kezdő erdészeti vezetőjeként elhatároztam, hogy az erdészet alkalmazottait egyenruhába bújtatom. Mivel egyikünknek sem volt felesleges pénze, megegyeztünk, hogy minden egyenruhára „jogosult” szabadidejében az erdészet területén annyi fizikai munkát végez, amennyinek bére az egyenruha költségeit fedezi. Munkavégzések helyéül a csemetekertet, az erdősítések ápolását, tisztítást, vágásjelölést, trágyaszórást, maggyűjtést és cserkéregkötözést jelöltem ki. Az egyenruhának az alábbi tartozékai voltak: ing, nyakkendő, kalap, zubbony, mikádó, kimező, lovaglő- és csizmanadrág, valamint cipő, bakancs és csizma. (A különleges lábúaknak sámfát is csináltattunk, ami a felsoroltak közül a legtartósabbnak bizonyult. Az enyém pl. még 55 év múlva is vadonatújnak néz ki, és ilyen használat mellett legalább 300 évig elég lesz.) Az első képen a nem kimondottan szomorú arcú kollégák állnak és ülnek. Álló sor balról jobbra: *Bozsik Pál* kerület-

vezető erdész (Vályuskúti kerület); *Gyurinik László* kve. (Mátrafüred); *Becsei Gábor* kve. (Alsótarjánka, Markaz); *Márton János* kve. (Pálosvörösmart, Abasár); *Sziviák Sándor* kve. (Markazi Várköly); *Kurucz Béla* kve. (Szállaserdő); *Babiczi Imre* erdészeti bérelszámoló. Ülő sor balról jobbra: *Divéki Sándor* kerületvezető vadász; *Becsei Ferenc* erdőművelési műszaki vezető; *Rakonczay Zoltán* erdészeti vezető; *Béres József* fahasználati műszaki vezető; *Cseh Gyula* erdészeti könyvelő.

A ruhát első ízben 1955. augusztus 20-án az új kenyér, az új alkotmány és a régi Szent István napján öltöttük magunkra. Az egész üdülőtelep lakossága és vendégei bennünk gyönyörködtek, ilyet még nem láttak, mi meg eléggé el nem ítéhető módon büszkélkedtünk.

A második képen a munkásosztály látható a mátrafüredi fenyveserdő aljában, amint várják az egyenruhások által

éppen elkészített vaddisznó- és muflon pörkölt feltalálását. Amint a képről is megállapítható, a várakozás ideje alatt jókedvűen italoznak. Mivel pénzünk nemcsak egyenruhára, hanem italra sem tellett, a bor beszerzése az alábbi módon történt: Az erdők államosításakor az Egri Érsekségtől sok üres hordót örököltünk, amelyeket hasznosításra az abasári borosgazdáknak adtunk bérbe. A bérleti díj hektoliter úrtartalmanként 5 liter bor volt. Kikötöttük, hogy ezt nemzeti ünnepeink alkalmával természetben kell átadni, amelyet – tárolókapacitás hiányában – azonnal el is fogyasztottunk, másképpen megittunk. A képen a munkásosztály és a haladó értelmiség barátkozása érhető tetten.

Az akkori irányelveknek, főleg Lenin elvtárs tanításainak megfelelően (a fiatalabb kedvéért: Lenin egy középkeresetű orosz ajkú filozófus volt, aki legszívesebben piros színű fehér pettyes csokornyakkendőben fényképeztette magát) ápoltuk a különböző nemzetiségek közötti barátságot is. Ez a hétköznapiakon a mátraszentimrei szlovák anyanyelvű Répai-brigád foglalkoztatása útján valósult meg, akik nagyon fegyelmezett, szófogadó, kiváló erdei munkások voltak, különösen a faszénégetéshez értettek. A nép szlováknak a Mátra-fennsík három községében élő, mindkét nyelvet beszélő tótokat tekintette. Egy alkalommal az egyik mátraszentimrei fuvaros katonaviselt fia azzal a kéréssel keresett meg, hogy írjak neki egy ajánlást, mivel rendőrnök jelentkezett. Amikor az írást átadtam, cserében egy üveg, az apja által főzött sompálinkát adott át. (Az ilyen és ehhez hasonló „korrupciós” italokat ün-

nepségek alkalmával közösen fogyasztottuk el). A fiú azonban ez után sem akart távozni, így megkérdeztem, hogy mire vár. Kissé szégyenkezve azt válaszolta, hogy legyen szíves megírni az ön-életrajzát is. Úgy egyeztünk meg, hogy le nem írom, de alkalomadtán lediktálom. A megjelölt időpontban iskolás hűgával jelent meg arra hivatkozva, hogy neki szebb az írása.

A román-magyar barátságot egy Erdélyből idesodródott, vegyes szülőktől származó, mindkét nyelvet kiválóan nem beszélő üzemi fogatos, Gyula képviselte, aki mindig magyarul káromko-

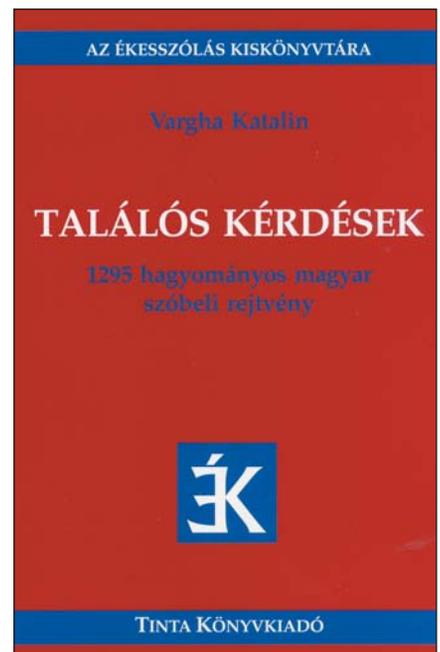
dott, de a rendszert (nyilván az ottanit) románul szidta. A munkakönyvében foglalkozásként a „levente” szó szerepelt. Az erdészetnél dolgozó „emberiség” legellentmondásosabb alakja *dr. Keresztes Kálmán* egykori banktisztviselő, abban az időben a Mátraházai munkásszálló üzemi konyhájának anyagbeszerzője volt. (Hosszú évekig ő volt az erdőgazdaság egyetlen doktora.) Őt – sokad magával – 1950-ben mint deklasztált elemet, vagyis osztályidegent telepítették ki a fővárosból. Amikor a politika enyhülésekor felajánlottam neki, hogy segíték a visszatérés-

ben, így válaszolt: érzem, hogy nemcsak elfogadtatok, hanem meg is szeretetek, nem akarok többé visszamenni. Azt azonban megköszönném, ha a nyolcágas szobából átköltözhetnék egy kisebbbe. Természetesen később az ő sorsa is jobbra fordult. A Mátrát és a munkatársait úgy megszerette, hogy a fővárosba sose tért vissza, élete végéig Mátrafüreden élt.

Több mint fél évszázaddal ezelőtt így teltek napjaink. A hétköznapokon sok munkával, de ünnepnapokon jutott mód jökedvre és vidámságra is.

Rakonczy Zoltán

Jelentkezett a Tinta Kiadó

Bizonyára emlékeznek a könyvet forgatók, a Tinta Kiadóra, mely a Mi nyelvünk nagyszerű egyesületi kiadvány megjelenése fölött bábáskodott.

Nos legújabb könyvei közül három kötetre hívta fel a figyelmet. A Növénynevek enciklopédiája részletesen foglalkozik az elnevezések eredetével, a növények kultúrtörténetével és élettani hatá-

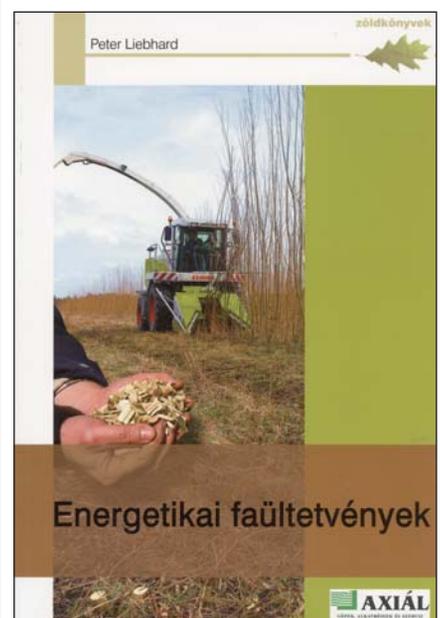
sukkal. Nagyon izgalmas a Rácz János szerző könyve. Sokat tanulhatunk belőle.

De hasonlóan meríthetünk a Családnevek enciklopédiájából is, mely leggyakoribb mai családneveinket veszi górcső alá. Megtudhatjuk eredetét, változatait, típusait. Például a Nagy vezetéknév 238 444-en viselik. A Marosánt 522-en, a Kökényt 3375-en... és így tovább. Érdekes részleteket tudunk meg az elterjedésről és az eredetről is.

A harmadik kötet Vargha Katalin munkája Találós kérdések címmel jelent meg. 1295 hagyományos magyar szóbeli rejtélyt tartalmaz. Ha megveszünk, megtudhatjuk, hogy mi az amit „Erdőn vágják, megfaragják, hazahozzák, lelket tesznek bele”. Gyermekeknek igen hasznos olvasmány.

Kaphatók a könyvesboltokban.

Ref.: **Pápai Gábor**

Honlapjaink:
www.oee.hu
www.erdeszetilapok.hu
www.forestpress.hu
www.erdo.hu
www.mgszh.gov.hu

A Szeniorok Tanácsának ülései

„Pusztul a nemzeti múltunk! Kell,
hogy a szellem letisztuljon és
tudjon tisztálkodni, egészségét ápolni!”
(„Bessenyei Gy.)

A Szeniorok Tanácsa **2010. február 12-én** tartotta évnyitó rendezvényét az OEE 425. sz. tárgyalójában. Az elnök köszöntötte az előadót, a tagságot, első alkalommal megjelent szeniorokat, majd indítványára, az utolsó ülésünk óta meghalt *dr. Madas László* kollégánkra a szokásos módon kegyelettel emlékeztek.

Következőekben az elnök felkérte *dr. Nagy Danielt*, az FVM főosztályvezetőjét „Erdészeti politika időszerű kérdései” című előadásának megtartására remélve azt, hogy ily módon tájékozódhatunk az új Erdőtörvény fontosabb részeiről, az újszerű részletekről; továbbá azt, hogy a korosztályunkat foglalkoztató kritikus kérdésekre megnyugtató válaszokat kapunk.

Az előadásból kiemelt fontosabb részletek:

Az új erdőtörvény módosítását szükségessé tették az előző törvény óta bekövetkezett változások; az átrendezett tulajdonviszonyok, az erdőfenntartási alap megszűnése, a megkezdett természetközeli, gazdálkodási módszerek, az illegális fakitermelések elleni hatékonyabb fellépés, illetve az új szabályok szerinti támogatási feltételek figyelembe vétele stb.

Az új, az erdőkről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról (Etv.) szóló 2009. évi XXXVII. törvény számos korábbi szabályozást pontosított, több új jogintézményt vezetett be, a jelentősebbek:

- Átalakult az erdő definíciója. Az új Etv. erdőnek tekinti mindazt, amit az Országos Erdőállomány Adattár erdőként tart nyilván, másrészt a tv.-i feltételeknek való megfelelés mellett, irányadó a természetbeni állapot.
- Az új Etv. korlátozottan forgalomképesé, illetve forgalomképtelenné nyilvánítja a kizárólagos tulajdonban álló állami erdőket, szigorúan szabályozza azt, hogy ki kezelheti.
- Előírja az erdőre vonatkozó erdőgazdálkodási szerződések garanciális tartalmi elemeit, pontosítja az erdőgazdálkodói nyilvántartás szabályait.

- A kisebb tulajdonosok védelmében bevezeti az erdőfelújítási biztosíték jogintézményét.
- Civil részvétellel létrehozza az Országos Erdő Tanácsot a társadalmi egyeztetések megteremtése érdekében.
- A törvényben is nevesíti az üzemmód fogalmát, lehetővé téve a válgásostól eltérő üzemmódok alkalmazásának adminisztrációját, ellenőrzését.
- A többlépcsős engedélyezési eljárások ésszerűsítésével csökkenti az adminisztrációs terheket, növelve a terepi ellenőrzés lehetőségeit.
- A korábbinál részletesebben szabályozza az erdőgazdálkodási és erdővédelmi bírság tényállásait.
- Megteremti az illegális fakitermelés elleni hatékonyabb fellépés eszköztárát stb..

Az új erdőtörvény környezetvédelmi szempontból jelentősebb változásai:

- A törvény bevezeti a természetességi állapotra vonatkozó jogintézményt.
- A korábbi hármas rendeltetésű erdőknél, az állami tulajdonú erdőknél, az állami tulajdonú erdőknél előírja a folyamatos erdőborítást biztosító, átalakító üzemmód fokozatos, területi hányad szerinti bevezetését.
- Védelmi, közjóléti és az első három természetességi kategóriába tartozó erdőknél megtiltja a tarvágás alkalmazását.
- Erdő és fásítás telepítésénél természetserű erdő, valamint védett területen 200 méteres körzetében korlátozza az idegen fajok alkalmazását.
- A véghasználati területek nagyságát korlátozza.
- Az erdővédelmi szolgálat létrehozásával elősegíti az erdők fokozottabb védelmét.
- A nem védett, Natura 2000 erdők esetében elrendeli az üzemtervi előírások felülvizsgálatát.

Az előadás kapcsán számos kérdés merült fel és hozzászólók voltak: *dr. Váradi G.*, *dr. Halasy Gy.*, *dr. Király P.*, *dr. Szász T.*, *dr. Varga T.*, *Halász A.*, *Köveskúti Gy.*, *Balsai M.* Észrevételeik a következőkben összegezhetők:

A kritikus kérdések egyike volt az erdőfenntartási alap megszüntetése, de a kapott válaszok az aggodalmak jelentős részét eloszlatták. A pályázatás egy esz-

köz, de nemcsak a forrás megszerzésével, rendelkezésre bocsátásával, hanem az erősebb ellenőrzési joggal lehet hatásosabb. Az eredmény terhére végzendő többletfeladatok fedezetét ellentétesen befolyásolja a többletadminisztráció és az előírt profitigény! Általában felmerült a vagyontbiztonság feltételeinek behatárolása, különös tekintettel az esetleges piaci meghatározottságú holding jellegű kezelési formára. A jövedelmezőség és az erdő forgalomképtelensége arányos biztosítási keretei nélkülözhetetlenek a tartamos erdőkezeléshez. A szakmai igények érvényesítéséhez erősíteni kell a kommunikációt is.

Az elnök megköszönve az előadó kimerítő, szakszerű és a szak iránt elkötelezetten megosztott gondolatait, figyelmébe ajánlva a tagság tapasztalatát, további eredményes munkát kívánt és e napirendet lezárta.

A megjelent tanácskozási jogú tagok közül a törzstagok sorába választották: *Kondor Endrét* és *Köveskúti Györgyöt*. Továbbiakban *dr. S Nagy I.* elnök megköszönte a tagság eddig bizalmát, a munkájához nyújtott segítséget az elnöki, ill. titkári tisztségüket felajánlották a tagságnak, majd javaslatot tett a további elnöklésre *dr. Szász Tibor* tiszteleti elnök személyében, akit a tagság egyhangúan megszavazott.

A vezetőség-választás részleteit jegyzőkönyv tartalmazza, amelynek végeredményeként *dr. S Nagy Lászlót* újra választották elnöknek, *Halász Gábor* kollégát elnökhelyettesnek. Az elnök megköszönte a bizalmat jelezve, hogy új munkatársával a megkezdett munkát igyekeznek eredményesebbé és tartalmasabbá formálni. Más tárgy nem lévén az ülést bezárta.

Dr. S. Nagy László

* * *

„A természetben, a versenynél sokkal fontosabb rendező elv az együttműködés!”
(D.C Corten A.)

A Szeniorok Tanácsa 2010. március 30-án tartotta soron következő rendezvényét az OEE 425. sz. tárgyalójában.

Dr. S Nagy László elnök köszöntötte a megjelenteket, előrebocsátotta, hogy első napirendként – a meghívóban is jellettek szerint – szervezeti kérdésekkel foglalkoznak, de csak addig, amíg az előadó megérkezik, majd a fennmaradt kérdéseket az előadás után folytat-

ják. Javasolta, hogy *Csobánci Erzsébet* tagtársat – aki korábban a titkári feladatokat nyolc éven át ellátta – egészségi állapotára való tekintettel sorolják át a tiszteleti tagok közé.

Felkérte *Halász Gábor* elnökhelyettest, hogy a Szeniorok Tanácsának működését érintő javaslatait terjessze elő.

Halász Gábor javaslatát a Szeniorok Tanácsa kommunikációs tevékenységének fejlesztésére vonatkoztak az alábbiak szerint:

1. Felhívta a figyelmet a rendezvényeik dokumentálásának fontosságára és az írásba fektetett anyagok publikálására, mert csak azok az ismeretek lesznek később fellelhetőek, felhasználhatók, amelyek – főként – nyomtatásban megjelentek.

2. Beszélt arról, hogy a tájékoztatásnak új formája is kihasználható. A terjedelmesebb tájékoztatók, állásfoglalások stb. megjeleníthetők az OEE honlapján, és ezek rövid összefoglalóját kellene eljuttatnunk az Erdészeti Lapok Szerkesztő Bizottságához, ill. főszerkesztőjéhez. A honlapon való megjelenésnek több formája is lehetséges, attól függően, hogy csak alkalmankénti tájékoztatók készülnek vagy rendszeresen, meghatározott éves program szerint és tematikával, akarnak a nyilvánosság elé lépni. Természetesen az ezzel járó szerkesztési, szervezési feladatokat elvállalja.

3. A tagnyilvántartási listára javasolja felvenni a tagtársak e-mail elérhetőségét (akinek van), megkönnyítve ezzel a Titkárság és a saját levelezési feladatokat.

4. Sokszor előfordul, hogy tagtársakról, tevékenységükről méltatást kell készíteni. A jövőbeni hasonló feladatok megkönnyítésére tette azt az – elnök úrral egyeztetett – javaslatot. Kérjék fel a tagtársakat, hogy írjanak magukról, pályájukról, életútjukról, hagyományozható gondolataikról egy kibővített szakmai önéletrajzot, életút-leírást, útravalót az erdészutódoknak stb. Nem határozna meg szigorúan a műfajt és a terjedelmet sem; ki-ki a saját közlési stílusához igazítottan készíthetné el.

Schmotzer András tagtárs, az OEE jelenlegi általános alelnöke tájékoztatást adott az Elnökség működéséről, az időszerű feladatokról, a választási előkészületekről, a vándorgyűlés szervezési kérdéseiről, a kitüntetések odaítéléséről.

Az elnök felkérte – az időközben megérkezett előadót – *prof. Kerekes Sándort*, az MTA doktorát, a Corvinus Egyetem Gazdálkodástudományi Kar, Kör-

nyezettudományi Intézetének igazgatóját, a „Megújuló természeti erőforrások (erdők) ökonómiaja, közgazdasági értékrendje” című előadásának megtartására.

Az előadás jórészt általános környezetvédelmi és környezettudományi területek világméretű és hazai problémáinak felvetésével, egyes témák részletesebb kifejtésével foglalkozott.

A Római Club első közismertté vált jelentésétől (A növekedés határai, 1972.) napjainkig, közel negyven év alatt, a környezetvédelmi nyilvánosság nagy fejlődésen ment keresztül (a Koppenhágai konferencián, legutóbb már közel 50 000-en vettek részt), de a környezeti problémáink, gazdasági és társadalmi területen, legfeljebb átalakultak, de nem csökkentek.

Például, jelentősen növekedett a szolgáltató szektorban élők száma. A ma élő emberek cca. 70%-a „felesleges” a gazdaság számára. Ez már nem csak a fejlődő országok problémája. A világ lakosainak 6%-a fogyasztja a javak 76%-át.

A világméretű szegénység korunk egyik legjelentősebb problémája, jelenleg az ENSZ felmérései szerint közel 1 milliárd embert érint napi szinten.

„Lássunk tovább néhány elretentő adatot: Naponta 24 000 ember hal éhen vagy a tartós éhezés valamilyen következménye miatt. Háromnegyedük ötévessel fiatalabb gyerek. A legszegényebb 48 nemzet (a világ országainak egynegyede) GDP-je nem éri el a három leggazdagabb ember együttes vagyonát. Közel egymilliárd ember lépte át a XXI. század küszöbét úgy, hogy nem tud olvasni és nem tudja leírni a nevét. A világon évente fegyverkezésre fordított összeg 1%-a elég lett volna, hogy 2000-ig minden gyerek iskolapadba ülhesen. Az adat nem teljesen korrekt, de a lényegre rámutat.”(mek.niif.hu)

A munkáltatói választékban sem rózsás a helyzet. A „multik” bevonulása a foglalkoztatási körbe nagyon félrevezető lehet. Ugyanis valóban teremtettek, mondjuk 700 000 munkahelyet látványosan, de ezzel egy időben megszünt 1,4 millió munkalehetőség.

A vásárlásról általában: a TESCO olcsóbb – ha van pénzed. Kérdés, hogy el lehet-e adni a szabadidőt, és mennyiért? Egy adott tevékenység növekedésével a hozzá tapadó árak egyre olcsóbbak lesznek. A nagy bevásárló központok által gerjesztett vásárlási szokások eredményeként, a megvásárolt, hazavitt árak 70%-ára nincs semmi szükségünk.

Életforma, környezethasználat, környezetterhelés:

- egy-egy ország háromszorosát is használhatja a területének. Mondjuk, 2,1 ha jutna egy emberre, de vannak akik, 6 – 7 hektárt használnak.

- Hollandia népsűrűsége 400 fő/km², 5 hulladékkezelő műve van, jórészt nem a talajban, hanem tápsón nevelik a növényeket.

- Finnországot a leginkább környezetbarát országok közé sorolják, de meg kell nézni, hogy 10 – 15 év alatt megduplázta az egy lakosra számított energia felhasználását, ez pedig – ha látszik most, ha nem – több hulladékkal jár, amely csak fokozódik a jövőben. Ha vesszük a gőzmozdony hatékonyságát, ugyanahhoz a teljesítményhez, feladathoz a mai gépekkel 1/3-nyi energiát kellene felhasználnunk, de mi az eredeti dupláját használjuk.

- India, 2030-ra szuperhatalommá növekszik, pedig Európa arra készült, hogy majd mi szállítjuk az ést, ők meg ellátnak bennünket, de ez egészen másként fog alakulni.

- Kitelepítettünk minden nehézipart Kínába.

- A mai európai életforma nem tartható. A felsőoktatásban végzettek aránya: 65%. Elveszítjük azt a képességünket, hogy ellássuk magunkat. Ilyen problémákból keletkezett a német – török kérdés. Európának 580 millió lakosa van, a GDP lakosra vetített átlaga 18 000 – tól, 43 000 euróig terjed. Ugyanez Afrikában 9000 euró. A Föld népessége hamarosan eléri a 9 milliárdot, de Európában marad a mai szinten. Lehetne elemezni Olaszország észak-dél problémáját. A bevándorlók jelentős része nincs regisztrálva. Nem lehet fenntartani ezt az állapotot. A társadalmi feszültségeket meg kell oldani. Amerikában is voltak, vannak gettók. Amerikában, a lakosság 60%-a funkcionálisan analfabéta.

- Magyarországi népesedési problémák: meg kell csak nézni, Magyarországon a születések számát, ahol magas, ott laknak a romák. Ha be akarjuk léptetni őket a termelési ágazatba, akkor a gazdasági kirekesztés politikáját kell megszüntetni.

Radikálisan kell változtatni ezen az életformán!

Biomassza hasznosítás:

A téma bevezetőjében, az erdei termékek energetikai célú hasznosításáról

az előadó – közgazdasági és környezet-tudományi oldalról megvilágítva – erdészeti szakembereknek is továbbgondolkodásra érdemes kérdéseket vetett fel.

Az erdő haszonkulcsa sohasem képes a 2-3%-os meredekséget túlhaladni. Az erdőnek 100 – 170 év után nem lesz növekménye. Mindig sarkalatos kérdés, hogy mikor kell kivágni az erdőt? Erre a közgazdaságtannak vannak számítási módszerei. Másik nagy kérdés: ültessék-e erdőt? Ez a 2 – 3% azt sugallja, hogy ne. A bankba a pénzemet beteszem, és még fizetnek is érte (esetleg többet, mint 2-3%) és nem nekem kell fizetni azért, hogy őrzi. Nem létezik olyan ember, aki befekteti a pénzt 3%-nál alacsonyabb jövedelmezőséggel. A társadalmi diszkontláb kritikus határa e tekintetben 10; ha ennél nagyobb, érdemes befektetni, ha kisebb, nem. Ezt figyelembe véve nem keletkeznenek új erdők. Hogyan lehet megváltoztatni az irányt. A közjavakat fenn kell tartani és a közjó-funkciót is értékesíteni kell. A társadalomnak fizetnie kell a közjóléti szolgáltatásokért (közvetve vagy közvetlenül). A közjóléti szolgáltatásban résztvevő vagyონrészek tulajdonviszonyai is érdekes szerepet játszhatnak a fent említett folyamatokban.

Hozzászólások: *dr. Szász Tibor, dr. Király Pál, Köveskúti György, dr. S. Nagy László* tagtársak hozzászólásaikkal, kiegészítő észrevételeikkel udvariasan az előadás általános részeivel foglalkoztak és nem – az esetlegesen kritika alá vonható erdészeti, szakmai résszel.

Az elnök megköszönve az előadónak a tagsággal megosztott érdekesítő, mindig aktuális gondolatait, figyelmébe ajánlva a tagság tapasztalatát, együttműködési készségét, további eredményes munkát kívánt és a napirendet lezárta, majd felhívta a figyelmet, a Corvinus egyetemen működő Altern-csoportra, amely *Kindler József* professzor kezdeményezésére jött létre 1997-ben, világméretű és helyi környezeti problémák tanulmányozására, a globalizációs folyamatok kritikájának kimunkálására és alternatív társadalmi-gazdasági modellek felkutatására. A tagság külön figyelmébe ajánlotta az Altern-csoport KOVÁSZ című folyóiratát, amelynek első száma 1997 Karácsonyára jelent meg és az egyetem honlapján is hozzáférhető, valamennyi szám.

„A Kovász klasszikus tudományterületeken átvélő környezettudományi folyóirat. Különös hangsúlyt helyez az ökológiai fenntarthatóság társadalmi és gazdasági vonatkozásaira. Olyan, tudományos igénnyel készült tanulmányokat közöl, amelyek középpontjában a gazdaság, a társadalom és a természeti környezet közötti kapcsolat beható elemzése áll, illetve amelyek kritikailag viszonyulnak az uralkodó társadalmi-gazdasági rendszerhez.”

Folytatva a szervezeti kérdések napirendet, az elnök javaslatára a tanácskozási jogú tagok közül kiegészítették az állandó tagságot 25 főre. A tagság – kétfordulós, titkos szavazással – *Schmotzer András*t, *dr. Váradi Gézát*, *Wágner Tibort*, *Czebei Sándort* és *Virágh Jánost* beválasztotta az állandó tagok közé. Tájékoztató hangzott el az éves feladattervről, a feladatainkhoz kapcsolódó, a Szeniorok Tanácsának eredetileg vállalt funkcióihoz illeszkedő tennivalókról; korábban *Lessenyi Béla* által felvetett, ún. „hagyományozható gondolatok” összeállításának felelevenítéséről.

Az elnök megköszönte a tagtársak aktív részvételét. Más tárgy nem lévén az ülést bezárta.

Összeállította: **Halász Gábor**

Alföldiek az Egri Helyi Csoportnál

2010. április 22-én 20 erdészruhá-s alföldi ember jelent meg a Kerecsend község határában lévő Berek erdőben, ahol szintén erdészruhá-s emberek vártak rájuk. Az ok: Az OEE Szolnoki Helyi Csoportja vendégségbe ment az Egri Helyi Csoporthoz.

A szakmai programot az EGERERDŐ Zrt. Egri Erdészete szervezte.

A fogadásunkra megjelent *dr. Jung László*, a Helyi Csoport elnöke, vezérigazgató-helyettes, *Garamszegi István* erdészvezető, *Urbán Pál* osztályvezető, valamint a terület „gazdája” *Gáspár József* kerületvezető erdész. Az ellátmányról *Babiczki József* ágazatvezető gondoskodott.

A kerecsendi Berek erdő az erdészszakmában nagy ismertségnek örvend. köszönhető ez különleges fekvésének (az Alföld és a Mátra találkozásánál fekszik), valamint a fekvésből, termőhelyi viszonyaiból származó botanikai és zoológiai fajgazdagságának.

Dr. Jung László vezérigazgató-helyettes üdvözölte az alföldi vendégeket, majd a szakmai bemutató következett.

Az erdő múltjának, jelenének, jövőjének bemutatását egy rövid erdőjáró séta követte, melynek során a vendégek több kérdést tettek fel.

A kérdések nemcsak a Berek erdővel voltak kapcsolatosak, hanem a szakma napi problémáit is érintették.

A Berek erdei program után utunk Eger másik oldalára vitt, ahol Szőlőcske

környékén természetes felújításokat láthattunk. A kisebb hegyi séta a hegyvidékhez nem szokott izmainkat jótékonyan megoldozta, csaknem el is fáradtunk.

A séta végétével autóba ültünk és szálláshelyünkre, a közeli Várkúton lévő turistaszállóhoz utaztunk, melynek működtetését *Ágoston Gyula* barátunk, tagtársunk felesége látja el.

ton Gyulának, Kalló Imrének és Garamszegi Istvánnak, hogy hozzájárultak szakmai kirándulásunk sikeréhez.

Számunkra, alföldiek számára pedig a tanulság: használjuk ki a természet adta lehetőségeket és a természetközeli „erdőlés” módszerét ne utasítsuk el zsigerből!

Kép és szöveg: **Tóth Zsolt,**
Pápai Gábor

A szállásfoglalást követő vacsora után, *Garamszegi Pista* szakavatott útmutatása mellett borkóstolásra invitáltak bennünket. Ennek során a sokak által jól ismert *Kalló Imre* erdész-borász kollégánk kiváló borainak összeállításából kaptunk ízelítőt.

A nap végén, összegezve a tapasztalatokat, az alábbi pár mondatba sűrítetjük a látottakat, hallottakat: *Az erdőben nyitott szemmel, a világban nyitott elmével kell járni, mert az új elvárásoknak való megfeleléshez nélkülözhetetlen az új tapasztalatok, ismeretek megismerése, a természet által nyújtott útmutatások észrevétele. Nem szabad elmenni - az Alföldön sem - az olyan szituációk mellett, amelyek a tartós erdőborítást, az erdők természetközeli technológiával való fenntartását teszik lehetővé.*

Másnap, (a Beatles együttes szavait kifordítva, „It was a hard days night”) az előző napi élményektől megfáradtan reggeliztünk. Az reggeli után elfogyasztott „fekete” jótékony hatására, lelkesen indultunk a Várkút környéki erdők megtekintésére. A tavaszi aspektusban lévő természet gyönyörű látványban részesített bennünket, és Garamszegi Pis-

ta az előző napi lelkesedéssel mesélt az erdőről, a természetről.

Az erdei programok után – ha már Egerben voltunk – a vendéglátóktól egy kis kulturális programot is kaptunk. Ebbe belefért az Egeri vár megtekintése, a márcián múzeum és egy rövid városnézés.

A program zártával megköszöntük vendéglátóinknak a kitűnően szervezett programot:

Köszönjük vendéglátóinknak: *dr. Jung Lászlónak, Urbán Pálnak, Ágos-*

Beély Miklós (1926–2010)

Mély megrendüléssel búcsúzik Tőled az Északerdő Erdőgazdasági Zrt. vezetése, akik saját halottjuknak tekintenek, minden régi és jelenlegi munkatárs, dolgozó, barátaid, ismerősök és a szerető családod

minden tagja.

Beély Miklós 1926. október 7-én született Miskolcon.

Iskoláit Miskolcon és a Máramaroszigeti kegyes tanítórendi római katolikus gimnáziumban végezte. Sopronban, a Műszaki Egyetem Erdőmérnöki Karán 1949-ben szerzett diplomát. A MEDOSZ, az OEE tagja 1949-től. 1950-1955-ig az SZB újítási és közgazdasági felelőse, 1955-1968-ig az OEE Healy szervezetének titkára volt.

Hazája, s az erdő iránti szeretetét erdőmérnök édesapjától, Beély Sándortól örökölte. Az ő szerető irányítása és a Máramarosi havasok varázsa vezette el Sopronba. Szülei a trianoni végzetes döntés előtt Máramaroszigetről menekültek a megcsonkított Magyarországra, ahol Sándor bácsi Edelényben lett erdőfelügyelő.

Beély Miklós újító és kezdeményező készsége egész pályáját végigkísérte. 1949. dec. 2-től a Miskolci Erdőgazdasági Nemzeti Vállalatnál kezdett el dolgozni, annak fahasználati osztályán. 1949-50 elejéig a Szentléleki Erdőgondnokságon teljesített szolgálatot. Először erdőművelési szakelőadóként, majd az Erdőgondnokság üzemelegység-vezetőjeként. 1951-53-ig az erdőgazdaság központjába került, fahasználati és szállítási szakelőadói munkakörököt töltött be.

Fiatal erdőmérnökként 1953-ban a Bánkút–Mályinka–Lillafüred között épített egykötéses eregető elkészítésével keltezte fel először a szakma figyelmét. Ez egy 1200 m-es fékezés nélküli szállító szerkezet volt. Később munkatársaival olyan kétkötéses siklórendszerű eregetőt fejlesztettek ki, melynek segítségével 70 m-es magasságon kétlépályával szállították a fát a Vesszős-tetőről a Hámori tó felett. A Keletbükki Állami Erdőgazdaságnál 1955-től csoportvezető, 1968-69-ig a Közgazdasági Csoport vezetője, majd a Tervgazdasági és Kereskedelmi Osztályt vezette. 1969-71-ig a Hejőmenti Állami Gazdaság Épületelemgyárában létesítményi főmérnök volt. Ezen idő alatt olasz vállalat munkáját koordinálta. 1971-ben visszajött a Keletbükki Erdőgazdasághoz, először, mint műszaki fejlesztési osztályvezető. 1977-től műszaki fejlesztési és ellátási főosztályvezető. Az Északerdő területén három fűrészüzem és egy faipari üzem építését és rekonstrukcióját koordinálta. 1982-86 között a Miskolci Fűrészüzemet vezette. Posztgraduális képzésen, gépesítési szakon Sopronban és a Budapesti Műszaki Egyetem mérnök-közgazdász szakon szakirányú képesítést szerzett. Kidolgozta a földmű és terméskő utalapak vibrálóhengeres építésének technológiáját, és gyakorlattá tette azt. Az ERTI külső

munkatársaként 10 éven keresztül közreműködött az erdőfeltárás és a természetes erdőfelújítás kapcsolatára épülő komplex gépesítés kísérletekben. 1987-től nyugdíjasként, vállalkozóként faiskolai és parkosítási szaporítóanyag értékesítésével, erdősítési, parkosítási munkákkal, emlékligetek tervezésével, kopjafa faragással foglalkozott, valamint szaktanácsadóként, szakmai és igazságügyi szakértőként dolgozott. Ezeket a tevékenységeket névjegyzékbe véve, két kamara tagjaként végezte. Igazságügyi szakértőként 1996-ban tett esküt.

Innovatív szakmai munkáján, erdőmérnöki kvalitásain túl jelentős volt közösség-szervező tevékenysége, szerepe is.

Létrehozta a Csanyik-vögyi lóteret, ahol agyaggalamb és futóöz lövészetben még Európabajnokságot is rendeztek.

Szakmai irányításával jött létre a bánykúti síparadicsom, ő tervezte az odavezető utat is.

A Mályi tavon az Erdész SE vitorlás szakosztály megalakításával a vitorlásélet egyik elindítója volt.

Szerelmese volt Erdélynek. Több alkalommal is megszervezte az Erdőgazdaság dolgozóinak a Csíksomlyói búcsúra a zárándoklatot. Az ő segítségével indult el Csíkrákoson a falusi turizmus, ami azóta is megélhetési lehetőséget nyújt az ott élőknek.

A sors ajándéka volt számára az, hogy tavaly szeptemberben még el tudott menni Sopronba, ahol az Erdőmérnöki Karon átvehette gyémántdiplomáját. Sajnos már nem sokan éltek akkor abból az évfolyamból...

A közösség és a haza nála mindig összetartozó fogalmak voltak. Aktív közéleti életet élt, és aktívan politizált. Írásai rendszeresen megjelentek a Magyar Nemzet olvasói rovatában, és más nemzeti érzelmi internetes portálokon. Érzékenyen reagált minden olyan eseményre, ami az összmagyarság érdekeit sértette: levelet írt II. János Pál pápának azért, hogy a csángók kapjanak magyar papot, és felemelte szavát a romló szlovák-magyar viszony ellen is. Magyarságáról hitet tett, több újságban jelentek meg cikkei, pl. az amerikai Új Világban is. Számos hírességgel levelezett, hihetetlenül nagy tudással és tájékozottsággal rendelkezett a világ eseményeiről. Kiváló stílusban írt cikkeiben országos ügyekre hívta fel a figyelmet, azokra a hiányosságokra, amelyek a mindennapokat megkeserítették. A kisemberek életét szeretne volna megkönnyíteni, sorsukért ő is felelősséget érzett.

Vezető beosztásában nem feledkezett meg a tő mellett dolgozó emberekről sem, akik munkájuk végzése közben veszítették el életüket. Nekik emelt emlékművet Kurta-bérc közelében saját tervezésben, saját kivitelezésű plakettjével ellátva.

Szeret meg járta át egész lényét, mert úgy ítélte meg:

„A szeretett lény olyan, mint a hajnal: vele virrad fel új életünk. Olyan, mint a napnyugt: ővele alkonyul be az az élet. Ő tehát egész életünk, Ő életünk napja, minden vele kezdődik és végződik. Ő az idő kezdete és vége.”

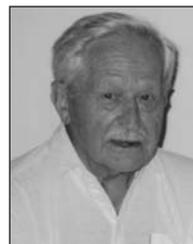
Kedves Micu Bátyám!

Búcsúzom Tőled Kanizsai-Nagy Zsuzsanna szavaival:

„Kit őriz a szívünk,
Nem hal meg soha.
Kit lelkünkkel látunk,
Sosem megy el.
Amíg fülünkben cseng
Tisztán még a hangja
Egy óvó szempár
Fentről minket figyel”
Isten Veled! Örök Barátom.

Hornyánszky Antal
erdőmérnök

Czuppon Károly (1917-2010)

2010. április 4-én, életének 93. évében elhunyt Czuppon Károly gyémántdiplomás erdőmérnök.

Erdőmérnöki oklevelét 1941-ben szerezte meg. Első munkahelye Rahón az államerdészethnél volt.

1943-45 között katonai szolgálatot teljesített. Leszerelése után a Győri Erdőgazgatóságnál folytatta munkáját Ugodon, Veszprémben, Ravazdon az erdőgondnokságon mint beosztott mérnök, majd 1947-től Kisbéren, mint erdőgondnok dolgozott. 1949-től 1951-ig Győrben az Erdőgazgatóságnál anyagforgalmi előadó, ezt követően a Deveseri Erdőgazdaságnál előadó, később Veszprémben szakfelügyelő, majd fahasználati előadó. 1967-től Veszprémben az Erdőgazdasági és Faipari Egyesülésnél előadó, majd 1970-től a Veszprémi Tsz Szövetséghez került. Ő volt a veszprémi szövetkezeti erdőgazdálkodás egyik fő megszervezője, szakmai színvonalának megalapozója.

1978-ben mint főmunkatárs vonult nyugállományba. Mint nyugdíjas 1979-82 között szaktanácsadóként tovább dolgozott.

Karcsi bácsit legtöbbször már csak annak a nyugdíjas kollégának ismerhette meg, aki fáradhatatlanul ott volt az egyesületi kirándulásokon és aktív részese volt a Veszprémi FVM Hcs egyesületi rendezvényeinek is.

Kedves barátunk, legidősebb tagtársunk hamvait 2010. április 17-én a Veszprémi Árpád-házi Szent Margit templomban helyeztük örök nyugalomra.

Wolfgang Borsdorf (1930–2010)

Elszomorító értesítés érkezett levélszékrenyembe. Az egykor volt NDK Dresdenhez közelfekvő graupai kutatóállomásának nyárfakutatója, dr. rer. nat. Wolfgang Borsdorf (1930–2010) elhunytáról szóló híradás lapult a borítékban. Vele egy nagyszerű és készséges segítőtárs, jó barát, a botanika szakterületén is munkálkodó alkotó ember távozott 2010. május 11-én az életből.

Magyar szakmai delegációknak, de egyéni turistáknak is mindenkor értékes segítséget nyújtott. Már az ötvenes évek végétől kezdve azon kevesek közé tartozott, akik felnőt fejjel megtanulták könnyűnek éppen nem nevezhető nyelvünket. Számos alkalommal járt nálunk, még egy többhetes nyelv-

vi kurzuson is részt vett Pécsen. Levelezésünk egymás anyanyelvén valósult meg.

A halál 2010. május 11-én, 80 évesen ragadta el. Nélküle Drezda már nem igazán Dresden, személye annyira kötődött a háború utolsó éveiben tönkrebombázott városához.

Május 17-én temették. Ismerői, magyar barátai fájdalommal köszönnek el Tőle. Soraimat a gyászjelentésre írt, írből németre fordított búcsúszót két mondatát magyar nyelven idézve zárom:

„Járj előtem világitó fényvel, légy vezérlő csillagom és biztos ösvény talpaim alatti!”

Isten Veled, Wolfgang, emlékedet szívünkben őrizzük. Még találkozunk!

Dr. Szodfridt István

Sébor József (1955–2010)

Ezúton emlékezünk meg Sébor József (1955–2010) elhunytáról. Nevezett a Monteditio Kft. ügyvezetőjeként az 1990-ben ismét „Erdészeti Lapok” cím alatt megjelenő folyóiratunk mai formájának kialakításában, majd pedig 1993-ig kiadásában alapvető szerepet játszott.

Sébor János nevezetes soproni professzor unokájaként jogi végzettséget szerzett. Saját bevallása szerint mégis inkább újságíró, szerkesztő és költő szeretett, kívánt lenni. Előbb üzemi lapoknál, majd a Lyukasóra című irodalmi kiadványnál dolgozott, s az Erdészet-történeti Közlemények mintegy két tucat számának is ő volt a műszaki szerkesztője.

Végakarátának megfelelően a hamvait katolikus szertartás mellett a Margitszigetről szórták a Dunába. Egyik versében írta: „Már csak a holtak világát / akarom tudni: milyen ott?” Most már tudja...

Szász György (1936–2010)

Erdésztechnikus, erdőmérnök 2010. március 22-én életének 74. évében, súlyos betegségben Sopronban elhunyt.

Tudtuk, hogy súlyos beteg, elmúlása, elhunytá mégis mélyen megrendített

bennünket, barátait, munkatársait, tisztelőit. 1954-ben kapta meg erdésztechnikusi oklevelét a soproni Erdészeti Technikumban, és még ez évben a Tanulmányi Erdőgazdaság Hegyvidéki Erdészetének kerületvezető erdésze lett.

Munkája itt már élethivatássá válik, és munkája mellett elvégzi az egyetemet, 1966-ban kapja meg erdőmérnöki oklevelét. Kerületvezetői beosztását 11 év után feladva kerül az erdőgazdaság központjába, ahol a szükségleteknek megfelelően gyarapodnak munkakörei. Erdészeti szakirányító, majd fásítási, mag- és csemetetermelési előadó, de a birtokpolitikát is ő viszi. Számos térképvázlatot készít, munkáját a TÁEG–1972 parkerei könyvében is megtaláljuk. Munkáját szorgalommal, becsülettel végzi, felelőse a megelégedésére.

1960-tól tagja volt az Erdészeti Egyesület soproni csoportjának. 1961-ben házasodott, Klára asszonnyal kiteljesedett élete. Családjuk legnagyobb sajnálatukra nem lett. Erdészeti, zenei és színházi előadásokon is üdvözölhetünk. Kiegyensúlyozott, szerény, jó megjelenésű, igazi jó barát és munkatárs volt, akivel mindig jó volt találkozni. Szakmai munkáját is több dicséret és kitüntetés fémjelzi.

Mindezek ellenére 56 éves korában kerül nyugdíjba, több kollégával együtt, átszervezés címén. Ez lelkiileg megviselte, de talpra állt, és ezt követően magánfaiskolásként szaporítóanyag- és karácsonyfa-termeléssel és forgalmazással foglalkozott. Személyisége hozzátartozott Sopron erdésztársadalmához és Sopron városához.

Eliramlik az élet (élve Petőfi idézettel), búcsúzunk e kedves jó baráttól, munkatársától, akit nem felejtünk. Temetése rendkívül nagy részvét mellett 2010. március 26-án volt a soproni Szent Mihály temetőben, ahol munkásságát méltatva Székely Miklós erdőmérnök búcsúzott a nagy tömegű gyászoló nevében. Sírhelyén a szeretet nagy tömegének virágai elhervadnak, de emlékét őrzik szeretteiken kívül egyre fogyó munkatársai, barátai. Őrzik az erdők, fák, melyeket ő ültetett és szaporított, és őrzi síremléke a temetőben. Gyurka, nyugodjál békében!

NF

Szabó Béla (1932-2010)

Életének 78. évében Pápán elhunyt Szabó Béla aranyokleveles erdőmérnök, a ZALA-ERDŐ Zrt. jogelődjének nyugalmazott erdészetiigazgatója.

Kidőlt egy fa, melynek gyökerei a zalai földbe kapaszkodtak. Neveltetése is születési helyén, a Zala megyei Kustányban kezdődött. Szakmai ismeretei 1953-1958 között Sopronban az Erdőmérnöki Főiskolán terebélyesedtek. Serdülő gyermekkorában megismerte a háború okozta nehézségeket, megtanulta a munka becsületét, a munkás ember tiszteletét, megbecsülését.

1956-ban fegyelmezett magatartásával hozzájárult ahhoz, hogy a felejthetetlen 14 nap alatt Sopronban rend volt. Akkor, mikor társainak fele külföldre távozott, Ő itthon maradt, mert a magyar erdőköt kívánta szolgálni.

Sopronban ismerkedett meg feleségével Etelkával, akivel tisztességgel nevelték fel két lányukat és segítették öt unokájukat.

Erdőmérnöki oklevelét 1958-ban szerezte meg. Munkásságát 1958. július 1-jén az Észak-zalai Állami Erdőgazdaság Zalaegerszegi Erdészeténél kezdte erdőművelési szakelőadói munkakörben. Az erdőműveléshez való vonzódása ezután pályája további irányultságát is meghatározta. Az erdészetenél kezdte meg az árboac akác szaporításával kapcsolatos kísérleteit, mellyel később szakmai elismerést, és országos ismertséget szerzett. 1964. július 1-jétől az Észak-zalai Állami Erdőgazdaság zalaegerszegi központjába

helyezték, ahol az Erdőművelési Csoport erdőfelújítási előadójaként dolgozott. 1965. július 1-jétől ismét a Zalaegerszegi Erdészetnél töltött be erdőművelési szakelőadói munkakört. Szakmai elkötelezettségét és igényes, fegyelmezett munkáját elismerve, 1968. január 1-jétől az erdőgazdaság Baki Erdészetének vezetésével bízták meg. Erdészeti vezetői munkaköre a Zalai Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság megalakulásakor is változatlan maradt. 1986. január 1-jétől erdészetiigazgatói címhasználatot kapott. Emberöltönyi munkássága után – melyből 23 évet a Baki Erdészet élén töltött –, a saját kérésére vonult nyugállományba 1991. január 1-jén.

A Zalaegerszegi és a Baki Erdészet területén végzett rontott erdő átalakításai mellett tovább folytatta sikeresen az árboac akác nemeseítési kísérleteit. Munkájának eredményét a megye területén több jó minőségű erdőállomány bizonyítja.

Szabó Béla munkásságával végig a zalai erdőket szolgálta. Élete során kereste, kutatta, és ahol lehetett megismerte a természet törvényeit. Tudott örülni mindennek, amivel a zalai erdőket szebbé, jobbá tehetete. Az erdőt bonyolult életközösségnek tekintette és gondosan vigyázott annak minden szereplőjére.

Nyugdíjasként hobbiójának élve a Pápa melletti Dákán kertészkedéssel, gyümölcsfaneveléssel foglalkozott.

Hamvait szűk családi körben Pápán az Alsóvárosi temetőben 2010. április 10-én helyezték örök nyugalomba.

A szegedi Kiss Ferenc Erdészeti Szakközépiskola – ami ma már Szegedi Szolgáltatási Középiskola és Szakiskola Kiss Ferenc Erdészeti Tagintézménye – erdészszakörös diákjai tisztelegni kívánnak az erdész ősök előtt. Ennek első lépéseként a pusztaszeri erdőben nyugvó Danhel József erdész sírját és környékét tette rendbe 2010. május 18-án Sisák Zoltán gyakorlati oktató 5 diákkal, Laczi Ildikó Annával, Rácz Szabó Tamással, Baráth Gáborral, Nagy Sándorral és Gyapjas Zsolttal. Danhel Józsefről sajnos nem tudunk sokat. A Pallavicini-birtokon volt erdész egészen az 1937-ben bekövetkezett haláláig. Kívánságára felesége a pusztaszeri erdőben kedves tölgyfái alá temette el, ezek a kocsányos tölgyek még most is állnak, bár egészségi állapotuk nem jó. A sír gondozását Hegedűs Mihály kerületvezető erdész is szívügyének tekintti, minden halottak napján koszorút helyez a sírra. A következő vállalás Kiss Ferenc, a "szegedi erdők atyja" sírjának ápolása lesz Szegeden a Belvárosi temetőben.

Erdész üdvözlettel: **Sisák Zoltán**

8. Magyar Bányász-Kohász-Erdész és 13. Európai Bányász-Kohász Találkozó

Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület (OMBKE) az idén Pécsen, Európa kulturális fővárosában rendezte a szokásos, kétévente megrendezésre kerülő Bányász- Kohász-Erdész Találkozót és az éves Küldöttgyűlést, melynek feladata az éves tevékenység értékelése, a közhasznúsági jelentés elfogadása. Az igazi nagy attrakció a 13. Európai Bányász- Kohász Találkozó volt, amelyre a szervezők invitálására **12 ország bányászai, kohászai fogadták el a meghívást!**

A találkozó egész sor rendezvény megszervezésére adott lehetőséget. A találkozó keretében megrendezett erdészversenyen kívül számtalan – szigorúan szakmai és közérdeklődésre számot tartható – konferencia és előadás, kiállítás és bemutató, múzeummegnyitó és emlékműavatás, hangverseny és bor-

kóstoló, kirándulás (erdő- és bányanézés) és városnézés, baráti találkozók és díszfelvonulás stb. – eseményt szerveztek a szervezők. A találkozó így valóban szakmai, de nagyszabású, emlékezetes és élménydús rendezvényt alakult. Az egyik legemlékezetesebb eseménye a találkozóknak a pénteki „bányászt” volt, ahol különböző fontos emberek beszéde után az itt vendégeskedő bányász-zenekarok, valamint a Baranya Vadászkürt Együttes adott felejthetetlen élményt nyújtó műsort. A találkozó fénypontja a szombati díszfelvonulás volt a 2-3000 bányász-kohász-erdész részvételével.

A rendezvénysorozatra érkezett további 12 ország bányászai, kohászai – látva a sokféle, változatos bányászegyenruhát – éltek a lehetőséggel, színesítve a forgatagot, meg-

tisztelve jelenlétükkel és szereplésükkel a meghívókat és emelve a rendezvénysorozat – *Európa Kulturális Fővárosa 2010* – fényét.

Lenyűgöző volt látni, hogy a defenzívában, a természetvédelem, környezetvédelem, ökonómia, EU stb. szorításában lévő bányász-szak milyen lelkesedéssel és örömmel képviseli saját azonosságának ügyét, tisztelve hagyományait, erősítve az együttműködést a szakmában a határainkon belül és kívül. **Tettrekészség, lelkesedés, összefogás!**

A találkozót az Egyesület már hosszú évek óta hármas – bányász-kohász-erdész – találkozóként szervezi, ami a selmeci karok összetartozását, a hagyományok ápolását, a kölcsönös együttműködést hívatott elősegíteni.

A találkozóra meghívást kapott a teljes erdészeti kar, valamint az OEE is, de sajnos hivatalos (felső szintű) küldöttség a rendezvényen nem tudott részt venni. Az erdészszakmát – néhány környékbeli szaktárson és soproni hallgatón kívül – csak az OEE képviselte az 5. országos erdészverseny versenyzői és szervezőgárdája révén, valamint a baranyai erdészársadalom tagjai.

Az OMBKE gesztusát kár volt nem elfogadni, és kihasználatlanul hagyni az együttműködés lehetőségét. A bányászok és az erdészek is a természet erőforrásait használják fel, ebből élnek, munkájuk elvei így hasonlóak,

Kovacsics Árpád

főtitkár, OMBKE

Keresztes György

elnök, OEE Budapesti HM-csoport

Madárdalért csendült a dal a Naszályon

Vetekedhet-e az emberi hang a madarakéval? Nem, de egymáséban lehet gyönyörködni! Ezt a különleges élményt élhette át több száz résztvevő, akik kicsiktől nagyokig képviselték az emberi hang megannyi színét, hogy a természet által épített templom akusztikus hangzásában csendüljenek fel dalok az erdőről. Kaptak is feleletet a csicsérgő, éneklő tollas seregtől!

Először került sor az Ipoly Erdő Zrt. szervezésében a „Dalol a Naszály” elnevezésű kórustalálkozóra. A közös éneklés és a természet szeretete – a változékony, csapadékos időjárás ellenére – nyolc lelkes kórust és egy kiránduló csoportot szólított a Naszályba.

A kórusok iskolájukat jelző táblákkal felsorakoztak a Váci Erdészet Gyadai Tanösvényének indulópontjára, ahol *Dobó István*, a Váci Erdészet vezetője, és *Beer Miklós* váci megyés püspök köszöntötte a kórustalálkozóra érkezőket. A csoportokhoz egész napra erdészvezető csatlakozott, akitől az ismeretter-

jesztő séta során sokat tanultak a gyerekek a természeti értékek megőrzéséről, az erdő megóvásáról és szeretetéről. A kirándulás alatt, ismeretek szerzése mellett, volt alkalom csendben megfigyelni az erdő muzsikáját.

A Gyadai réten a természet gyönyörű díszletet varázsolt faronkökből kialakított színpadhoz, amelyen a részt-

vevők szebbnél szebb dalokkal tiszteltek a Naszály madarai és fái előtt. A kórustalálkozó vendége *Nábelek Anita* mesemondó népdalokkal és mesékkel örvendeztette meg közönségét, melyet a gyerekek figyelmükkel és nevetésükkel köszöntek meg a művésznőnek. A váci Szent Cecília felnőtt kórus elfogadta az Ipoly Erdő Zrt. meghívását, szereplésük lenyűgözte a résztvevő gyerekeket és felnőtteket. Végül a kórusok közös éneke tette ünnepélyessé az I. Dalol a Naszály kórustalálkozó zárását.

A nap zárásaként a gyerekek kézműves foglalkozáson természetes anyagokból készíthettek játékokat, lerajzolhatták élményeiket; ügyességi játékokon keresztül „tisztíthatták” meg a forrásokat, erdei tisztásokat; emlékezetüket védett állatokat, madarakat ábrázoló memóriaáttokkal, kirakókkal fejleszthették.

A Madarak és Fák napja végeztével örömmel nyugtázták az Ipoly Erdő Zrt. munkatársai, hogy sok gyermek nyitott a természet és annak megóvása iránt.

EFFIX-Marketing Kft.

Évtizedek tapasztalata az Ön kertjében!

A STIHL professzionális termékeivel
öröm a kert gondozása

További akciós termékeinket keresse
szakkereskedéseinkben!

Nyári damil
és vágófej
AKCIÓ!

A készlet erejéig, részletek
a szakkereskedéseinkben.

Részletek:

www.stihl.hu

